

Nadere regels en Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2026

Burgemeester en wethouders van Borne;

gelet op het collegevoorstel d.d. 3 februari 2026, met kenmerk 26int00078, waarvan de motivering onlosmakelijk deel uitmaakt van dit besluit.

Gelet op Wmo 2015, Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2022

Nadere regels en Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2026 treden met terugwerkende kracht in werking met ingang van 1 januari 2026.

Besluiten:

Vast te stellen de:

Nadere regels en Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2026

Leeswijzer

De nadere regels en beleidsregels zijn gebaseerd op de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2022 (verder te noemen: de verordening) zoals deze door de gemeenteraad op 27 september 2022 is vastgesteld. De verordening is op 18 april 2023 gewijzigd vastgesteld met terugwerkende kracht vanaf 1 oktober 2022.

De Nadere regels en Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2026 hebben dezelfde volgorde en definities als de verordening.

De verordening is een algemeen verbindend voorschrift en is rechtstreeks bindend voor de burger. De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (verder te noemen: Wmo 2015) bepaalt dat gemeenten verplicht zijn om een aantal zaken in de verordening te regelen. Vaak wordt dat niet in detail in de verordening uitgewerkt. Dat kan vervolgens in nadere regelgeving.

Nadere regels

Nadere regels zijn algemeen verbindende voorschriften die een uitwerking zijn van de verordening. De artikelen 2.1, vierde lid, 4.1, derde lid, 4.3, vijfde en zevende lid, 5.1, derde lid, 5.3, zevende lid, 5.4, vijfde lid, 5.7, vierde lid, 5.8, vierde lid, 9.1, tweede lid, 10.1, tweede lid en 11.3, derde lid van de hiervoor genoemde verordening bevatten bepalingen, die het college de bevoegdheid geven om nadere regels vast te stellen. Nadere regels kunnen rechten en plichten bevatten voor burgers, beleidsregels kunnen dit niet.

Beleidsregels

Een beleidsregel beschrijft hoe een bestuursorgaan omgaat met een bepaalde bevoegdheid. Er kunnen dus geen rechten of plichten voor inwoners in worden vastgelegd. Deze beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2026 helpt de consulenten van gemeente Borne bij het beoordelen van meldingen en aanvragen.

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1.1 Begripsbepalingen

Geen toelichting.

Hoofdstuk 2. Vormen van maatschappelijke ondersteuning

Artikel 2.1 Vormen van maatschappelijke ondersteuning

In dit artikel wordt het onderscheid geduid tussen algemene voorzieningen, die zonder voorafgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers, vrij toegankelijk zijn voor de gebruikers en de maatwerkvoorzieningen, waarvoor een indicatie nodig is.

Eerste lid

Algemene voorzieningen zijn toegankelijk voor alle inwoners van de gemeente Borne. Deze voorzieningen stellen mensen in staat om (ondanks hun beperkingen) zelfredzaam en zelfstandig te zijn en mee te blijven doen (participatie).

Algemene voorzieningen worden gefaciliteerd door de gemeente. Het kan hierbij ook gaan om voorzieningen die door vrijwilligersorganisaties worden aangeboden, mits deze gefaciliteerd zijn door de gemeente. Belangrijk is dat de algemene voorzieningen bekend en beschikbaar zijn, zowel bij inwoners, vrijwilligers als bij professionals, en dat zij gericht zijn op maatschappelijke participatie. In de afweging of een algemene voorziening afdoende is (en dus geen maatwerkvoorziening noodzakelijk is), is doorslaggevend of de ondersteuningsvraag adequaat wordt opgelost.

Bij iedere ondersteuningsvraag zal samen met de inwoner gekeken worden naar mogelijke oplossingen. Hierbij wordt een vaste volgorde aangehouden, waarbij gestart wordt bij de eigen kracht en uiteindelijk uitgekomen wordt bij een maatwerkvoorziening, als er geen andere mogelijkheden zijn.

Onder a. informatie en advies

Geen toelichting.

Onder b. cliëntondersteuning

Cliëntondersteuning is een onafhankelijke ondersteuning met informatie, advies en algemene ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen (artikel 1.1.1. van de Wmo 2015). En betreft alle levensdomeinen.

De cliënt bepaalt of en wie hij als cliëntondersteuner wil. Dat kan iemand zijn uit zijn eigen netwerk. Het kan ook een ondersteuner zijn die de gemeente gratis biedt. Dit is een onafhankelijk persoon (van een organisatie) waar de gemeente een contract mee heeft. Gemeente Borne heeft deze taak belegd bij Wijkkracht Borne.

Cliëntondersteuning is een algemene voorziening. Een goede cliëntondersteuning veronderstelt professionaliteit, waarbij het belang van de betrokken cliënt het uitgangspunt is in die ondersteuning.

Tweede lid

Geen toelichting.

Derde lid

Aanbieders van beschikbare maatwerkvoorzieningen (huishoudelijke ondersteuning en begeleiding)

Er is een groot aantal aanbieders begeleiding door de gemeente Borne gecontracteerd. Voor meer informatie staan op de website van de 14 samenwerkende gemeenten in de regio Twente (www.samen14.nl) de aanbieders vermeld, die momenteel gecontracteerd zijn.

Vierde lid (nadere regels)

Gemeente Borne kent op dit moment de volgende algemene voorzieningen:

- cliëntondersteuning;
- mantelzorgondersteuning;
- maatschappelijk werk;
- ouderenadvies;
- thuisadministratie (POOT: praktische ondersteuning thuisadministratie wordt door Wijkkracht aangeboden)
- welzijnswerk;
- vrijwilligersondersteuning;
- extra begeleiding voor leden van (sport)verenigingen;
- Inloophuis Borne (voor naasten van GGZ-cliënten);
- Inloopvoorzieningen voor GGZ-cliënten in Hengelo en Enschede;
- activiteiten georganiseerd door Kulturhus en Wijkkracht Borne;
- Was- en strijk service;
- Groepsgerichte begeleiding (dagbesteding);
- Vrijwillige vervoersdienst

Dit is geen limitatieve opsomming.

Hoofdstuk 3. Toegang maatschappelijke ondersteuning

Artikel 3.1 Melding

Een hulpvraag kan door of namens een persoon bij de gemeente worden gemeld. Na ontvangst van de melding begint de wettelijke onderzoekstermijn van zes weken te lopen.

Artikel 3.2 Cliëntondersteuning

Zie artikel 2.1, eerste lid onder b.

Artikel 3.3 Persoonlijk plan

De wet biedt de mogelijkheid dat een persoon met een hulpvraag een persoonlijk plan indient. Gemeente Borne wijst de persoon op de mogelijkheid tot het inleveren van een persoonlijk plan en stelt hem gedurende zeven dagen na de melding in de gelegenheid dit te overhandigen.

In het persoonlijk plan beschrijft de persoon hoe een probleem volgens de persoon kan worden opgelost. Een persoonlijk plan opstellen is niet verplicht. In het geval iemand hulp wenst bij het opstellen van een persoonlijk plan dan kan daarvoor beroep worden gedaan op de cliëntondersteuning. Een voorbeeld van een persoonlijk plan staat op de website www.zozorgik.nl.

Artikel 3.4 Informatie en identificatie

Tweede lid

Onder een geldig identiteitsbewijs wordt verstaan een reisdocument als bedoeld in de Paspoortwet:

- dat zijn het nationaal paspoort,
- een diplomatiek paspoort,
- een dienstpaspoot,
- een reisdocument voor vluchtelingen,
- een reisdocument voor vreemdelingen;
- andere reisdocumenten door de Minister van Veiligheid en Justitie vast te stellen;
- een Nederlandse identiteitskaart;

Ook het (Europese) rijbewijs wordt door de gemeente Borne in dit kader als een geldig identiteitsbewijs beschouwd.

Artikel 3.5 Onderzoek

Geen toelichting.

Artikel 3.6 Gesprek

Eerste en tweede lid

Uitgangspunt bij 'het gesprek' is de eigen kracht van de cliënt om het probleem zelf of met steun van zijn omgeving op te lossen.

Een cliënt dient een identificatiebewijs te tonen aan de consulent die het gesprek voert. De identiteit kan worden vastgesteld aan de hand van een van de in artikel 3.4 genoemde documenten.

Derde lid

Als een cliënt voor een persoonsgebonden budget wil kiezen, wordt door de consulent uitgelegd hoe de procedure voor een persoonsgebonden budget werkt. Ook wordt informatie verstrekt over de hoogte van het persoonsgebonden budget. Cliënten moeten vooraf goed weten wat het persoonsgebonden budget inhoudt en welke verantwoordelijkheden zij of hun budgetbeheerder daarbij hebben. De gemeente mag voor het beschikken van een persoonsgebonden budget de kwaliteit van de daarmee in te kopen ondersteuning toetsen. De kwaliteit moet voldoen aan de kwaliteit die geboden wordt bij gecontracteerde aanbieders.

Vierde lid

Geen toelichting.

Artikel 3.7 Gespreksverslag¹

De consulent zorgt voor schriftelijke verslaglegging van het onderzoek wat samen met de cliënt is uitgevoerd.

Het gespreksverslag moet een weergave zijn van:

1. onderzoek van de gegevens die al binnen de gemeente bekend zijn na akkoord gegevens gebruik door de cliënt;
2. de uitkomsten van het gesprek;
3. eventueel advies van een (medische-) adviesinstantie;
4. afweging of en welke ondersteuning het meest passend is.

Zo snel mogelijk, en binnen de onderzoekstermijn van zes weken, na het gesprek verstrekt de gemeente aan de betreffende cliënt een verslag van de uitkomsten van het onderzoek.

---

1) Met het gespreksverslag wordt de wettelijke term 'het onderzoeksverslag' bedoeld.

Indien een cliënt al bij de gemeente bekend is, kan in overleg met de cliënt worden afgezien van het verstrekken van een verslag van het onderzoek aan de cliënt.

Artikel 3.8 Extern deskundigenonderzoek

Voor de toepassing van artikel 3.8 van de Verordening, bepaalt de consulent of het bij het beoordelen van de toegang tot de maatwerkvoorziening noodzakelijk is om een externe deskundige in te schakelen, bijvoorbeeld een medisch of bouwkundig adviseur. Een medisch advies ligt voor de hand als er sprake is van een progressief ziektebeeld en/of een medisch moeilijk te objectiveren aandoening of wanneer de voorziening mogelijk anti-revaliderend is. Daarnaast kan een advies zinvol zijn voor het in kaart brengen van de behandel- en ontwikkelingsmogelijkheden van de cliënt.

Om tot een bepaling van de goedkoopst compenserende voorziening te komen kan een bouwkundig advies worden aangevraagd. De kosten van het advies komen voor rekening van de gemeente.

Als het adviestraject niet binnen de wettelijke onderzoekstermijn van zes weken kan worden afgerond, kan deze termijn na overleg met de cliënt op grond van art. 4:14 van de Algemene wet bestuursrecht worden verlengd. Hetzelfde geldt voor een adviestraject dat is gestart nadat de cliënt de aanvraag heeft ingediend.

Hoofdstuk 4. Procedurele bepalingen

Artikel 4.1 Aanvraag

Hierbij wordt verwezen naar artikel 4.1 'aanvraag' van de verordening maatschappelijke ondersteuning.

Eerste lid

Een aanvraag voor een maatwerkvoorziening wordt door of namens een cliënt schriftelijk, mondeling of digitaal ingediend bij het college. Hierbij is het van belang dat de identiteit van de cliënt bij behandeling van de melding, bijvoorbeeld tijdens het keukentafelgesprek, wordt vastgesteld. De ID check wordt vastgelegd in het dossier. In het geval van een mondelinge aanvraag wordt dit vastgelegd in het dossier, samen met de datum waarop de mondelinge aanvraag is gedaan.

Als een cliënt een aanvraag indient zonder dat een melding en vooronderzoek heeft plaatsgevonden, zal de aanvraag als melding worden aangemerkt en zal de reguliere procedure worden gevolgd.

Als de aanvraaggegevens van de cliënt niet compleet zijn krijgt de cliënt een redelijke hersteltermijn om de gegevens aan te leveren. Als de gegevens na de hersteltermijn nog niet compleet zijn, wordt de aanvraag op grond van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht buiten behandeling gelaten.

Tweede lid

Een aanvraag kan ook door een schriftelijk, mondeling of digitaal verzoek van of namens de cliënt worden ingediend als het onderzoek naar aanleiding van de melding niet binnen zes weken is afgerond. Hierbij gelden dezelfde voorwaarden als omschreven onder artikel 4.1 'aanvraag', eerste lid van deze beleidsregels.

Derde lid (nadere regels)

Geen toelichting.

Artikel 4.2 Besluit

Geen toelichting.

Artikel 4.3 Inhoud en geldigheidsduur beschikking

Geen toelichting.

Hoofdstuk 5. Afweging en voorwaarden maatwerkvoorzieningen

Artikel 5.1 Criteria maatwerkvoorzieningen

Maatwerk is het op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen ten behoeve van:

1. zelfredzaamheid, daaronder begrepen kortdurend verblijf in een instelling ter ontlasting van de mantelzorger (respijtzorg), het daarvoor noodzakelijke vervoer, alsmede hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen;
2. participatie, daaronder begrepen het daarvoor noodzakelijke vervoer, alsmede hulpmiddelen en andere maatregelen;
3. beschermd wonen en opvang.

Het is aan de gemeente om een maatwerkvoorziening te verstrekken ter bevordering van de zelfredzaamheid of participatie van de cliënt, voor zover er geen andere oplossingen voor de hulpvraag mogelijk zijn. Uitgangspunt voor een Wmo-verstrekking is niet louter de diagnose of de beperking van de

cliënt. De Wmo 2015 betreft uitdrukkelijk ook de eigen mogelijkheden van de cliënt of zijn sociale netwerk bij de oplossing van zijn probleem. De gemeente ondersteunt de cliënt waar hij beperkingen ervaart in zijn zelfredzaamheid en participatie in het maatschappelijk verkeer.

De wet doet een beroep op de eigen kracht en eigen mogelijkheden van ingezetenen. Het uitgangspunt van de wet is dat mensen langer thuis blijven wonen met waar mogelijk hulp van hun eigen sociale netwerk en zo nodig aanvullende ondersteuning vanuit de gemeente. Voordat er een beroep wordt gedaan op publiek gefinancierde voorzieningen moeten eerst de eigen kracht en het sociale netwerk worden aangesproken. Zoals vermeld in artikel 5.1 van de verordening betekent dit dat een maatwerkvoorziening pas aan de orde kan zijn als de cliënt zijn beperkingen of problemen niet kan verminderen of wegnemen met behulp van eigen kracht, gebruikelijke hulp, mantelzorg, hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk, algemeen gebruikelijke voorzieningen, algemene voorzieningen of andere voorzieningen.

In elke afzonderlijke situatie beoordeelt de consulent de eigen kracht en mogelijkheden van de cliënt. Dit doet de consulent niet door de beperking als uitgangspunt te nemen, maar door juist te kijken naar wat de cliënt zelf en/of met hulp van zijn sociaal netwerk wel kan. Dit hangt onder andere af van het type ondersteuning dat wordt gevraagd en van de draagkracht van het sociaal netwerk.

De gemeente verwacht van de cliënt dat hij de consulent actief informeert over personen uit zijn sociaal netwerk en wat deze personen voor hem kunnen betekenen op het gebied van zorg en ondersteuning. De consulent probeert de cliënt ook te ondersteunen in het betrekken van personen uit de sociale omgeving.

Artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub a.

Eigen kracht

Eigen kracht verwijst naar de mogelijkheden van de cliënt om zelf bij te dragen aan zijn zelfredzaamheid en participatie. Het college verwacht van de cliënt dat hij zich inspant om dat aan te wenden wat binnen zijn bereik ligt om zelf in zijn behoefte op het gebied van maatschappelijke ondersteuning te voorzien. Eigen kracht is ook:

- het bevorderen van herstel (gebruik maken van behandelmogelijkheden);
- een beroep doen op andere wetten;
- een beroep doen op de aanvullende verzekering.

Primair stimuleert de gemeente de cliënt zelf de regie te voeren en eigen mogelijkheden te benutten. Daarvoor kijkt de consulent naar de persoonlijke eigenschappen van de cliënt, zijn talenten en vaardigheden, zingeving in combinatie met zijn directe omgeving.

Artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub b.

Gebruikelijke hulp

De consulent beoordeelt of, en zo ja, in hoeverre de cliënt met gebruikelijke hulp in staat is zijn problemen op te vangen. Onder gebruikelijke hulp wordt de normale, dagelijkse hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen in redelijkheid mag worden verwacht van de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten verstaan. Het voeren van een gemeenschappelijk huishouden brengt immers een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het functioneren van dat huishouden met zich mee. Partners en inwonende gezinsleden staan elkaar bij in de normale dagelijkse zorg, zoals taken in het gezamenlijke huishouden, administratie, schoonmaken, elementaire zorgtaken, bezoek aan familie/instanties/arts, etc.

De redelijkheid bepaalt wat als gebruikelijke hulp kan worden geduid. Wat redelijk is hangt af van de specifieke situatie van een cliënt en zijn huisgenoten. Iedere situatie is anders en vraagt om maatwerk.

Daarbij is het CIZ-protocol² richtinggevend.

In het kader van de huishoudelijke ondersteuning is het uitgangspunt dat de leefeenheid primair verantwoordelijk is voor het uitvoeren van alle huishoudelijke taken.

Als de aanvrager huisgenoten heeft die huishoudelijke taken over kunnen nemen, worden zij verondersteld dit door een herverdeling van taken te doen. Dit principe is gebaseerd op de achterliggende gedachte dat een huishouding gezamenlijk verantwoordelijk is voor het huishoudelijk werk (ofwel: het draaiende houden van een huishouden) en dat ook alleenstaanden een huishouden voeren naast andere dagelijkse bezigheden (werk, vrije tijd, enz.).

Dit betekent dat als diegene die gewend is het huishoudelijke werk te doen, hiertoe niet meer in staat is, andere leden van de leefeenheid verondersteld worden dit over te nemen. Dit principe heeft een verplichtend karakter en geldt voor alle huisgenoten van 23 jaar en ouder.

Wanneer er gebruikelijke hulp van een gezond kind wordt verwacht, moet er onderzoek gedaan worden naar het vermogen van dit kind voor wat betreft het verrichten van huishoudelijk werk. Er moet rekening gehouden worden met wat op een bepaalde leeftijd als bijdrage van een kind mag worden verwacht,

2) Zie de CIZ-indicatiewijzer, versie 7.1, juli 2014.

de ontwikkelingsfase van het specifieke kind en het feitelijke vermogen van dit kind om een bijdrage te leveren. De inzet van kinderen mag niet ten koste gaan van hun welbevinden en ontwikkeling, waaronder schoolprestaties. Er moet rekening mee worden gehouden dat een kind geen vervanger is ten aanzien van huishoudelijke taken, maar dat zijn of haar hulp kan leiden tot een vermindering van een eventuele indicatie voor huishoudelijke ondersteuning.

De beleidsregels ten aanzien van gebruikelijke hulp van kinderen bij verschillende leeftijden in het huishouden:

- Kinderen van 0 tot 5 jaar:
  - o leveren geen bijdrage aan het huishouden.
- Kinderen van 5 tot 12 jaar (naar eigen mogelijkheden):
  - o kunnen helpen met opruimen;
  - o kunnen helpen met tafel dekken en tafel afruimen;
  - o kunnen helpen met de vaatwasser in- en uitpakken of afwassen en afdrogen;
  - o kunnen een boodschap doen;
  - o kunnen hun eigen kleding in de wasmand doen.
- Kinderen van 12 tot 18 jaar:
  - o kunnen dezelfde taken als kinderen van 5 tot 12 jaar verrichten;
  - o kunnen hun eigen kamer opruimen;
  - o kunnen hun eigen kamer stofzuigen;
  - o kunnen hun eigen bed verschonen.
- Jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar:
  - o kunnen taken behorende tot een eenpersoonshuishouden verrichten.

Artikel 5.1 , eerste en tweede lid, sub c.

Mantelzorg

Mantelzorg is meer dan alleen de alledaagse zorg voor elkaar. Iemand is mantelzorger als hij iemand lange tijd (meer dan drie maanden) – onbetaald – veel (meer dan acht uur per week) zorg geeft³. Deze zorg is meer dan men normaal gesproken van elkaar kan verwachten. Gebruikelijke hulp valt niet onder mantelzorg. Gebruikelijke hulp of zorg is de dagelijkse zorg die huisgenoten (de echtgenoot/partner, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten) elkaar bieden omdat zij samen het huishouden voeren. Daar zijn zij samen verantwoordelijk voor.

Mantelzorg betreft ondersteuning voor een naaste ten behoeve van diens zelfredzaamheid en participatie, die qua omvang en intensiteit de gebruikelijke hulp overstijgt en die rechtstreeks voortkomt uit de sociale relatie tussen personen. Mantelzorg wordt niet verleend in het kader van een hulpverlenend beroep. De ondersteuning is vrijwillig, maar voelt voor de betrokkenen vaak als vanzelfsprekend.

Gezien de intensiteit van de ondersteuning en de vaak hoge mate waarin de cliënt afhankelijk is van de ondersteuning, is het met name bij mantelzorg van belang om inzicht te krijgen in de belastbaarheid van de mantelzorger. Om hier meer inzicht in te krijgen kan de consulent gebruik maken van bijlage 1 'Onderzoeken van (dreigende) overbelasting' en de EDIZ vragenlijst 'Erkende Druk door Informele Zorg'. Ook kan medisch of ander deskundig advies worden ingewonnen door de consulent. Als de belastbaarheid te gering is, wordt gekeken naar mogelijkheden ter ondersteuning van de mantelzorger door middel van voorliggende voorzieningen. Als dit de mantelzorger niet voldoende ontlast, kan (tijdelijk) een maatwerkvoorziening ingezet worden ten behoeve van het (op termijn) in stand houden van de mantelzorg.

Respijtzorg is het tijdelijk overnemen van de zorg om de mantelzorger te ontlasten. Dit kan gebeuren in de vorm van dagbesteding en kortdurend verblijf.

De gemeente is op grond van de Wmo 2015 verantwoordelijk voor het ondersteunen van mantelzorgers van cliënten zonder een Wlz-indicatie. Een manier om dit te doen kan het bieden van kortdurend verblijf zijn. Kortdurend verblijf is een maatwerkvoorziening en dient ter aanvulling op het wonen in de thuis-situatie en vervangt niet het wonen in een instelling.

Sommige zorgverzekeraars vergoeden vormen van respijtzorg geheel of gedeeltelijk vanuit de aanvullende verzekering.

Wmo 2015

3) Zie voor definitie mantelzorg rapport Sociaal en Cultureel Planbureau 'Informele hulp: wie doet er wat?' Kerncijfers, pagina 3, december 2015.

De doelgroep die in aanmerking kan komen voor kortdurend verblijf ter ondersteuning van de mantelzorger bestaat uit:

- cliënten met een beperking of een chronisch psychisch of psychosociaal probleem,
- die niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk voldoende zelfredzaam is of in staat is tot participatie, en
- die worden ondersteund door een mantelzorger die tijdelijk ontlast moet worden.

Artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub d.

Sociaal netwerk

Met het sociaal netwerk worden personen uit de huiselijke kring of andere personen met wie de cliënt een sociale relatie onderhoudt bedoeld. Hierbij kan gedacht worden aan uitwonende kinderen, burens, vrienden, vrijwilligers e.d.

Artikel 5, eerste en tweede lid, sub e.

Algemeen gebruikelijke voorzieningen

Een zaak of een dienst is algemeen gebruikelijk als voldaan wordt aan de volgende vier voorwaarden:

1. niet specifiek bedoeld is voor personen met een beperking;
2. daadwerkelijk beschikbaar is;
3. een passende bijdrage levert aan het realiseren van zelfredzaamheid en participatie, en;
4. de zaak of dienst voor de persoon als aanvrager algemeen gebruikelijk kan worden geacht.

Het college dient te beoordelen of op het moment van de aanvraag sprake is van een zaak of dienst die naar geldende maatschappelijke opvattingen tot het gangbare gebruiks- dan wel bestedingspatroon van een persoon als de cliënt (als aanvrager) behoort. Hierbij is het inkomen in principe niet van belang (RBARN:2012:XBX8032 en CRVB: 2018:1250). Bij de structurele kosten van bijvoorbeeld een boodschappen dienst kan nog steeds worden gesproken van een algemeen gebruikelijke dienst die voorliggend is op het verstrekken van een maatwerkvoorziening. Dat geldt ook voor personen met een inkomen op het sociaal minimum (bijv. CRVB: 2018: 2182 en CRVB:2018:3093).

Zie voorts bijlage 2 voor een niet-limitatieve lijst aan algemeen gebruikelijke voorzieningen.

Artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub f.

Algemene voorzieningen

Algemene voorzieningen zijn voorzieningen waarvan iedereen gebruik kan maken en waarvoor geen beschikking nodig is. Dit kunnen ook welzijnsvoorzieningen zijn. Daarmee bieden deze voorzieningen een snelle en adequate compensatie voor de beperkingen die iemand ervaart.

De gemeente kent een aantal algemene voorzieningen zoals het maatschappelijk werk en de thuisadministratie, die door Wijkkracht Borne wordt uitgevoerd.

In de verordening is opgenomen dat deze voorzieningen niet vallen onder het abonnementstarief.

Er kan wel een bijdrage in de kosten worden gevraagd voor het gebruik van een algemene voorziening.

- Was- en strijkservice is beschikbaar voor alle inwoners van de gemeente Borne. Voor cliënten bij wie middels onderzoek is vastgesteld dat zij zelf niet meer in staat zijn om zorg te dragen voor de taken ten aanzien van de was geldt dat zij gebruik kunnen maken van de was- en strijkservice tegen een gereduceerd tarief. Hierbij geldt dat cliënten maximaal 2 waszakken per week tegen het gereduceerde tarief kunnen gebruiken. Waar nodig kan hiervan worden afgeweken. De gereduceerde kosten voor een waszak zijn vastgesteld aan de hand van het Nibud en komen overeen met de kosten die gemaakt worden voor water, elektra, wasmiddel, afschrijving van de wasmachine en dergelijke.
- Groepsgerichte begeleiding (dagbesteding). Inwoners die hieraan deelnemen betalen een bijdrage voor gebruik van koffie, thee, lunch en waar van toepassing materiaalkosten.
- Vrijwillige vervoersdienst. Inwoners die gebruik maken van deze service geboden door vrijwilligers betalen hun chauffeur een vergoeding per kilometer en eventuele parkeerkosten. Dit komt overeen met de kosten die de inwoner zou maken bij het gebruik van eigen vervoer.

Artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub g.

Andere voorzieningen

De gemeente draagt zorg voor afstemming met andere voorzieningen. Andere voorzieningen zijn in dit geval:

Afstemming met gezondheidszorg

1. De gemeente maakt afspraken met zorgverzekeraars en het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) om te komen tot een integrale dienstverlening en te voorkomen dat cliënten tussen wal en schip vallen wanneer er discussie is over het wettelijk kader.
2. Als de cliënt dit wenst, zorgt de gemeente ervoor dat de cliënt ondersteund wordt richting het CIZ als er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat de cliënt in aanmerking kan komen voor zorg op grond van de Wet langdurige zorg.

Afstemming met Veilig thuis Twente

De gemeente heeft afspraken met Veilig Thuis over de toegang naar algemene en maatwerkvoorzieningen. Deze afspraken zijn in 2018 vastgelegd in Samenwerkingsafspraken gemeente Borne en Veilig Thuis Twente.

Afstemming met jeugdhulp

De gemeente zorgt voor een goede afstemming tussen voorzieningen op grond van deze verordening en voorzieningen voor jeugdigen of ouders op grond van de Jeugdwet.

Tevens zorgt de gemeente voor de continuïteit van ondersteuning onder zijn verantwoordelijkheid wanneer de jeugdige de leeftijd van 18 jaar bereikt.

Afstemming met voorzieningen werk en inkomen

De gemeente zet bij de toegang tot maatschappelijke ondersteuning in op vroegtijdige signalering van belemmeringen op het gebied van werk en inkomen van de cliënt en helpt de cliënt waar nodig om de juiste ondersteuning vanuit de gemeentelijke voorzieningen –zoals schuldhulpverlening, inkomensvoorzieningen en re-integratievoorzieningen– te verkrijgen.

Artikel 5.1 derde lid (nadere regels)

De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 maakt onderscheid in de volgende maatwerkvoorzieningen:

1. diensten;
2. hulpmiddelen;
3. woningaanpassingen;
4. en andere maatregelen.

Gemeente Borne hanteert daarbij het volgende beleid:

Ad 1. Diensten

Huishoudelijke ondersteuning

De maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning (hierna: HO) wordt ingezet als een persoon niet meer op eigen kracht, met gebruikelijke hulp of met behulp van zijn sociale netwerk zijn huis schoon en leefbaar kan houden. Huishoudelijke taken worden dan overgenomen door een huishoudelijk medewerker.

Een huis is schoon en leefbaar indien het normaal bewoond en gebruikt kan worden en voldoet aan basale hygiëne-eisen. Schoon staat voor: een basishygiëne borgen, waarbij vervuiling van het huis en gezondheidsrisico's van bewoners worden voorkomen. Leefbaar staat voor: opgeruimd en functioneel, bijvoorbeeld om vallen te voorkomen.

De inwoner moet gebruik kunnen maken van een schone woonkamer, slaapvertrek(ken), keuken, sanitaire ruimtes en gang / trap / overloop. Het schoonmaken van de buitenruimte bij het huis (ramen, balkon etc.) maakt geen onderdeel uit van HO. Voor de onderbouwing van de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning, wordt gebruik gemaakt van het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025 (bureau HHM), zie hiervoor bijlage 3.

In bijzondere situaties kan afgeweken worden van het normenkader. Bijvoorbeeld wanneer inwoners als gevolg van hun (medische) beperkingen onvoldoende ondersteund worden door de basisvoorziening schoon huis, kunnen aanvullende maatwerkmodules ingezet worden. Dit kunnen zijn een hoger niveau van hygiëne of schoonhouden realiseren, het klaarzetten van maaltijden en het beschikken over schone kleding. Als inwoners minder ondersteuning nodig hebben, dan wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van eigen kracht, gebruikelijke hulp en het netwerk. Als sprake is van voorliggende voorzieningen of oplossingen dan wordt hiervoor geen maatwerkvoorziening ingezet.

A. Resultaten

De maatwerkvoorziening HO bestaat uit zes resultaten. De zes resultaten zijn:

- a. Schoon en leefbaar huis;
- b. Wasverzorging;
- c. Boodschappen;
- d. Regie / organisatie;
- e. Maaltijden;
- f. Kindzorg.

De resultaten zijn nader uitgewerkt in het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025 (bureau HHM), zie hiervoor bijlage 3.

Ieder resultaat heeft een normtijd. Op basis van de persoonlijke situatie van de persoon wordt vastgesteld welk deel van de activiteiten een persoon zelf of met hulp van zijn netwerk kan uitvoeren en welk deel wordt overgenomen door de zorgaanbieder. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden in meer of minder inzet ten opzichte van de normtijd. De werkzaamheden die de persoon zelf of met behulp van zijn netwerk kan verrichten worden niet overgenomen door de zorgaanbieder. De gemeente bekijkt, samen met de inwoner, welke ondersteuning noodzakelijk is in het huishouden. De gemeente informeert hierover de zorgaanbieder.

Er is een mogelijkheid om onder de wasverzorging minuten toe te kennen voor strijken. Dit is alleen bedoeld voor uitzonderlijke situaties waarin er medische redenen zijn dat bovenkleding gestreken moet worden. Anders wordt een persoon gewezen op het aanschaffen van strijkvrije kleding.

Voor wat betreft het resultaat 'boodschappen' geldt dat er een ruime beschikbaarheid is van boodschappenservices. Hiermee kunnen boodschappen thuis worden bezorgd. Slechts in uitzonderingssituaties kan worden gekozen voor ondersteuning vanuit de maatwerkvoorziening HO. Hierbij kan gedacht worden aan situaties waarin een persoon na aflevering van de boodschappen niet zelf of met ondersteuning van zijn netwerk in staat is om de boodschappen op te ruimen. De extra minuten worden dan bijgeschreven onder het resultaat 'schoon en leefbaar huis'.

Voortzetten ondersteuning na overlijden van huisgenoot

Wanneer de persoon overlijdt kan de huisgenoot die achterblijft huishoudelijke ondersteuning blijven ontvangen gedurende tenminste één volledige kalendermaand, met dien verstande dat dat deze termijn afloopt op de laatste dag van de volle opvolgende maand. Zo heeft de achterblijvende huisgenoot de tijd om de ondersteuning op een andere manier te organiseren of de (veranderende) indicatie, na onderzoek van de gemeente, op zijn naam te kunnen laten zetten.

Sanering woning

Indien door ernstige vervuiling een sanering van de woning noodzakelijk is om een hygiënische en werkbare situatie te creëren, kan voorafgaande aan de inzet van de huishoudelijke ondersteuning de woning worden gesaneerd. De kosten worden in rekening gebracht bij de cliënt.

Aanleren huishoudelijke activiteiten

Redenen als 'niet gewend zijn om' of geen 'huishoudelijke werkzaamheden willen en/of kunnen verrichten' leiden niet tot een indicatie voor het overnemen van huishoudelijke taken. Indien hiervoor motivatie aanwezig is, kan er een indicatie worden gesteld voor maximaal acht weken ondersteuning voor het aanleren van huishoudelijke taken en/of het leren (efficiënter) organiseren van het huishouden.

B. Begeleiding individueel en dagbesteding (begeleiding in een groep)

De gemeente is op grond van de Wmo 2015 verantwoordelijk voor begeleiding.

Met de maatwerkvoorzieningen begeleiding individueel en dagbesteding (begeleiding in een groep) wordt invulling gegeven aan het wettelijke begrip begeleiding. Daaronder worden activiteiten verstaan gericht op het bevorderen, behouden en / of compenseren van zelfredzaamheid en/of participatie van de cliënt opdat hij zo lang mogelijk in zijn eigen leefomgeving kan blijven (art. 1.1.1 van de wet). Het bieden van dagbesteding is een vorm van begeleiding, die bijdraagt aan de zelfredzaamheid en/of participatie van de cliënt, zodat deze zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kan blijven. Dit omvat structurele tijdsbesteding met een welomschreven doel waarbij een cliënt actief wordt betrokken en biedt zingeving, anders dan arbeid of onderwijs. Huiswerkbegeleiding en begeleiding in relatie tot werk valt niet onder de Wmo 2015.

Zelfredzaamheid bevat twee elementen:

1. het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL),
2. het voeren van een gestructureerd huishouden.

Participatie heeft betrekking op deelname aan het maatschappelijk verkeer. Dit wil zeggen zoveel mogelijk op gelijke voet met anderen mee kunnen doen aan de samenleving.

Zelfredzaamheid en participatie worden samengevat in dagelijkse handelingen en praktische zaken. Daaronder wordt verstaan:

- eten;
- medicatie gebruik;
- drinken;
- in en uit bed komen, in stoelen gaan zitten en weer opstaan;

- bewegen, lopen, verplaatsen;
- ontspanning;
- zinvolle activiteit, invulling van de dag, tijdsbesteding etc.;
- aan- en uitkleden;
- gesprek voeren;
- toiletgang;
- lichaamswarmte regelen (bv. verwarming hoger/lager kunnen zetten, bijbehorende kleding uitkiezen);
- lichamelijke hygiëne;
- deelname aan het maatschappelijk verkeer;
- sociale vaardigheden;
- sociale redzaamheid;
- deelname aan de samenleving;
- huishouden.

Er zijn meer voorbeelden denkbaar.

Om de dagelijkse handelingen en praktische zaken uit te kunnen voeren moet de cliënt daar lichamelijk toe in staat zijn maar ook over vaardigheden beschikken. De vaardigheid is het vermogen om een handeling bekwaam uit te voeren of een probleem op te lossen. Een vaardigheid op een of ander gebied wordt veelal vergaard door praktische ervaring, door korte of langere tijd regelmatig te oefenen.

Cliënten die zijn aangewezen op begeleiding en/of dagbesteding ondervinden problemen in hun functioneren op het gebied van:

- sociale redzaamheid (dagelijkse bezigheden, problemen oplossen en besluiten nemen, dagelijkse routine regelen, et cetera);
- probleemgedrag (gedragsproblemen);
- psychisch functioneren (concentratie, geheugen en denken en perceptie van omgeving);
- geheugen en oriëntatie.

Algemene uitgangspunten

- De ondersteuningsbehoefte van de inwoner staat centraal. Deze wordt integraal bekeken waarbij verschillende leefgebieden worden meegenomen.
- Ondersteuning is laagdrempelig en dichtbij en is ontwikkelingsgericht, gericht op stabilisering en waar mogelijk, herstelgericht. Er wordt ingezet op o.a. reablement (herstelgerichte ondersteuning), met als doel dat inwoners vaardigheden (weer) aanleren zodat ze zich langer zelfstandig kunnen redden.
- Er wordt gestuurd op doelen, casusregie en tussentijdse resultaatbeoordeling.

Maatwerkvoorziening begeleiding individueel

Voor de maatwerkvoorziening begeleiding individueel zijn er twee producten: begeleiding individueel basis en begeleiding individueel plus.

De volgende uitgangspunten zijn voor begeleiding individueel van toepassing:

- Inzet van de individuele begeleiding is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Daarmee wordt bedoeld:
  - o Bij basis wordt eerst gekeken of de ondersteuning in het eigen netwerk of voorliggend kan worden opgelost;
  - o Bij plus wordt eerst gekeken of de ondersteuning door inzet van begeleiding basis kan worden opgelost;
- De aanbieder leidt (indien mogelijk) de inwoner toe naar zelfredzaamheid of passende ondersteuning binnen het sociaal netwerk en / of het voorliggend veld;
- De begeleiding vindt in principe plaats in de omgeving waar de inwoner woont. Afhankelijk van de individuele casus kan er ook gebruik worden gemaakt van begeleiding op afstand, bijvoorbeeld door middel van (beeld)bellen;

Begeleiding individueel basis

Begeleiding individueel basis is bedoeld voor inwoners met een verstandelijke, zintuiglijke, lichamelijke, cognitieve, psychische, psychosociale of (psycho-) geriatrische beperking. Er moet sprake zijn van matige beperkingen in de zelfredzaamheid op één of meerdere leefgebieden.

De inwoner voldoet aan twee of meer van de volgende kenmerken*:

- De inwoner heeft in enige mate activering en / of stimulans nodig;
- De inwoner kan de behoefte / ondersteuningsvraag voldoende begrijpelijk maken;

- De inwoner is gemotiveerd om aan de ondersteuningsvraag te werken;
- De inwoner heeft redelijk inzicht in de eigen (on)mogelijkheden;
- Er kan sprake zijn van matige gedragsproblematiek bij de inwoner;
- De leefsituatie is redelijk stabiel. Er is geen of slechts een geringe kans op risicovolle situaties en / of escalatie;
- De inwoner is in staat tot het uitstellen van de ondersteuningsvraag.

Begeleiding individueel plus

Begeleiding individueel plus is bedoeld voor inwoners met ernstige en / of meervoudige verstandelijke, zintuigelijke, lichamelijke, cognitieve, psychische, psychosociale of (psycho-) geriatrische beperkingen. Er moet sprake zijn van ernstige beperkingen in de zelfredzaamheid op meerdere leefgebieden.

De inwoner voldoet aan twee of meer van de volgende kenmerken*:

- De inwoner heeft in grote mate activering en / of stimulans nodig;
- De inwoner kan de behoefte / ondersteuningsvraag onvoldoende begrijpelijk maken;
- De inwoner is wisselend gemotiveerd om aan de ondersteuningsvraag te werken;
- De inwoner heeft beperkt of geen inzicht in de eigen (on)mogelijkheden;
- De inwoner vertoont zeer regelmatig onvoorspelbaar gedrag. Er is vaak sprake van ernstige gedragsproblematiek;
- De leefsituatie is niet stabiel en / of er is een grote kans op risicovolle situaties en / of escalatie;
- De inwoner is niet in staat tot het uitstellen van de ondersteuningsvraag.

*voor een uitwerking van de kenmerken voor de maatwerkvoorziening begeleiding (basis en en plus) zie bijlage 6.

Maatwerkvoorziening dagbesteding

Voor de maatwerkvoorziening dagbesteding zijn er twee producten: dagbesteding basis en dagbesteding plus.

De volgende uitgangspunten zijn voor dagbesteding van toepassing:

- Inzet van dagbesteding is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Daarmee wordt bedoeld:
  - o Bij basis wordt eerst gekeken of de ondersteuning in het eigen netwerk of voorliggend kan worden opgelost;
  - o Bij plus wordt eerst gekeken of de ondersteuning door inzet van dagbesteding basis kan worden opgelost;
- De aanbieder leidt (indien mogelijk) de inwoner toe naar zelfredzaamheid of passende ondersteuning binnen het sociaal netwerk en / of het voorliggend veld;
- Dagbesteding vindt fysiek plaats in groepsverband, op een specifiek daarvoor ingerichte locatie, buiten de woonsituatie / woning van de inwoner.

Dagbesteding basis

Dagbesteding basis is bedoeld voor inwoners met een verstandelijke, zintuigelijke, lichamelijke, cognitieve, psychische, psychosociale of (psycho-) geriatrische beperkingen. Er moet sprake zijn van matige beperkingen in de zelfredzaamheid op meerdere leefgebieden.

De inwoner voldoet aan twee of meer van de volgende kenmerken*:

De inwoner voldoet aan twee of meer van de volgende kenmerken*:

- De inwoner heeft in enige mate activering en / of stimulans nodig;
- De inwoner kan de behoefte / ondersteuningsvraag voldoende begrijpelijk maken;
- De inwoner kan beperkt of geen inzicht in de eigen beperkingen hebben, maar dit zorgt niet voor belemmeringen;
- De inwoner vertoont redelijk constant gedrag. Er kan sprake zijn van matige gedragsproblematiek.

Dagbesteding plus

Dagbesteding plus is bedoeld voor inwoners met ernstige en / of meervoudige verstandelijke, zintuigelijke, lichamelijke, cognitieve, psychische, psychosociale of (psycho-) geriatrische beperkingen. Er moet sprake zijn van ernstige beperkingen in de zelfredzaamheid op meerdere leefgebieden.

De inwoner voldoet aan twee of meer van de volgende kenmerken*:

- De inwoner heeft in grote mate activering en / of stimulans nodig;
- De inwoner kan de behoefte / ondersteuningsvraag onvoldoende begrijpelijk maken;
- De inwoner heeft beperkt of geen inzicht in de eigen beperkingen, wat zorgt voor belemmeringen en intensievere ondersteuning;

- De inwoner vertoont zeer regelmatig onvoorspelbaar gedrag. Er is vaak sprake van ernstige gedragsproblematiek;
- De inwoner is snel (psychisch) uit balans en kan moeilijk omgaan met veranderingen.

*voor een uitwerking van de kenmerken voor de maatwerkvoorziening dagbesteding (basis en plus) zie bijlage 7.

Vervoer

Onder groepsondersteuning valt tevens het noodzakelijke vervoer zodat de cliënt daar ook feitelijk gebruik van kan maken. De cliënt die niet in staat is om zelfstandig lopend, al dan niet met een algemeen gebruikelijk loophulpmiddel, de groepsondersteuning te bereiken of zelfstandig al dan niet met hulp van anderen, van en naar locatie te reizen waar de groepsondersteuning wordt geboden, kan in aanmerking komen voor vervoer. Onder hulp van anderen worden personen uit het sociaal netwerk verstaan of vrijwilligers. Het college beoordeelt of er een noodzaak bestaat het verstrekken van vervoer naar de groepsondersteuning op basis van artikel 5.1, derde lid, van de verordening.

Ad 2. Hulpmiddelen

Rolstoelvoorziening

Algemeen

Wij onderscheiden de volgende rolstoelvoorzieningen:

- handmatig voortbewogen rolstoel;
- elektrisch voortbewogen rolstoel;
- aanpassingen aan de rolstoel.

Voorwaarden

Om in aanmerking te komen voor een rolstoelvoorziening gelden de volgende voorwaarden:

- de persoon ervaart belemmeringen in het zich verplaatsen in en om woning, die niet afdoende opgelost kunnen worden op eigen kracht of met behulp van een algemene gebruikelijke of algemene voorziening;
- de voorziening is langdurig noodzakelijk. Dit betekent langer dan zes maanden. De tijdelijke uitleenmogelijkheden moeten zijn benut.
- bij incidenteel gebruik wordt onderzocht wat de daadwerkelijke behoefte is. Afhankelijk van de behoefte wordt een rolstoelvoorziening verstrekt.

Programma van eisen

Als er een noodzaak bestaat voor een rolstoelvoorziening, dan stelt de gemeente, zo nodig op basis van medisch of ander deskundig advies, een programma van eisen op.

Vorm

Zorg in natura

Indien de rolstoelvoorziening in natura wordt verstrekt, wordt de rolstoel in de vorm van huur, bruikleen of in eigendom verstrekt. Of de voorziening in de vorm van huur, bruikleen of in eigendom wordt verstrekt is afhankelijk van de voorziening. De gemeente bepaalt of een rolstoelvoorziening in de vorm van huur, bruikleen of in eigendom wordt verstrekt. De kosten voor onderhoud en verzekering zijn inbegrepen bij de verstrekking in natura. De gemeente maakt hierbij een voorbehoud in het geval sprake is van een pgb-verstrekking. In dat geval zijn de kosten voor onderhoud, reparatie en eventueel verzekering (in het geval van een elektrische rolstoel geldt dat deze verzekerd moet worden) voor rekening van de cliënt.

Bij de verstrekking van een rolstoelvoorziening in natura kunnen, voor zover van toepassing in de individuele situatie, de volgende voorwaarden worden opgelegd:

- de persoon dient de voorschriften zoals deze door de fabrikant of leverancier zijn bijgeleverd met betrekking tot het gebruik, de bediening en het onderhoud van het hulpmiddel stipt na te komen;
- de persoon dient een door gemeente aangewezen (rechts)persoon in de gelegenheid te stellen de voorziening tijdig te controleren, onderhouden, keuren en te repareren;
- de persoon dient de gemeente direct te informeren als het hulpmiddel niet meer wordt gebruikt;
- de persoon dient de gemeente dan wel de leverancier onmiddellijk te informeren over schade aan het hulpmiddel alsmede over aan anderen toegebrachte schade door gebruik van het hulpmiddel;
- de persoon dient goed voor het hulpmiddel te zorgen en er voor te zorgen dat de normale levensduur gewaarborgd wordt;
- de persoon mag het hulpmiddel niet aan derden in gebruik geven of verhuren;
- de persoon mag het hulpmiddel alleen gebruiken voor het doel waarvoor het verstrekt is;

- de persoon dient het hulpmiddel na beëindiging van het recht op verzoek van de gemeente in dezelfde staat terug te geven als waarin het hulpmiddel aan hem verstrekt is. Bij beoordeling van de staat van het hulpmiddel na inlevering blijven normale slijtage en veroudering buiten beschouwing;
- bij een wijziging in de situatie dient de persoon de gemeente te informeren.

Persoonsgebonden budget

Het persoonsgebonden budget voor de aanschaf van een rolstoel wordt vastgesteld op basis van de kostprijs die geldt bij de koop van een rolstoel die de persoon zou hebben ontvangen als de rolstoel in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met de termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en reparatiekosten. Vanaf het tweede jaar ontvangt de persoon jaarlijks een vast bedrag voor onderhouds- en reparatiekosten. In het geval van een elektrische rolstoel kunnen ook verzekeringskosten worden opgenomen in het jaarlijkse bedrag. De persoon heeft recht op dit bedrag gedurende de door de gemeente vastgestelde gebruiksduur.

Bij de verstrekking van een persoonsgebonden budget voor rolstoelvoorzieningen kunnen, voor zover van toepassing in de individuele situatie, de volgende voorwaarden worden opgelegd:

- het toegekende bedrag mag alleen worden aangewend voor de aanschaf van een adequate voorziening, op basis van een door of namens de gemeente vastgesteld pakket van eisen;
- de gebruiksduur van de aan te schaffen voorziening kan door de gemeente worden vastgesteld op een met een natura voorziening vergelijkbare gebruikstermijn;
- bij gebruikmaking van het persoonsgebonden budget dient een onderhouds- en servicecontract afgesloten te worden met een leverancier voor minimaal de in de beschikking genoemde periode;
- bij gebruikmaking langer dan de termijn waarvoor het persoonsgebonden budget is toegekend, dient het onderhouds- en servicecontract te worden verlengd met de feitelijke gebruikperiode van de voorziening en bekostigd door de cliënt;
- de met het persoonsgebonden budget aan te schaffen hulpmiddelen dienen het GO-en CE-kwaliteitskeurmerk te hebben;
- na aanschaf van de voorziening met het persoonsgebonden budget dient een kopie van de aankoopnota en het betalingsbewijs alsmede de facturen voor onderhoud te worden overlegd.
- Het college verstrekt geen persoonsgebonden budget voor ondersteuning door een aanbieder die fraude heeft gepleegd of wanneer er twijfels zijn over de integriteit van een aanbieder. (Zie Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2022 art. 5.5)

Aanpassing rolstoel

Met aanpassingen worden bedoeld: extra onderdelen die niet standaard op een rolstoel zitten, maar wel noodzakelijk zijn voor de cliënt. Accessoires zijn doorgaans niet noodzakelijk, maar wenselijk en worden daarom niet vergoed. Voor rolstoelen geldt dat voor kortdurend gebruik een beroep kan worden gedaan op de uitleenservice van de thuiszorgwinkel.

Sportrolstoel

Sporten kan een belangrijk middel tot participatie zijn. Indien een persoon vanwege zijn beperkingen zonder een sportrolstoel niet kan sporten, dan kan een financiële tegemoetkoming in de kosten van een sportrolstoel worden verstrekt.

De Centrale Raad van Beroep heeft in de uitspraak ECLI:NL:CRVB:2002:AF5074 geoordeeld dat aan de sportrolstoel blijkens de parlementaire geschiedenis een bijzondere plaats toekomt.

Voorwaarden

Om in aanmerking te komen voor een sportrolstoel gelden de volgende voorwaarden:

- de persoon dient aan te tonen dat er sprake is van een actieve sportbeoefening, door bijvoorbeeld een bewijs van lidmaatschap van de sportvereniging of facturen waaruit dit blijkt;
- de persoon dient aan te tonen dat het zonder sportrolstoel niet mogelijk is om een sport te beoefenen en de kosten voor het sportrolstoel aanzienlijk hoger zijn dan de gebruikelijke kosten die een persoon zonder beperkingen heeft voor dezelfde (of een vergelijkbare) sport.
- De ervaring leert dat sportclubs, sponsors of fondsen vaak bereid zijn een deel van de kosten te vergoeden. Bij een eventuele verstrekking wordt hier rekening mee gehouden;
- Om in aanmerking te komen voor een nieuwe sportrolstoel is de technische levensduur van de sportrolstoel is bepalend: zodra de technische levensduur ten einde is, bestaat er een mogelijkheid voor een financiële tegemoetkoming in de kosten van een nieuwe sportrolstoel.

Vervoersvoorzieningen

Algemeen

De vervoersvoorzieningen worden geleverd door de leveranciers waarmee de gemeente een contract heeft afgesloten. Het noodzakelijke onderhoud en de reparaties worden betaald door de gemeente. Afhankelijk van de vervoersbehoeften van de persoon zal een passende maatwerkvoorziening worden vastgesteld.

Gemeente Borne kent de volgende vervoersvoorzieningen:

- aanvullend openbaar vervoer;
- scootmobiel;
- driewiel fiets;
- andere vervoersvoorzieningen;
- autoaanpassingen;
- overige vervoersvoorzieningen.

Reikwijdte

Binnen de reikwijdte van de Wmo 2015 vallen alleen de lokale en regionale vervoersbehoeften van de persoon. Uit jurisprudentie blijkt dat een persoon, om te kunnen participeren, de mogelijkheden moet hebben om jaarlijks lokaal en regionaal (tot zo'n 15 tot 20 kilometer afstand vanaf de woning van de persoon) 1500 tot 2000 kilometer moet kunnen reizen. Alle bovenregionale vervoersbehoeften vallen buiten de reikwijdte van de Wmo 2015. Hiervoor wordt door het rijk bovenregionaal vervoer georganiseerd. Gemeente Borne hanteert hierbij de ondergrens van 1500 kilometer per kalenderjaar.

Aanvullend openbaar vervoer

Aanvullend Openbaar Vervoer (AOV) kan worden toegekend op basis van de Wmo 2015. Tijdens het keukentafelgesprek wordt vastgesteld dat de inwoner als gevolg van een beperking, chronisch psychische of psychosociaal probleem geen gebruik kan maken van het reguliere Openbaar Vervoer. De inwoner kan hierdoor niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met personen uit het sociale netwerk meedoen in de samenleving. Deze inwoner kan in aanmerking komen voor een kortingsregeling op het AOV. AOV wordt toegekend voor sociaal maatschappelijke participatie, waaronder eventueel vervoer naar een dagbesteding. In beginsel geldt een maximum van 1500km per jaar.

Nadere regels Aanvullend Openbaar Vervoer

De nadere regels zijn opgesteld op grond van artikel 2.1 lid 4 van de verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2022

De gemeente Borne gaat een contract aan met een taxivervoerder voor de uitvoering van het Aanvullend Openbaar Vervoer. Dit AOV kent een tweetal vormen:

1. Algemene voorziening.
2. Hulp-op-maat

Algemene voorziening

Inwoners die zelf in de vervoersbehoefte kunnen voorzien kunnen ook gebruik maken van het AOV. Zij betalen de werkelijke kosten aan de vervoerder. Deze kosten zijn inclusief 9% BTW.

De kosten mogen jaarlijks per 1 januari geïndexeerd worden met de NEA prijsindex behorende bij dat jaar.

Per reis betaalt de reiziger eenmalig het opstaptarief, vervolgens wordt per werkelijk gereden kilometer het kilometertarief in rekening gebracht. Omdat het AOV een collectieve vervoersoplossing is, kan de vervoerder andere reizigers ophalen waardoor het aantal af te leggen kilometers hoger is dan wanneer de vervoerder de kortste route heeft gekozen. De vervoerder dient bij boeking van de rit kenbaar te maken hoe hoog de eigen bijdrage van de reiziger is en op welke wijze de reiziger deze kosten dient te voldoen.

Hulp-op-maat

Deze kortingsregeling houdt in dat de inwoner de werkelijke kosten voor het Openbaar Vervoer betaalt. Dit zijn de kosten die jaarlijks vastgesteld worden door de Provincie Overijssel voor het reizen met bus. Dit is gelijk aan de kosten die een inwoner die geen compensatie nodig heeft betaald voor het reizen met het openbaar vervoer. Hierdoor wordt de inwoner met een beperking in staat geacht deel te kunnen nemen aan de samenleving zoals inwoners zonder beperking ook deel kunnen nemen aan de samenleving.

De Hulp-op-maat voor het Aanvullend Openbaar Vervoer maakt geen onderdeel uit van het abonnementstarief. Dit omdat er geen sprake is van een duurzame hulpverlenersrelatie en inwoners ook incidenteel gebruik kunnen maken van het vervoer.

Per reis betaalt de reiziger eenmalig het opstaptarief, vervolgens wordt per werkelijk gereden kilometer het kilometertarief in rekening gebracht. Deze tarieven worden jaarlijks geïndexeerd. Omdat het AOV een collectieve vervoersoplossing is kan de vervoerder andere reizigers ophalen waardoor het aantal af te leggen kilometers hoger is dan wanneer de vervoerder de kortste route heeft gekozen. De vervoerder

dient bij boeking van de rit kenbaar te maken hoe hoog de eigen bijdrage van de reiziger is en op welke wijze de reiziger deze kosten dient te voldoen.

De inwoner wordt in staat gesteld om maximaal 1500 kilometer per jaar tegen het kortingstarief te reizen. De gemeente kan hierin uitzondering maken bijvoorbeeld voor reizigers die (bijna) dagelijks gebruik maken van een dagbesteding en door het bezoek aan de wmo-zorgaanbieder meer kilometers per jaar reizen dan de vastgestelde 1500 kilometers. In die situatie wordt maatwerk geboden.

Indien de reiziger meer kilometers wil reizen dan het vastgestelde maximum, worden de werkelijke kosten van het AOV in rekening gebracht bij de reiziger. Ook kan de consulent een uitzondering maken voor inwoners die tijdelijk niet binnen de gemeente Borne verblijven. Dit wordt in een nadere opdracht opgenomen. (Voor deze inwoners kan in de nadere opdracht opgenomen worden dat de reis niet in de gemeente Borne start, noch eindigt.) Een reis met het AOV kan alleen binnen een van de veertien Twentse gemeenten. Voor ritten buiten de regio Twente kan een inwoner gebruik maken van de Valys regeling.

De inwoner kan iemand laten meereizen. Indien de geïndiceerde reiziger samen met iemand anders wil reizen, zonder dat hiervoor vanuit de Gemeente Borne een nadere opdracht is gegeven, dan geldt dat er een (1) meereizende persoon als een reiziger zonder indicatie kan meereizen. De meereizende persoon betaalt dezelfde ritbijdrage als de geïndiceerde reiziger. De eigen ritbijdrage die de meereizende betaalt, komt vervoerder en niet de Gemeente toe. Vervoerder mag voor meereizende géén kosten in rekening brengen bij de Gemeente.

Als de reiziger afhankelijk is van een begeleider in het vervoer, kan de reiziger de indicatie "medische begeleider" krijgen. Een indicatie voor een medisch begeleider wordt vastgesteld door de Gemeente in een nadere opdracht. Een indicatie "medische begeleiding" houdt in dat een reiziger door de aard van zijn/haar handicap tijdens de rit, wanneer nodig, begeleiding nodig heeft, die niet door de chauffeur geboden kan worden. Onder medische begeleiding valt het verrichten van medische handelingen (bijv. toedienen van medicijnen) of begeleiding ingeval er sprake is van gedragsstoornissen. Een reiziger met een indicatie "medische begeleiding" moet zelf zorgen voor een (medisch) begeleider. Een reiziger met een indicatie "medische begeleiding" mag niet zonder een dergelijke begeleider reizen. Nb. een medisch begeleider hoeft niet medisch geschoold te zijn, maar moet iemand zijn die bekend is met de medische beperkingen/gedragsstoornissen van reiziger en hierop adequaat kan reageren. Een medisch begeleider moet in staat zijn om zelfstandig (zonder hulpmiddelen) te reizen en moet minimaal 12 jaar zijn. De medische begeleider is vrijgesteld van de betaling van een eigen ritbijdrage. Vervoerder mag voor de medisch begeleider géén kosten in rekening brengen bij de Gemeente.

Een indicatie wordt afgegeven met de maximale geldigheidsduur van 5 jaar. Na deze periode vindt heronderzoek plaats.

Nadere regels Verlengde zorg (vervoer door zorgaanbieder)

De gemeente Borne vergoedt de kosten voor het vervoer als dit vervoer onderdeel uitmaakt van de jeugdhulp of maatschappelijke ondersteuning en het voor de inwoner noodzakelijk is dat dit aansluitend een onlosmakelijk onderdeel is van de te bieden ondersteuning. Deze verlengde zorg wordt ingekocht bij zorgaanbieders. De zorgaanbieder is verantwoordelijk voor het organiseren van dit vervoer met eigen middelen en personeel. Het is niet toegestaan om hiervoor een taxibedrijf in te huren. Wanneer de inwoner met taxi vervoerd kan worden, dan is er geen sprake van verlengde zorg en zal het door de gemeente ingekochte taxivervoer worden ingezet. Dit geldt ook wanneer een reiziger met taxi vervoerd kan worden, en hierbij extra begeleiding nodig heeft vanuit de zorgaanbieder dan kan de gemeente overgaan tot het vergoeden van de (reis)kosten van de begeleider.

De zorgaanbieder ontvangt aanvullend op het bedrag wat zij ontvangt voor de geïndiceerde jeugdhulp of maatschappelijke ondersteuning een bedrag per reiziger per enkele reis. De aanbieder krijgt een vast bedrag per rit.

De aanbieder krijgt voor een enkele reis een bedrag vergoed. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd volgens het contract voor maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp.

De wijze waarop de aanbieder het vervoer organiseert staat vrij. De veiligheid van de reiziger moet worden gewaarborgd en er moet worden voldaan aan alle wettelijke verplichtingen, waaronder ook het veilig vastzetten van een inwoner die in een rolstoel zit tijdens het vervoer.

Indien de aanbieder de verlengde zorg kan en wil uitvoeren voor de gemeente Borne dient de aanbieder hiervoor een addendum op de overeenkomst te ondertekenen en terug te sturen naar de gemeente Borne.

Scootmobiel

Een scootmobiel is bedoeld voor vervoer voor de korte en middellange afstanden. Als de cliënt minder dan 100 meter kan lopen dan kan de cliënt in beginsel in aanmerking komen voor een scootmobiel. Gemeente Borne gaat bij het toekennen van een scootmobiel uit van het meest eenvoudige model, waarbij de actieradius en snelheid is beperkt. De scootmobiel is met name bedoeld voor de verplaatsing in de directe woon- en leefomgeving. Om door de gemeente zelfstandig te rijden is het meest eenvoudige model meer dan voldoende voor het bieden van dagelijkse vrijheid. Een dergelijk eenvoudig model is daarmee aanzienlijk voordeliger in de kosten van aanschaf. Dat een gezonde partner/kind naast de cliënt wil fietsen, is geen reden om een scootmobiel met een hogere snelheid te verstrekken. Indien een cliënt dat wenst, hij zelf voor eigen kosten een zwaardere accu kan kopen bij de leverancier, mits de leverancier dat akkoord vindt.

Bij de beoordeling worden o.a. de volgende punten bekeken:

- Kan cliënt zelfstandig gebruik maken van het openbaar vervoer?
- Kan cliënt zelfstandig fietsen?
- Is cliënt (of het gezin) in bezit van een auto? Indien de met de auto aan de vervoersbehoefte voldaan kan worden is dat een reden om niet in aanmerking te komen voor een scootmobiel
- Vervoersbehoeften: waar wil de cliënt naartoe reizen en met welk doel.
- Is cliënt in staat om veilig zelfstandig deel te nemen aan het verkeer?
- Is cliënt in staat zelfstandig en veilig de scootmobiel te rijden? Zo nodig kunnen maximaal drie gewenningslessen worden vergoed vanuit de gemeente;
- De voorziening is langdurig noodzakelijk?
- Kan de scootmobiel gestald worden? De stallingsplek moet overdekt zijn en er moet een oplaadpunt zijn.

Stalling

Om in aanmerking te komen voor een scootmobiel of een driewiel fiets (met trapondersteuning) dient er een adequate stallingsmogelijkheid te zijn. Voordat een scootmobiel of een driewiel fiets wordt verstrekt dient duidelijk te zijn of de scootmobiel of de driewiel fiets tegen weer en wind en diefstal beschermt kan worden. Dit houdt in dat de scootmobiel droog kan staan, redelijk uit de wind en in een ruimte of tuin die met een slot af te sluiten is. Daarnaast dient er sprake te zijn van een stroomvoorziening voor het opladen van de accu. Indien er geen adequate stallingsmogelijkheid te realiseren is, kan de aanvraag voor een scootmobiel worden afgewezen, tenzij de cliënt zelf de aanlegkosten van de stalling en de elektravoorziening voor zijn rekening neemt.

Aangepaste fietsen

Er zijn fietsen, zoals de driewiel fiets en een duofiets, die speciaal ontworpen en bestemd zijn voor mensen met een beperking en alleen bij gespecialiseerde bedrijven worden verkocht. Dit zijn voorzieningen die voorzien in de vervoersbehoefte in de directe omgeving van de eigen woning, voor activiteiten als boodschappen doen, bezoek aan personen uit het sociaal netwerk of een vorm van dagbesteding.

Om in aanmerking te komen voor een driewiel fiets of een andere vervoersvoorziening gelden, naast de algemene criteria, de volgende voorwaarden:

- de persoon ervaart beperkingen in de korte en/of middellange afstanden, waardoor hij beperkingen ervaart in het participeren in de samenleving. Deze beperkingen kunnen niet op een andere manier worden opgeheven;
- de voorziening is langdurig noodzakelijk.

Een fiets met lage instap, fiets met hulpmotor of elektrische fiets zijn niet speciaal ontworpen voor mensen met een beperking en worden in de reguliere handel verkocht. Daarom worden deze fietsen in beginsel als algemeen gebruikelijk beschouwd, ook al zijn de aanschafkosten hoger dan van een normale fiets. Uitzonderingen worden beoordeeld door de gemeente.

Programma van eisen

Als er een noodzaak bestaat voor een van deze voorzieningen, dan stelt de gemeente, zo nodig op basis van medisch of ander deskundig advies, een programma van eisen op.

Vorm

Zorg in natura

Indien de voorziening in natura wordt verstrekt, wordt de voorziening in de vorm van huur, bruikleen of in eigendom verstrekt. Of de voorziening in de vorm van huur, bruikleen of in eigendom wordt verstrekt is afhankelijk van de voorziening. De gemeente bepaalt of de voorziening in de vorm van huur, bruikleen of in eigendom wordt verstrekt. De kosten voor onderhoud en verzekering zijn inbegrepen bij de verstrekking in natura.

Bij de verstrekking van een voorziening in natura kunnen, voor zover van toepassing in de individuele situatie, de volgende voorwaarden worden opgelegd:

- de persoon dient de voorschriften zoals deze door de fabrikant of leverancier zijn bijgeleverd met betrekking tot het gebruik, de bediening en het onderhoud van het hulpmiddel stipt na te komen;
- de persoon dient een door gemeente aangewezen (rechts)persoon in de gelegenheid te stellen de voorziening tijdig te controleren, onderhouden, keuren en te repareren;
- de persoon dient de gemeente direct te informeren als het hulpmiddel niet meer wordt gebruikt;
- de persoon dient de gemeente dan wel de leverancier onmiddellijk te informeren over schade aan het hulpmiddel alsmede over aan anderen toegebrachte schade door gebruik van het hulpmiddel;
- de persoon dient goed voor het hulpmiddel te zorgen en er voor te zorgen dat de normale levensduur gewaarborgd wordt;
- de persoon mag het hulpmiddel niet aan derden in gebruik geven of verhuren;
- de persoon mag het hulpmiddel alleen gebruiken voor het doel waarvoor het verstrekt is;
- de persoon dient het hulpmiddel na beëindiging van het recht op verzoek van de gemeente in dezelfde staat terug te geven als waarin het hulpmiddel aan hem verstrekt is. Bij beoordeling van de staat van het hulpmiddel na inlevering blijven normale slijtage en veroudering buiten beschouwing;
- bij een wijziging in de situatie dient de cliënt de gemeente te informeren.

Persoonsgebonden budget

Het persoonsgebonden budget voor de aanschaf van een vervoersvoorziening wordt vastgesteld op basis van de kostprijs die geldt bij de koop van een vervoersvoorziening die de persoon zou hebben ontvangen als de voorziening in natura zou zijn verstrekt en rekening houdende met de termijn voor de technische afschrijving en de onderhouds- en verzekeringskosten. Vanaf het tweede jaar ontvangt de persoon jaarlijks een vast bedrag voor onderhoud en reparatiekosten. De persoon heeft recht op dit bedrag gedurende de door de gemeente vastgestelde gebruiksduur.

Bij de verstrekking van een persoonsgebonden budget voor een vervoersvoorziening kunnen, voor zover van toepassing in de individuele situatie, de volgende voorwaarden worden opgelegd:

- het toegekende bedrag mag alleen worden aangewend voor de aanschaf van een adequate voorziening, op basis van een door of namens de gemeente vastgesteld pakket van eisen;
- de gebruiksduur van de aan te schaffen voorziening kan door de gemeente worden vastgesteld op een met een natura voorziening vergelijkbare gebruikstermijn;
- bij gebruikmaking van het persoonsgebonden budget dient een onderhouds- en servicecontract afgesloten te worden met een leverancier voor minimaal de in de beschikking genoemde periode;
- bij gebruikmaking langer dan de termijn waarvoor het persoonsgebonden budget is toegekend, dient het onderhouds- en servicecontract te worden verlengd met de feitelijke gebruikperiode van de voorziening;
- de met het persoonsgebonden budget aan te schaffen hulpmiddelen dienen het GO-en CE-kwaliteitskeurmerk te hebben;
- na aanschaf van de voorziening met het persoonsgebonden budget dient een kopie van de aankoopnota en het betalingsbewijs te worden overlegd;
- Het college verstrekt geen persoonsgebonden budget voor ondersteuning door een aanbieder die fraude heeft gepleegd of wanneer er twijfels zijn over de integriteit van een aanbieder. (Zie Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2022 art. 5.5)

Autoaanpassing

Als een cliënt zonder autoaanpassingen geen gebruik kan maken van zijn auto en het aanvullend openbaar vervoer of een andere vervoersvoorziening niet voldoet, kan overwogen worden of een autoaanpassing wordt vergoed.

De gemeente hanteert naast de algemene criteria, de volgende criteria om te bepalen of een cliënt in aanmerking komt voor een autoaanpassing:

- het gebruik van de eigen auto is nodig voor het zich verplaatsen binnen de leefomgeving en collectief lokaal vervoer is geen passende oplossing;
- de persoon of ouder/verzorgder van een jeugdige waar de autoaanpassing voor bestemd is, is eigenaar en/of bestuurder van de auto;
- er is sprake van meerkosten ten opzichte van de periode voordat de beperkingen ontstonden;
- een autoaanpassing is de goedkoopst adequate oplossing;
- de te maken kosten van de autoaanpassing zijn in relatie tot de geldigheidsduur van het rijbewijs, de verwachte levensduur en technische staat van de auto nog verantwoord. De aanvrager dient aan te tonen dat de aan te passen auto de investering nog waard is (naar verwachting nog minimaal

- 5-7 jaar mee kan). Bij twijfel moet dit door middel van een technische autokeuring vastgesteld worden en daarvan dient een technisch keuringsrapport worden overlegd.
- een aantal autoaanpassingen zijn algemeen gebruikelijk, zoals stuurbekeuring, rembekeuring, automatische versnelling, een airco, een auto met hoge instap, een (verstelbare) autostoel met een goed zitcomfort en/of zithouding. Van de persoon wordt verwacht dat hij bij de aanschaf van een auto rekening heeft gehouden met de op dat moment aanwezige beperkingen en daarbij voldoende aandacht heeft besteed aan de genoemde algemeen gebruikelijke mogelijkheden.
  - de afstand van het vervoer. De gemeente heeft een compensatieplicht voor een afstand conform het lokaal collectief vervoer (20 km vanaf de woning). Indien de persoon als gevolg van zijn beperkingen pas klachten krijgt na het rijden van langere afstanden wordt hiervoor geen voorziening verstrekt.

Overige vervoersvoorzieningen

Onder overige vervoersvoorzieningen valt de financiële tegemoetkoming voor het gebruik van de eigen auto, een taxi, een rolstoeltaxi of een bruikleen auto.

Voorwaarden

Om in aanmerking te komen voor een overige vervoersvoorziening gelden, naast de algemene criteria, de volgende voorwaarde:

- de persoon kan hier aanspraak op maken als, gezien zijn beperkingen, andere vervoersvoorziening geen adequate oplossing bieden in zijn vervoersbehoefte.

Vervoer naar dagbesteding

De persoon is in principe zelf verantwoordelijk voor het vervoer van en naar de aanbieder van de dagbesteding. Wanneer het voor de persoon niet mogelijk is om op eigen kracht of met behulp van zijn sociale netwerk zelf zijn eigen vervoer te regelen en het is niet mogelijk om gebruik te maken van een algemene voorziening of een algemeen gebruikelijke voorziening, dan kan er vervoer naar dagbesteding worden ingezet. Bij de indicatiestelling voor vervoer wordt er onderscheid gemaakt tussen mensen die in een rolstoel moeten worden vervoerd en overige.

Vervoer naar kortdurend verblijf

De persoon is in principe zelf verantwoordelijk voor het vervoer van en naar de instelling voor kortdurend verblijf. Wanneer het voor de persoon niet mogelijk is om op eigen kracht of met behulp van zijn sociale netwerk zelf zijn eigen vervoer te regelen en het is niet mogelijk om gebruik te maken van een algemene voorziening of een algemeen gebruikelijke voorziening, dan kan er vervoer naar dagbesteding worden ingezet. Bij de indicatiestelling voor vervoer wordt er onderscheid gemaakt tussen mensen die in een rolstoel moeten worden vervoerd en overige.

Begeleiding van vervoer

Als de inwoner dat wenst kan één medereiziger voor hetzelfde tarief als dat de inwoner betaalt mee reizen. Deze kosten worden bij de inwoner in rekening gebracht, zodat de inwoner, als hij dat wenst zelf de kosten kan delen. De inwoner dient bij de reservering aan te geven of hij hiervan gebruik wenst te maken.

- Het meenemen van (Huis)dieren (hulphond⁴).

Een hulphond of blindengeleidehond biedt de reiziger hulp vanwege de beperking die de reiziger heeft. Hij mag altijd gratis mee. Voorwaarde is wel dat de reiziger dit doorgeeft bij de boeking van de rit.

Kinderen tot en met 11 jaar mogen niet met het aanvullend openbaar vervoer reizen zonder begeleiding. Voor kinderen jonger dan 12 jaar met een Wmo-indicatie geeft de gemeente ook een indicatie af voor verplichte/medische begeleiding. Voor een aanvraag voor kinderen worden de geldende openbaar vervoertarieven gehanteerd. Door de gemeente wordt hiervoor een nadere opdracht gegeven aan de vervoerder.

Ad 3. Woningaanpassingen

Algemeen

Om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen in de eigen leefomgeving zijn er voorzieningen die dit mogelijk maken. De gemeente onderscheidt de volgende woonvoorzieningen:

- losse woonvoorzieningen;
- woningaanpassingen;

---

4) Hulphonden zijn professioneel opgeleide honden die mensen met een beperking helpen bij meer vrijheid en een zelfstandiger leven.

- voorziening voor een sanering van de woning in verband met een longaandoening en/of een allergie.

Algemene voorwaarden

Bij woonvoorzieningen worden een aantal algemene voorwaarden gehanteerd. De voorwaarden zijn:

1. De voorziening was voorzienbaar, maar waar van de persoon redelijkerwijs niet verwacht kon worden maatregelen te hebben getroffen die de hulpvraag overbodig had gemaakt;
2. De voorziening is niet algemeen gebruikelijk voor de persoon;
3. Er bestaat geen aanspraak op de voorziening op grond van enige andere wettelijke regeling;
4. De ondervonden ergonomische beperkingen vloeien niet voort uit de aard van de in de woning gebruikte materialen;
5. Met het treffen van de voorziening is niet gestart voordat op de aanvraag is beschikt;
6. De persoon verblijft niet in of verhuist niet naar een Wlz-inrichting;
7. Het betreft een zelfstandige woonruimte in de gemeente Borne.

Normaal gebruik van de woning

Een woonvoorziening is erop gericht de beperkingen die iemand in het normale gebruik van de woning ondervindt te compenseren. Het begrip 'normale gebruik van de woning' houdt in dat men de normale (elementaire) woonfuncties moet kunnen verrichten, zoals slapen, eten, lichaamsreiniging, het doen van essentiële huishoudelijke werkzaamheden, horizontale en verticale verplaatsingen binnen de woning, toegang tot de woning en de verzorging van kinderen. In beginsel zijn dit de woonkamer, slaapkamer, keuken, wc en de badkamer.

Voor kinderen komt daar bij het veilig kunnen spelen in de woning. Er worden in principe geen hobby- of studeerruimtes aangepast of bereikbaar gemaakt, omdat het hier geen elementaire woonfuncties betreft. Ook worden geen aanpassingen vergoed voor voorzieningen met een therapeutisch doel zoals dialyseruimte en therapeutisch baden.

Een cliënt is zelf verantwoordelijk voor het veilig stallen en opbergen (droog en afgesloten) van hulpmiddelen, die als maatwerkvoorziening door de gemeente beschikbaar worden gesteld. Dit geldt tevens voor een hulpmiddel dat door inzet van een persoonsgebonden budget is aangeschaft.

Sociale woningbouw

Een voorziening wordt geweigerd als een voorziening betrekking heeft op een hoger niveau dan het niveau van de sociale woningbouw. Zo zal een voorziening voor het gebruik van de kelder of de zolder geweigerd worden.

Afweging

Indien vaststaat dat een aanpassing van de woning noodzakelijk is, dient beoordeeld te worden wat in de situatie van de cliënt de meest goedkope en adequate voorziening is. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de bedoeling van de wetgever dat de persoon zo lang als mogelijk in de eigen leefomgeving moet kunnen blijven wonen. Bij voorkeur is dit de eigen woning.

Bij met name grote en kostbare woningaanpassingen dient de beoordeling te worden gemaakt wat de meest goedkope en adequate oplossing is. Vaak dient in deze situaties de afweging te worden gemaakt tussen de toekenning van een woonvoorziening in de vorm van een woningaanpassing of een woonvoorziening in de vorm van een financiële tegemoetkoming in de kosten van verhuizen. De gemeente hanteert hierbij geen primaat van verhuizen meer. In iedere situatie afzonderlijk dient een beoordeling te worden gemaakt wat de meest goedkope en adequate oplossing is.

Om te bepalen of een woonvoorziening in de vorm van een woningaanpassing dan wel in de vorm van een tegemoetkoming in de kosten van verhuis- en inrichtingskosten de meest goedkope en adequate oplossing is, worden de volgende factoren in de belangenafweging:

1. of de ergonomische belemmeringen voldoende kunnen worden opgelost door aanpassingen in de eigen woning. Indien dit niet het geval is, dan is verhuizen naar een andere geschiktere woonruimte de enige adequate oplossing;
2. of een woningaanpassing (technisch) mogelijk is;
3. of er aangepaste of eenvoudig aan te passen woningen beschikbaar zijn en wat de aanpassingskosten van de huidige versus de nieuwe woonruimte zijn. Dit is op zich geen grond om direct tot een verplichte verhuizing te komen, maar dient altijd in samenhang met de overige aspecten gewogen te worden;
4. met welke snelheid de belemmering in de woning kan worden opgelost. In een aantal gevallen kan verhuizing de belemmering veel sneller oplossen;
5. welke sociale omstandigheden een rol spelen, zoals de nabije aanwezigheid van mantelzorg en aanwezigheid en afstand tot de verschillende voorzieningen in de woonkern (openbaar vervoershalte, winkels, ziekenhuis etc.);
6. wat de woonlastenconsequenties zijn, waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen de woonlasten van het aanpassen van de huidige woonruimte versus het verhuizen naar een andere

- woonruimte. Hierbij wordt rekening gehouden met de (hoogte en de duur) van de te ontvangen huurtoeslag;
7. of de bewoner eigenaar of huurder is van de woning en welke consequenties dit heeft, zoals vermogenswinsten of-verliezen of nadelig financieel gevolg van verplichte verkoop van een woning. Verhuizen naar een andere woning zou dan kunnen leiden tot een onbillijke situatie;
  8. de mogelijkheid tot hergebruik van de woningaanpassing.

Losse woonvoorzieningen

Dit zijn woonvoorzieningen van niet-bouwkundige of woontechnische aard. Dit worden ook wel roerende woonvoorzieningen genoemd. Losse woonvoorzieningen zijn verplaatsbaar en zijn voor rekening van de cliënt.

Woningaanpassing

Onder woningaanpassing wordt verstaan een bouwkundige of woontechnische ingreep in of aan een woning. Een bouwkundige ingreep is een verbouwing aan de woning. Een woontechnische ingreep is het aanbrengen van speciale voorzieningen zonder aantasting van het gebouw.

Kosten die vergoed worden

Bij een woningaanpassing worden de volgende kosten vergoed:

1. de aanneemsom (hierin begrepen de loon- en materiaalkosten voor het treffen van de voorziening. Indien de voorziening in zelfwerkzaamheid wordt getroffen, vervalt de post loonkosten en komen alleen de materiaalkosten voor vergoeding in aanmerking;
2. de risicoverrekening van loon- en materiaalkosten, met inachtneming van het bepaalde in de Risicoregeling woning- en utiliteitsbouw 1991. Indien de voorziening in zelfwerkzaamheid wordt getroffen, vervalt de post loonkosten en komen alleen de materiaalkosten voor vergoeding in aanmerking;
3. het architectenhonorarium, inclusief btw, tot ten hoogste 10% van de aanneemsom. Alleen in die gevallen dat het noodzakelijk is dat een architect voor de woningaanpassing moet worden ingeschakeld kunnen deze kosten voor vergoeding in aanmerking komen. Het betreft dan veelal de ingrijpendere woningaanpassingen;
4. de kosten voor het toezicht op de uitvoering, indien dit noodzakelijk is (bijv. bij nieuwbouw of uitbreiding), tot een maximum van 2% van de aanneemsom (inclusief btw).
5. de leges voor de bouwvergunning, voor zover de bouwvergunning betrekking heeft op het treffen van de voorziening;
6. de verschuldigde en niet verrekenbare of terugvorderbare omzetbelasting;
7. het renteverlies en/of de rentekosten, in verband met het verrichten van noodzakelijke betaling aan derden voordat de bijdrage is uitbetaald, voor zover deze verband houdt met de bouw dan wel het treffen van voorzieningen;
8. de prijs van bouwrijpe grond, indien noodzakelijk als niet binnen de oorspronkelijke kavel gebouwd kan worden;
9. de door de gemeente (schriftelijk) goedgekeurde kostenverhogingen, die ten tijde van de raming van de kosten redelijkerwijs niet voorzien hadden kunnen zijn;
10. de kosten in verband met noodzakelijk technisch onderzoek en adviezen met betrekking tot het verrichten van de aanpassing;
11. de kosten van (her)aansluiting op de openbare nutsvoorziening.

Voor het aanbrengen van bouwkundige voorzieningen gelden nog de volgende voorwaarden:

- een locatie die bestemd is voor doelgroepen (bijvoorbeeld een woonservicelocatie) dient door de verhuurder bouwtechnisch geschikt gemaakt te worden voor de verhuur aan de doelgroep;
- bouwkundige nagelveste woonvoorzieningen in natura worden eigendom van de woningeigenaar ongeacht de hoogte van de aanschafprijs van de voorziening. Het college kan een voorziening verstrekken voor keuring, onderhoud en reparatie van woonvoorzieningen. De kosten hiervoor zijn namelijk inherent aan het verstrekken van een voorziening. Wanneer de voorziening niet gekeurd, onderhouden of gerepareerd wordt, is deze immers niet compenserend. Zie ook de uitspraak van de Rechtbank Gelderland 26-02-2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:3345, waarbij de rechtbank oordeelde dat een traplift een woonvoorziening is die alleen deugdelijk functioneert en dus compenserend is indien deze regelmatig wordt onderhouden. Indien het aannemelijk is dat de cliënt aangewezen is op de traplift, dan is het college in beginsel gehouden een voorziening te verstrekken voor het onderhoud daarvan.
- trapliften worden in bruikleen (natura) verstrekt. Deze zijn her-inzetbaar waardoor kapitaalvernietiging kan worden voorkomen;
- voor de offertes wordt uitgegaan van het programma van eisen dat door of namens de gemeente is opgesteld;

- de offertes worden in beginsel door de consulent opgevraagd, waarbij de medewerkers van de afdeling Bouw- en Woningtoezicht kunnen worden geraadpleegd voor wat betreft een kostenraming voor wat betreft bouwkundige aanpassingen;
- de hoogte van het persoonsgebonden budget is het bedrag van de goedkoopste door de gemeente geaccepteerde offerte;
- kosten voor verwijderen van woningaanpassingen en herstelwerkzaamheden na het verwijderen van woningaanpassingen vallen niet onder de Wmo.

Voor complexe bouwkundige vraagstukken en / of het beoordelen van offertes wordt afstemming gezocht met afdeling samen bouwen, team handhaving en uitvoering.

Stopzetting bouwkundige en woontechnische woonvoorziening

Indien na toekenning van een bouwkundige of woontechnische woonvoorziening, doch voor de gereedmelding van de bouwkundige of woontechnische woonvoorziening, de relatie tussen de aanvrager en de woning niet meer aanwezig is (in verband met verhuizing, overlijden en dergelijke), kan het besluit worden herzien. De mate van herziening is afhankelijk van het stadium waarin de woningaanpassing verkeert en de al aangegane en niet meer te annuleren verplichtingen.

Vorm

Persoonsgebonden budget

Indien de woningaanpassing in de vorm van een persoonsgebonden budget wordt toegekend dan gelden de volgende voorwaarden:

- er mag niet al voorafgaand aan de beschikking een begin worden gemaakt met de uitvoering van de werkzaamheden waarop het persoonsgebonden budget betrekking heeft, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente;
- indien het bedrag meer dan € 1.000,- bedraagt, dan dienen er twee offertes overlegd te worden;
- aan door de gemeente aangewezen personen wordt door de eigenaar of huurder toegang verleend tot de woonruimte waar de woningaanpassing wordt aangebracht;
- er wordt inzicht geboden in bescheiden en tekeningen, welke betrekking hebben op de bouwkundige of woontechnische woonvoorziening;
- aan door de gemeente aangewezen personen wordt gelegenheid geboden tot het controleren van de woningaanpassing;
- terstond na de voltooiing van de werkzaamheden, doch uiterlijk binnen 1 maand na het toekennen van het persoonsgebonden budget, verklaart de gerechtigde aan het college dat de bedoelde werkzaamheden zijn voltooid conform het programma van eisen (PvE);
- deze gereed melding gaat vergezeld van een verklaring, met onderliggende bewijsstukken, dat bij het treffen van de voorziening is voldaan aan de voorwaarden waaronder de voorziening is verleend en is tevens een verzoek om vaststelling en uitbetaling van de voorziening.
- Het college verstrekt geen persoonsgebonden budget voor ondersteuning door een aanbieder die fraude heeft gepleegd of wanneer er twijfels zijn over de integriteit van een aanbieder. (Zie Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2022 art. 5.5)

Terugvordering

De eigenaar van de woning, die een persoonsgebonden budget heeft ontvangen voor een woningaanpassing van minimaal €10.000 en die binnen een periode van tien jaar na het realiseren van de woningaanpassing in eigendom overdraagt, is gehouden om de gemeente hiervan schriftelijk op de hoogte te stellen. Het gesubsidieerde bedrag wordt door de gemeente op basis van onderstaande schema teruggevorderd.

Het terug te storten bedrag wordt berekend aan de hand van onderstaand schema:

- bij verkoop in het eerste jaar na gereedmelding 100 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking;
- bij verkoop in het tweede jaar na gereedmelding 90 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking;
- bij verkoop in het derde jaar na gereedmelding 80 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking;
- bij verkoop in het vierde jaar na gereedmelding 70 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking;
- bij verkoop in het vijfde jaar na gereedmelding 60 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking;
- bij verkoop in het zesde jaar na gereedmelding 50 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking;
- bij verkoop in het zevende jaar na gereedmelding 40 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking;

- bij verkoop in het achtste jaar na gereedmelding 30 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking;
- bij verkoop in het negende jaar na gereedmelding 20 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking;
- bij verkoop in het tiende jaar na gereedmelding 10 % van de gesubsidieerde aanpassingskosten conform beschikking.

Woningsanering

Wanneer sprake is van aantoonbare medische beperkingen ten gevolge van bijvoorbeeld astma of allergie waardoor vervanging van vloerbedekking noodzakelijk is, kan hiervoor een maatwerkvoorziening worden verstrekt. Voorwaarde is dat de allergie niet voortvloeit uit de aard van de gebruikte materialen in de woning of de bouwtechnische staat van de woning.

Aangetoond dient te worden dat de medische beperkingen ontstonden na het leggen van de vloerbedekking en niet al aanwezig waren ten tijde van het leggen van de vloerbedekking. Alleen als de sanering niet verwijtbaar is kan hiervoor een voorziening worden verstrekt. De gemeente zal zo nodig een extern medisch advies vragen met betrekking tot de noodzaak van de woningsanering.

In principe worden alleen de slaapkamer en de woonkamer gesaneerd. Woningsanering in de Wmo heeft betrekking op vloerbedekking woonkamer, vloerbedekking slaapkamer.

Bij het bepalen van de hoogte van de vergoeding wordt rekening gehouden met afschrijving van de te vervangen vloerbedekking op de volgende wijze:

- leeftijd tot 2 jaar: vergoeding van 100% van het normbedrag
- leeftijd tot 4 jaar: vergoeding van 75% van het normbedrag
- leeftijd tot 6 jaar: vergoeding van 50% van het normbedrag
- leeftijd tot 8 jaar: vergoeding van 25% van het normbedrag
- leeftijd ouder dan 8 jaar: geen vergoeding i.v.m. economische afschrijving.

Het normbedrag staat voor de goedkoopst compenserende oplossing in natura.

Vloerbedekking vervangen vanwege rolstoel

Als het vanwege het permanente gebruik van een rolstoel nodig is om de vloerbedekking te vervangen gelden dezelfde afschrijvingsregels als bij woningsanering.

Ad 4. Andere maatregelen

Verhuiskosten

Een aanvraag voor een financiële tegemoetkoming voor verhuis- en inrichtingskosten, dient beoordeeld te worden aan de hand van de individuele situatie van de cliënt. Daarbij zijn de persoonskenmerken, behoeften en financiële capaciteit van de cliënt van belang. Er dient een uitgebreide belangenafweging gemaakt te worden, waarbij alle belangen worden meegenomen.

Hierbij kan gedacht worden aan:

- leeftijd;
- gezinssituatie;
- woonsituatie;
- type woning (incl. eigendom/huur);
- inschrijving als woningzoekende;
- aanwezigheid van voorzieningen in de directe omgeving;
- sociaal netwerk;
- financiële draagkracht op vrijwillige basis.

Deze omstandigheden zijn voorbeelden waarmee rekening gehouden kan/moet worden en het betreft dus ook geen limitatieve opsomming. Steeds zullen alle individuele omstandigheden beoordeeld moeten worden.

Als de aanvraag verband houdt met een verhuizing van een adequate naar een inadequate woning komt cliënt niet in aanmerking voor een tegemoetkoming in de meerkosten van de verhuizing. Ook latere aanvragen worden niet gehonoreerd als tijdens de verhuizing van een adequate naar een inadequate woning duidelijk was dat in de toekomst een beroep zou worden gedaan op maatwerkvoorzieningen/woningaanpassingen (traplift o.a.)

Verhuiskosten worden toegekend door de gemeente waar de cliënt woont, b.v. als een cliënt uit de gemeente Borne verhuist naar Almelo is de gemeente Borne verantwoordelijk voor de financiële tegemoetkoming in de verhuis- en inrichtingskosten.

Artikel 5.2 Beginsel van primaat

De hoofdregel is dat het primaat van de collectieve maatwerkvoorziening geldt, zoals de begeleiding in groepsverband. Het beginsel van primaten is een verbijzondering van het beginsel van de 'goedkoopst compenserende voorziening'. Bij de beoordeling of het primaat kan worden toegepast wordt altijd gekeken naar de individuele omstandigheden van het geval. Het college moet zich wel op het standpunt kunnen stellen dat een collectieve verstrekking als een (goedkoopst) compenserende voorziening kan worden aangemerkt. Het gaat daarbij om het realiseren van een situatie waarin de cliënt in staat wordt gesteld tot zelfredzaamheid en/of participatie en zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven.

Artikel 5.3 Voorwaarden en weigeringsgronden

Eerste lid

Goedkoopst compenserend

De naar objectieve maatstaven gemeten "goedkoopst compenserende" voorziening geldt als norm voor de verstrekking (Verordening art. 5.3). Compenserend houdt in dat de voorziening haar doel moet bereiken op het gebied van zelfredzaamheid en/of participatie. Voldoen meerdere voorzieningen aan dit criterium, dan zal de gemeente de goedkoopst compenserende voorziening beschikken.

Als de cliënt een duurdere voorziening wil (die eveneens compenserend is) komen de meerkosten voor rekening van de cliënt. In dergelijke situaties zal de verstrekking plaatsvinden in de vorm van een persoonsgebonden budget gebaseerd op de goedkoopst compenserende voorziening.

Artikel 5.3, tweede lid

Geen toelichting.

Artikel 5.3, derde lid, sub a.

Aanspraak op andere wetgeving

Hoewel niet limitatief beschreven kan er in een aantal gevallen aanspraak gemaakt worden op andere wetgeving zoals:

Zorgverzekeringswet (Zvw)

De Zorgverzekeringswet geeft aan op welke medisch noodzakelijke zorg iemand recht heeft. De rijksoverheid beslist welke zorg in de basisverzekering zit (basispakket). Iedere cliënt is verplicht zich te verzekeren en zorgverzekeraars zijn verplicht verzekeringsplichtigen voor een basisverzekering te accepteren. Voor de minder noodzakelijk geachte vormen van zorg kunnen verzekerden kiezen om een aanvullende verzekering af te sluiten.

Wet langdurige zorg (Wlz)

Iemand kan zorg vanuit de Wlz aanvragen als er 24 uur per dag permanent zorg/toezicht in de nabijheid nodig is om ernstig nadeel te voorkomen.

Iemand komt in aanmerking voor de Wlz als:

- iemand zichzelf niet meer kan redden in de maatschappij;
- er sprake is ernstige verwaarlozing;
- er sprake is van lichamelijk letsel door een ziekte, aandoening of beperking;
- de ontwikkeling van iemand ernstig wordt geschaad, al dan niet onder invloed van een ander;
- de veiligheid van iemand ernstig wordt bedreigd.

Hulpmiddelen

Vanaf 1 januari 2013 is de uitleen van hulpmiddelen onder de werking van de Zorgverzekeringswet gebracht. Voor de beantwoording van de vraag of een verzekerde in aanmerking komt voor bepaalde hulpmiddelen via de uitleen is afhankelijk van de vraag of hij daar voor een beperkte of onzekere duur op is aangewezen (artikel 2.12 lid 2 Regeling zorgverzekering). Het gaat om rolstoelen, transferhulpmiddelen en hulpmiddelen voor het zich wassen en zorgdragen voor de toiletgang. In de praktijk kan overigens nog steeds de zes-maanden-termijn worden gehanteerd (2 x 3 maanden uitleen) zoals die gold tot 1 januari 2013.

Voor hulpmiddelen geldt vanaf 1 januari 2020 dat bewoners van Wlz-instellingen met en zonder behandeling hun (nieuwe) mobiliteitshulpmiddelen en roerende woonvoorzieningen niet meer uit de Wmo 2015 maar uit de Wlz krijgen:

- voor de bewoners die al gebruik maken van een hulpmiddel via de Wmo 2015 komt een overgangsregeling;
- voor Wlz-cliënten die met een persoonsgebonden budget, een volledig pakket thuis (vpt) of met een modulair pakket thuis (mpt) thuis wonen, blijft de verstrekking van hulpmiddelen vooralsnog

- onveranderd onder de Wmo 2015 vallen. Is sprake van een persoonsgebonden budget, een vpt of een mpt dan is juridisch namelijk van sprake van 'thuis' wonen. Wordt de Wlz-indicatie in natura verzilverd, dan is de situatie anders.
- Vanaf 1 januari 2020 ontvangen cliënten in een Wlz-instelling mobiliteitshulpmiddelen (zoals een rolstoel en een scootmobiel) en hulpmiddelen voor zorgverlening en wonen die door meerdere verzekerden te gebruiken zijn (zoals een tillift) vanuit de Wlz. Ook als zij geen behandeling ontvangen.
  - Het gaat om de volgende mobiliteitshulpmiddelen: (elektrische) rolstoelen, aangepaste fietsen, scootmobielen, aangepaste wandelwagens/buggy's en aangepaste autostoeltjes voor kinderen. Roerende voorzieningen zijn hulpmiddelen voor zorg en wonen die door meerdere personen gebruikt kunnen worden, zoals tilliften en douchestoelen. Deze voorzieningen worden onderdeel van de inventaris van zorginstellingen.

Participatiewet

De Participatiewet (P-wet) is geen aan de Wmo 2015 voorliggende voorziening. De P-wet is een vangnet in de Sociale Zekerheid, zowel in financiële zin als in de ondersteuning naar werk. De P-wet richt zich primair op de arbeidsparticipatie van mensen en de Wmo 2015 op de maatschappelijke ondersteuning van mensen. De P-wet is er om zoveel mogelijk mensen met of zonder arbeidsbeperking werk te laten vinden.

Artikel 5.3, derde lid, sub b. tot en met e.
Geen toelichting.

Artikel 5.3, derde lid, sub f.
Voorzienbaar

Als te voorzien is dat zich bij een persoon bepaalde beperkingen gaan voordoen mag van hem verwacht worden dat hij daarop anticipeert. Dit betekent echter niet dat beperkingen die ontstaan bij het ouder worden niet vanuit de Wmo 2015 moeten worden gecompenseerd. Als een persoon vanwege ouderdomsverschijnselen niet meer zelfstandig de slaapkamer op de bovenverdieping van de woning kan bereiken kan de gemeente zich niet beroepen op voorzienbaarheid. (zie uitspraak ECLI:CRVB:2018:2603). Dit is anders als een cliënt al eerder bepaalde beperkingen ondervond en toch ondanks die beperkingen keuzes maakte waarvan verwacht mocht worden dat dit in de toekomst problemen zou geven. Bij bijvoorbeeld een verhuizing nadat men al beperkingen ondervindt kan men daarmee al rekening houden.

Artikel 5.3, vierde lid, sub a.
Geen toelichting.

Artikel 5.3, vierde lid, sub b.
Hoofdverblijf

Een voorwaarde om voor een maatwerkvoorziening in aanmerking te komen is dat de cliënt zijn hoofdverblijf in de gemeente Borne heeft. Hoofdverblijf betekent meer dan alleen ingeschreven staan in de Basisregistratie Personen (BRP); de cliënt moet daadwerkelijk het grootste deel van de tijd in de gemeente verblijven.

Als de cliënt kan aantonen dat hij op korte termijn in de gemeente Borne komt wonen, kan -als hij nog niet staat ingeschreven in het BRP- de melding in behandeling worden genomen.

Vreemdelingen zonder verblijfsvergunning hebben geen zorgverzekering en kunnen ook geen zorgverzekering afsluiten. Zij hebben dan ook geen recht op de zorg, voorzieningen en collectieve regelingen die zijn opgenomen in de Zvw, Wlz en Wmo 2015.

Artikel 5.3, vijfde lid
Geen toelichting.

Artikel 5.3, zesde lid, sub a.
Geen toelichting.

Artikel 5.3, zesde lid, sub b.
Meerdere hoofdverblijven

Een woonvoorziening wordt slechts verleend als de cliënt zijn hoofdverblijf heeft of zal hebben in de woonruimte waar de voorziening wordt getroffen. In uitzonderingssituaties kan er sprake zijn van twee hoofdverblijven bijvoorbeeld bij kinderen van gescheiden ouders, die in co-ouderschap door beide ouders worden opgevoed. Als kan worden aangetoond, bijvoorbeeld door een ouderschapsplan, dat de cliënt daadwerkelijk de ene helft van de tijd bij de ene ouder woont en de andere helft van de tijd bij de andere ouder kan in die situatie, indien niet anders mogelijk, worden bepaald dat twee woningen

aangepast worden. Echter zal de vertrekkende ouder altijd eerst, zo nodig in afstemming met de consultant, moeten onderzoeken of een verhuizing naar een geschikte woning mogelijk is.

*Artikel 6, zesde lid, sub c. en sub d.
Bijzondere woonsituaties*

In een aantal situaties zal geen sprake zijn van een resultaatsverplichting van de gemeente, omdat in die situaties sprake is van een bijzondere woonsituatie:

- woningen die niet als zelfstandige woning dienst doen (hotels, pensions);
- woningen die niet bedoeld zijn voor permanente bewoning (tweede woningen, vakantiewoningen, recreatiewoningen);
- (een) verhuurde kamer of kamers;

Het treffen van woonvoorzieningen in één van bovenstaande woonvormen is in het kader van de wet niet mogelijk.

*Artikel 5.3, zesde lid, sub e.
Verhuizing naar een ongeschikte woning*

Er zijn situaties waarbij de cliënt verhuist van een aangepaste en/of geschikte woning naar een woning die minder of helemaal niet is aangepast/geschikt. Dit is een verhuizing van een geschikte naar een niet geschikte woning. De gemeente heeft alleen een verantwoordelijkheid voor het aanpassen van de woning als er voor deze verhuizing een belangrijke reden bestaat en van de cliënt niet verwacht mag worden dat hij of zij zelfredzaam is in het oplossen van het probleem. De gemeente dient bij de berekening van de eventueel te vergoeden kosten een afweging te maken van alle individuele relevante factoren die voor een persoon van belang zijn.

Ook als iemand met (dreigende) beperkingen verhuist vanuit een voor hem of haar ongeschikt huis, dan verwacht de gemeente dat hij of zij deze gelegenheid aangrijpt om naar een geschikte woning te verhuizen. Hierbij wordt ook van de cliënt verwacht dat hij of zij rekening houdt met de toekomst.

*Artikel 5.3, zesde lid, sub f.
Algemeen gebruikelijke renovatie van badkamer of keuken*

Er worden geen voorzieningen verleend die algemeen gebruikelijk zijn voor de cliënt in kwestie. Dit betekent dat, als er sprake is van renovatie van voorzieningen die technisch of economisch zijn afgeschreven, in beginsel geen voorziening gericht op het wonen zal worden verstrekt. Voor zowel ingezetenen met als zonder beperkingen geldt immers dat voorzieningen na verloop van tijd moeten worden vervangen of aangepast aan de eisen van de tijd. Maar de gemeente moet gaan toetsen of de renovatie financieel gedragen kan worden door iemand met een minimuminkomen, ongeacht of iemand zelf een minimuminkomen heeft. Op basis van de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep zullen de meeste badkamer- en keukenrenovaties niet meer zo snel als een algemeen gebruikelijke voorziening kunnen worden aangemerkt.

*Artikel 5.3, zevende lid
Beschermd wonen*

Bij het 'beschermd wonen' gericht op participatie gaat het om de cliënt die een beschermde woonomgeving en toezicht in een instelling nodig heeft, maar voor wie er geen noodzaak is voor opname vanwege een psychiatrische behandeling (*beschermd wonen gericht op behandeling is onderdeel van de Zvw*).

Het betreft die zorgvrager die vanwege zijn psychische beperkingen op meerdere momenten van de dag begeleiding en toezicht nodig heeft. De zorgverlening moet hem op relevante (onverwachte) momenten ondersteunen bij de oordeelsvorming over essentiële zaken in het dagelijkse bestaan. Hij kan de consequenties van eigen handelen niet overzien. Het mogelijke gevaar kan optreden als gevolg van het ontbreken van voldoende regie en regelvermogen.

Vanwege de psychische problemen is hij niet (altijd) in staat tijdig een zorgverlener op te roepen. Er doen zich dagelijks ongeplande zorgmomenten voor, waarbij de zorgverlener het initiatief moet nemen om op deze momenten de zorg te verlenen. Ook erkent betrokkene niet altijd de behoefte aan zorg, waardoor mogelijk gevaar kan ontstaan. Het wachten op de komst van de zorgverlener als zich ongeplande zorgmomenten voordoen brengt hem niet in levensgevaar.

Het kerndoel van verblijf op basis van 'beschermd wonen' is gericht op het creëren van de noodzakelijke voorwaarden om samenhangende zorg te kunnen leveren die in de thuissituatie van de zorgvrager niet adequaat of niet effectief geleverd kan worden. De zorgbehoefte is niet op te lossen met andere (voorzittende) voorzieningen en/of extramurale zorg.

Gemeente Borne kent een aantal woningen met cliënten met een indicatie voor beschermd wonen. Deze cliënten doen een beroep op voorzieningen van de gemeente Borne. Over de uitstroom (als een

cliënt vanuit de beschermde woonvorm naar een zelfstandige woning gaat) worden werkafspraken gemaakt met de gemeente Enschede.

Toegang tot Beschermd Wonen

Een beschermende woonomgeving is een veilige en afgeschermd woon- en leefomgeving waar samenhangende zorg wordt geboden aan cliënten die door hun beperkingen niet in staat zijn zelfstandig te wonen en een mogelijk gevaar voor zichzelf of anderen vormen. De bescherming richt zich primair op de persoon zelf, niet op zijn omgeving of de maatschappij.

De toelating tot beschermd wonen wordt beoordeeld in samenspraak met de centrumgemeente Enschede. Om toegang tot deze voorziening te krijgen meldt een cliënt (of zijn begeleider) zich voor een screening bij de gemeente Borne of bij het consulenten beschermd wonen van de gemeente Enschede.

De cliënt dient aan de volgende eisen te voldoen:

- psychiatrische aandoening én
- wonen in de regio van de centrumgemeente Enschede of gegronde redenen hebben om zich hier aan te melden én
- behoefte hebben aan beschermende woonsetting.

Om tot een beschermde woonvorm te worden toegelaten moet duidelijk zijn dat mogelijk gevaar bestaat omdat de cliënt:

- niet in staat is een adequaat oordeel te vormen in het dagelijkse bestaan (er zijn vaak regieproblemen) en/of
- vaardigheden of remmingen mist om zich staande te houden in een zelfstandige woonomgeving en/of
- op relevante momenten niet in staat is om hulp in te roepen.
- Het betreft het niet adequaat kunnen alarmeren vanwege cognitieve, communicatieve en/of motorische beperkingen. Het gaat dan om: inzicht in risico's, eigen wensen duidelijk kunnen maken, hanteren van alarmeringsapparatuur.

Beschermd Wonen is landelijk toegankelijk. Dit betekent dat ook cliënten uit andere gemeenten dan de regiogemeenten in onze regio gebruik kunnen maken van Beschermd Wonen. Als iemand uit een andere regio zich in onze regio meldt voor Beschermd Wonen is het vanzelfsprekend dat nagegaan wordt welke informatie bij de gemeente/regio van herkomst beschikbaar is.

Voor beschermd wonen gelden de volgende criteria:

Situatie:

- Cliënt is niet dakloos (anders doorverwijzen naar de maatschappelijke opvang);
- Cliënt is geen gevaar voor zichzelf of omgeving en bevindt zich niet in een acute psychische crisis (anders doorverwijzen naar GGZ crisisdienst);
- Cliënt verblijft legaal in Nederland;
- Cliënt is 18 jaar en ouder;
- Er is sprake van psychiatrische problematiek (evt. in samenhang met verslaving);
- Er is geen reclasseringstoezicht;
- De cliënt is niet al aangemeld bij een aanbieder.

Hulpvraag:

- Cliënt is niet in staat om een hulpvraag te stellen als hij ondersteuning nodig heeft en heeft ook niemand die dat voor hem/haar kan doen;
- Cliënt kan de hulpvraag niet > 30 minuten uitstellen;
- Cliënt heeft begrenzing in gedrag nodig, door agressie of veroorzaken overlast;
- Er is een hoog risico op decompensatie en complicaties die kunnen leiden tot risicovolle situaties;
- Heeft zeer beperkte ADL vaardigheden (algemene dagelijkse levensverrichtingen);
- Heeft moeite met indelen van de dag (beperkte regie en oriëntatie);
- Tijdsduur hulpvraag is langer dan drie maanden;
- Aandoening is chronisch, uitzicht op herstel/verbetering is afhankelijk van –gecreëerde- omstandigheden.

Omvang bepalen

De gemeente Enschede bepaalt vanuit haar regierol het (gemiddeld) aantal etmalen per week en de geldigheidsduur van het besluit voor Beschermd Wonen tevens aan de hand van de prognose ten aanzien van de ziekte/aandoening, duur van de beperkingen en de mogelijkheden van de sociale omgeving. Als het een cliënt betreft die door Borne is aangedragen wordt de consulent van Borne hierbij betrokken.

De beschikking op de aanvraag om een maatwerkvoorziening ten behoeve van Beschermd Wonen zoals genoemd in artikel 2.3.5. van de wet, wordt gegeven door de gemeente waar de aanvraag is ingediend. Voor gemeente Borne is dat dus het college van Borne.

Verblijf anders dan beschermd wonen

Met ingang van 2025 wordt met de nieuwe inkoop geen verblijf Wmo ('dakjes') meer ingekocht. Voor verblijf anders dan beschermd wonen kan beoordeeld worden welke vorm van verblijf het best passend is. Dit kan zijn dat voor LVB verblijf via de centrumgemeente (CIMOT) wordt ingezet of bijvoorbeeld verblijf nodig is voor respijtzorg.

Artikel 5.4 Regels voor een persoonsgebonden budget

Eerste tot en met het derde lid

Het pgb-plan

Om in aanmerking te kunnen komen voor een persoonsgebonden budget dient de cliënt hiervoor een ingevuld en ondertekend pgb-plan in te leveren. Dit kan voor of na het gesprek, maar uiterlijk bij het indienen van een aanvraag.

Het pgb-plan omvat de uitwerking van de benodigde zorg en de daarmee samenhangende kosten voor een persoonsgebonden budget. Het pgb-plan moet volledig zijn ingevuld en omschrijven welke zorg er op welk moment nodig is en op welke manier de zelfredzaamheid (daar waar mogelijk) gerealiseerd wordt. Het vergroten van de zelfredzaamheid en participatie is omschreven in concrete resultaten. Door een concrete omschrijving wordt achteraf getoetst of de gestelde doelen worden gerealiseerd. Tijdens het gesprek krijgt de cliënt alle informatie die nodig is voor het opstellen van het pgb-plan.

Doel van een persoonsgebonden budget

Een persoonsgebonden budget kan een geschikt instrument zijn voor de cliënt om zijn leven naar eigen wensen en behoeften in te vullen.

Een persoonsgebonden budget kan noodzakelijk zijn als:

- een vaste hulpverlener gewenst is;
- on-planbare zorg nodig is;
- de gewenste zorgaanbieder niet is gecontracteerd.

Voorwaarden waaraan voldaan moet worden om een persoonsgebonden budget te kunnen krijgen

1. De cliënt dient tijdens het onderzoek een pgb-plan te overhandigen.
2. Wanneer bij de aanvraag geen ingevuld en ondertekend pgb-plan aanwezig is, dan wordt de cliënt een hersteltermijn gestuurd (art. 4:5 Algemene wet bestuursrecht) met een laatste termijn om het pgb-plan alsnog in te leveren. Daarbij wordt opgenomen dat wanneer het pgb-plan niet tijdig retour wordt ontvangen, een voorziening in de vorm van een persoonsgebonden budget niet mogelijk is, maar misschien wel in de vorm van zorg in natura. Dit wordt door de consulent beoordeeld.
3. Het persoonsgebonden budget dient in Nederland besteed te worden. Er bestaat geen recht op persoonsgebonden budget voor zover het is bestemd voor besteding in het buitenland, tenzij de gemeente hier vooraf expliciet toestemming voor verleent.
4. Als de cliënt de maatwerkvoorziening in de vorm van een persoonsgebonden budget geleverd wil hebben moet de cliënt of zijn budgetbeheerder in staat zijn om een pgb-plan te maken en een zorgverleningsovereenkomst af te sluiten met de zorgverlener.
5. Het is niet toegestaan om tussenpersonen of belangenbehartigers uit het persoonsgebonden budget te betalen.
6. Het persoonsgebonden budget bevat geen vrij besteedbaar deel.
7. Een persoonsgebonden budget wordt toegekend onder de voorwaarden dat:
  - a. de cliënt naar het oordeel van de gemeente op eigen kracht voldoende in staat is te achten tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake dan wel met hulp uit zijn sociale netwerk of van zijn vertegenwoordiger, in staat is te achten de aan een persoonsgebonden budget verbonden taken op verantwoorde wijze uit te voeren;
  - b. de cliënt zich gemotiveerd op het standpunt stelt dat hij de maatwerkvoorziening als persoonsgebonden budget wenst geleverd te krijgen;
  - c. naar het oordeel van de gemeente is gewaarborgd dat de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, veilig, doeltreffend en cliëntgericht worden verstrekt.

Een budgetbeheerder is de persoon die het geld van het persoonsgebonden budget beheert en de administratie daarover voert voor de cliënt; dit kan de cliënt zelf zijn.

Pgb-vaardigheid

De gemeente controleert niet alleen of een cliënt aan de voorwaarden van een persoonsgebonden budget voldoet. Zij controleert ook of men met een persoonsgebonden budget kan omgaan. Daarmee

willen we voorkomen dat men in de problemen komt. Bijvoorbeeld omdat men niet weet welke zorg een cliënt nodig heeft. Of hoe men goede afspraken maakt met een zorgverlener.

Een cliënt is pgb-vaardig als hij de volgende taken zelf kan verrichten:

1. een zorgovereenkomst met een hulpverlener kunnen en durven af (te) sluiten;
2. de hulpverlener kunnen en durven aan te spreken over de kwaliteit van de geleverde zorg;
3. de hulpverlener kunnen en durven aan te spreken over de gemaakte afspraken; oftewel wordt er gedaan wat er is afgesproken;
4. indien nodig vervanging van mijn hulpverlening te regelen; bijvoorbeeld bij ziekte van de hulpverlener;
5. de bestedingen uit het persoonsgebonden budget in de gaten kunnen houden (op de website van de Sociale Verzekeringsbank: verder te noemen SVB);
6. kunnen onderbouwen welke hulp is betaald vanuit het persoonsgebonden budget;
7. beseffen dat er niet meer geld uitgegeven kan worden dan wat er aan persoonsgebonden budget uitgekeerd wordt en dat indien de cliënt meer wil uitgeven hij dat uit eigen middelen moet bekostigen.

Een pgb-vaardigheidstoets in het toekenningsproces zorgt ervoor dat een persoonsgebonden budget bewust en goed gemotiveerd wordt afgegeven of afgewezen. Uit de statistieken blijkt dat slechts vijftig procent van de dossiers van niet pgb-vaardige cliënten als rechtmatig wordt bestempeld. Toets tijdens de aanvraag de cliëntmotivatie en of een persoonsgebonden budget een weloverwogen en onafhankelijke keus is. Goede beheersing van het Nederlands bij de cliënt of vertegenwoordiger dient een voorwaarde te zijn voor toewijzing van een persoonsgebonden budget.

Voorwaarden voor het voeren van het budgetbeheer

- regie kunnen uitoefenen in de levering van de zorg;
- zelf kunnen bepalen wie de zorg levert en het moment waarop de zorg geleverd moet worden;
- ondersteuning kunnen kiezen en inkopen die voor hem passend is. Dat wil zeggen passend bij zijn leefsituatie en leefstijl;
- Een zorgaanbieder die betaald wordt vanuit het persoonsgebonden budget kan niet optreden als budgetbeheerder.

Weigeringsgronden

In de wet staat dat het college een persoonsgebonden budget kan weigeren (artikel 2.3.6 lid 5):

- a. voor zover de kosten van het betrekken van de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen van derden hoger zijn dan de kosten van de maatwerkvoorziening of;
- b. als het college eerder toepassing heeft gegeven aan artikel 2.3.10, eerste lid, onderdeel a, d en e. Het gaat hier om het herzien of intrekken van een persoonsgebonden budget vanwege:
  - het vertrekken van onjuiste of onvolledige gegevens waarbij de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid;
  - het niet voldoen aan de aan de maatwerkvoorziening of het persoonsgebonden budget verbonden voorwaarden;
  - het niet of voor het ander doel gebruiken van het persoonsgebonden budget.

Als er een ernstig vermoeden is dat de budgetbeheerder problemen zal hebben met het omgaan met een persoonsgebonden budget wordt overwogen of een persoonsgebonden budget wel de juiste leveringsvorm is voor de maatwerkvoorziening.

Situaties waarbij het risico groot is dat het persoonsgebonden budget niet besteed wordt aan het daarvoor bestemde doel:

- de budgetbeheerder is handelingsonbekwaam;
- de budgetbeheerder beschikt niet over voldoende organisatie- en regelvermogen en verantwoordelijkheidsbesef;
- de budgetbeheerder heeft als gevolg van dementie, een verstandelijke beperking of ernstige psychische problemen onvoldoende inzicht in de situatie;
- er is sprake van verslavingsproblematiek bij de budgetbeheerder;
- er is sprake van schuldenproblematiek bij de budgetbeheerder;
- er is eerder misbruik/fraude gemaakt (van het persoonsgebonden budget) door de budgetbeheerder.

Bovenstaande opsomming is niet limitatief. Er kunnen andere situaties denkbaar zijn waarin het verstrekken van een persoonsgebonden budget ook niet gewenst is.

Deze situaties vereisen altijd een individuele afweging. In deze situaties kan een persoonsgebonden budget worden geweigerd. Om een persoonsgebonden budget af te wijzen op contra-indicaties, moet

er enige feitelijke onderbouwing zijn waarop het afwijzingsbesluit is gebaseerd. De onderbouwing wordt in de beschikking vermeld.

De gemeente verstrekt geen persoonsgebonden budget voor zover de melding betrekking heeft op kosten die de cliënt voorafgaand aan de melding heeft gemaakt en niet meer is na te gaan of de ingekochte voorziening noodzakelijk was.

Hierbij speelt ook eigen kracht een rol. Als blijkt dat de voorziening is aangeschaft, daarna pas de melding plaatsvindt en de cliënt door de aanschaf niet in financiële problemen is gekomen dan is er geen reden om alsnog een persoonsgebonden budget te verstrekken.

Artikel 5.4 Vierde lid Trekkingsrecht

In de Wmo 2015 is de verplichting opgenomen dat gemeenten persoonsgebonden budgetten uitbetalen in de vorm van trekkingsrecht. Dit houdt in dat de gemeente het persoonsgebonden budget stort op rekening van het Servicecentrum persoonsgebonden budget van de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De budgetbeheerder laat via declaraties of facturen aan de SVB weten hoeveel uren ondersteuning zijn geleverd. De SVB zorgt vervolgens voor de uitbetaling aan de zorgverlener.

Om zorg te dragen dat pgb-uitgaven gecontroleerd kunnen worden is het niet mogelijk om met een vast maandloon te werken. Van de zorgverlener wordt verwacht dat hij zijn gewerkte uren/facturen declareert bij de SVB.

De niet bestede pgb-bedragen worden door de SVB na afloop van de verantwoordingsperiode terugbetaald aan de gemeente.

Het is belangrijk dat cliënten vooraf goed weten wat het persoonsgebonden budget inhoudt en welke verantwoordelijkheden zij daarbij hebben. De budgetbeheerder krijgt informatie bij de melding en tijdens het gesprek. Die informatie is nodig voor het opstellen van een pgb-plan en de budgetbeheerder wordt verwezen naar de SVB voor het opstellen van een zorgverlenings-overeenkomst (overeenkomsten met zorgverleners). Daarnaast verzorgt het Servicecentrum persoonsgebonden budget van de SVB voorlichting en ondersteuning aan budgetbeheerders.

De SVB draagt zorg voor de juridische en arbeidsrechtelijke aspecten (rechtmatigheid) van de inhuur van zorgverleners. Voor ondersteuning en eisen ten aanzien van de af te sluiten zorgverleningsovereenkomst verwijst de gemeente naar de SVB.

Verantwoordelijkheden van de budgetbeheerder

De budgetbeheerder is verantwoordelijk voor:

- a. het inkopen van de individuele voorziening, het hulpmiddel of de hulp. In de hoogte van het persoonsgebonden budget zitten ook de eventuele kosten van het verplichte onderhoudscontract voor de voorziening. Het bedrag is een vastgesteld maximaal bedrag van de door de gemeente aanvaarde kosten;
- b. verantwoording afleggen aan de gemeente en de SVB over het persoonsgebonden budget en de kwaliteit van de geleverde maatwerkvoorziening;
- c. degene die ingeschakeld wordt voor hulp is verantwoordelijk voor het doorgeven van loongegevens aan de belastingdienst.

Kwaliteitseisen van dienstverlening

De gemeente stelt als voorwaarde aan de kwaliteit van zorgverlening dat:

1. degene die uit het sociaal netwerk begeleiding of zorg verleent, die zorg en begeleiding kan verlenen naar de eisen die in het pgb-plan staan vermeld en dat de kwaliteitseisen overeenkomen met de eisen van de gemeente, waarbij de begeleiding geschikt moet zijn om het gestelde doel te behalen;
2. de inzet van deze professionele zorgverleners aantoonbaar effectief en doelmatig is;
3. de professionele zorgverleners die door middel van een persoonsgebonden budget betaald worden in het bezit dienen te zijn van een gelijkwaardige kwalificatie als professionele zorgverleners die ZIN bieden.

Nadat de maatwerkvoorziening in de vorm van een persoonsgebonden budget is toegekend, controleert de gemeente de kwaliteit en de dienstverlening die uitgevoerd wordt door middel van het persoonsgebonden budget. Gedurende het jaar kan de gemeente o.a. een steekproef houden bij de budgetbeheerder of de cliënt door bijvoorbeeld een huisbezoek en/of een administratieve controle uit te voeren (rechtmatigheid) en de inhoudelijke zorgverlening en ondersteuningsvraag met de cliënt /budgetbeheerder te bespreken (doelmatigheid).

Als onrechtmatigheden of ondoelmatig gebruik van het persoonsgebonden budget word(t)en geconstateerd kan de gemeente besluiten om voorwaarden te stellen aan voortzetting van het persoonsge-

bonden budget of het verstrekken van het persoonsgebonden budget te heroverwegen en eventueel in te trekken.

Bij het beoordelen van de kwaliteit weegt de gemeente mee of de diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen in redelijkheid geschikt zijn voor het doel waarvoor het persoonsgebonden budget wordt verstrekt.

Vijfde lid (nadere regels)

Persoonsgebonden budget voor hulpmiddelen en woningaanpassingen

Wanneer de cliënt kiest voor een persoonsgebonden budget krijgt hij na indicatie bij de beschikking een programma van eisen (PvE) waaraan de voorziening moet voldoen. De cliënt kan op basis van dit PvE zelf de voorziening aanschaffen.

Als de cliënt een andere voorziening wil, kan hij daarvoor kiezen onder de voorwaarde dat de voorziening geen (andere) belemmeringen oproept. De voorziening die de cliënt aanschafft moet wel de beperking op hetzelfde niveau compenseren zoals in het PvE wordt gesteld en niet slechts een deel van het probleem oplossen.

Duur van de toekenning

De voorziening in de vorm van persoonsgebonden budget wordt toegekend voor een periode die afhankelijk is van de gebruikelijke levensduur van de voorziening. De periode waarvoor de voorziening wordt toegekend wordt beschreven in de beschikking.

Diensten

Ondersteuning aan de cliënt met een persoonsgebonden budget kan in de volgende vormen worden geboden:

- huishoudelijke ondersteuning;
- begeleiding;
- nachtverzorging;
- dagbesteding;
- kortdurend verblijf.

Persoonsgebonden budget voor diensten door een professionele zorgverlener (een zorginstelling of een ZZP'er)

Wanneer de cliënt met de inzet van een persoonsgebonden budget kiest voor de levering van een dienst door een professionele zorgverlener gelden de volgende voorwaarden:

De professionele zorgverlener:

1. zorgt voor een ondersteuningsplan waaruit blijkt welke kansen/mogelijkheden en ondersteuningsbehoeften de cliënt heeft en welke voorziening er wordt geboden;
2. zorgt ervoor dat de voorziening passend is bij de doelen van de cliënt op basis waarvan de maatwerkvoorziening is afgegeven;
3. legt de beoogde doelen (of subdoelen) met de cliënt vast met daarbij de wijze waarop deze doelen behaald worden en binnen welke termijn;
4. evalueert tussentijds op basis van het ondersteuningsplan de verleende ondersteuning en stelt de deze waar nodig bij. Indien een evaluatie leidt tot bijstelling wordt dit vastgelegd in het ondersteuningsplan;
5. maakt afspraken met de cliënt over de bereikbaarheid;
6. draagt zorg voor continuïteit op het gebied van personele inzet en voldoende ondersteuning;
7. zorgt ervoor dat de medewerkers de cliënten passend en correct bejegenen;
8. brengt de fysieke en sociale veiligheid van cliënten in kaart en houdt daarmee rekening bij de geboden voorziening;
9. zorgt ervoor dat de inhoud van de meldcode Huiselijk geweld en (kinder)mishandeling voldoet aan de wettelijk gestelde eisen;
10. draagt er zorg voor dat medewerkers op de hoogte zijn van de meldcode en weten hoe zij hier naar moeten handelen;
11. en de medewerkers die voor hem werkzaam zijn, verstrekken bij en naar aanleiding van een melding aan de toezichthoudende ambtenaar de gegevens, waaronder begrepen persoonsgegevens, gegevens betreffende de gezondheid en andere bijzondere persoonsgegevens (als bedoeld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming) voor zover deze voor het onderzoeken van de melding noodzakelijk zijn;
12. is bekend met en handelt conform de Nederlandse wet- en regelgeving, richtlijnen, verdragen en de geldende Verordening maatschappelijke ondersteuning Borne;
13. heeft passend beleid ontwikkeld op het gebied van kwaliteitszorg (t.a.v. de te leveren ondersteuning);

14. zorgt ervoor dat de uitvoering van het (kwaliteit)beleid wordt getoetst en waar nodig bijgesteld;
15. wordt niet onderzocht (lopend onderzoek) door het college van de gemeente Borne of de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Tevens mag er geen sprake zijn van een justitiële maatregel. Indien er sprake is van een lopend onderzoek dient toestemming van de gemeente voor het leveren van zorg te worden overlegd bij de aanvraag voor het persoonsgebonden budget;
16. staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel waarbij de activiteiten bestaan uit het verlenen van ondersteuning die past binnen de kaders van de te verlenen ondersteuning;
17. treft een regeling voor de medezeggenschap van cliënten over voorgenomen besluiten van de zorgverlener die voor de gebruikers van belang zijn;
18. heeft een toegankelijke klachtenregeling die onafhankelijke afhandeling van klachten garandeert;
19. zorgt ervoor dat de cliënt en/of zijn vertegenwoordiger en de mantelzorger op de hoogte zijn van de klachtenregeling;
20. neemt eventuele klachten in behandeling en handelt deze tijdig en passend af;
21. zorgt ervoor dat hij/zij en/of de aangewezen medewerker vakbekwaam is, dat wil zeggen dat hij/zij beschikt over ervaringen en kwalificaties en/of opleidingen die passend zijn bij de te verrichten activiteiten, complexiteit en aard van de problematiek van de cliënt;
22. zorgt ervoor dat hij c.q. de medewerkers zich houden aan de voor hen geldende beroepscode;
23. zorgt ervoor dat indien vrijwilligers en/of ervaringsdeskundigen en/of stagiairs worden ingezet zij een aanvulling zijn en begeleid worden door het gekwalificeerde personeelsbestand;
24. beschikt over een geldige Verklaring Omtrent Gedrag voor alle personeelsleden (ook vrijwilligers en stagiairs) die in contact komen met cliënten. Bij indiensttreding/aanvang van de werkzaamheden mag de VOG niet ouder zijn dan drie maanden. Deze dient elke drie jaar te worden vernieuwd;
25. draagt zorg voor dat medewerkers hun taalgebruik afstemmen op de cliënt. De zorgverlener beheerst minstens de Nederlandse taal in woord en geschrift;
26. voert een deugdelijke administratie, waarbij in ieder geval inkomsten, uitgaven, verplichtingen, cliëntdossiers en verantwoording te herleiden zijn naar bron en bestemming;
27. zorgt ervoor dat door de cliënt en cliëntvertegenwoordiger geaccordeerde verslagen van evaluatiegesprekken worden vastgelegd en bewaard gedurende de wettelijke termijn voor zorgdossiers (15 jaar na begeleiding), tenzij de cliënt om vernietiging van de persoonsgegevens heeft verzocht.

Steekproefsgewijs controleert de gemeente of de professionele zorgverlener daadwerkelijk aan de gestelde eisen voldoet.

Persoonsgebonden budget voor diensten door inzet door een informele zorgverlener

Onder een informele zorgverlener verstaat de gemeente een persoon, niet zijnde een zzp'er, freelancer, een persoon in dienst van een zorgaanbieder, die ondersteuning levert aan de cliënt. Er is sprake van een arbeidsverhouding tussen de cliënt en de zorgverlener vastgelegd in een arbeidsovereenkomst. Tot informele zorgverleners rekent de gemeente ook partners en familieleden van de cliënt die op basis van het persoonsgebonden budget ondersteuning bieden. Er is hierbij echter geen sprake van een arbeidsverhouding tussen de cliënt en zorgverlener. Bij de vaststelling op er sprake is van een formeel of informeel tarief, geldt dat bloed- en aanverwanten in de 1e of 2e graad van de cliënt worden aangemerkt als informele hulpverlener, ook als zij voldoen aan de criteria van een formele hulpverlener. Een persoonsgebonden budget is niet mogelijk voor ondersteuning vanuit het sociale netwerk (informele hulp) voor begeleiding complex, dagbesteding complex en kortdurend verblijf met ondersteuning. Voor deze complexe ondersteuningsvormen stelt de gemeente de voorwaarde dat er sprake is van professionele expertise.

Duur van de toekenning

De periode waarvoor de voorziening wordt toegekend zal beschreven worden in de beschikking. Die periode is afhankelijk van de situatie van de cliënt, de mogelijke veranderingen in de situatie en de veranderende ontwikkelingen in het aanbod.

Vervoerskosten

Wanneer medisch onderbouwd is dat het aanvullend openbaar vervoer geen geschikte oplossing biedt, dient beoordeeld te worden of een cliënt in aanmerking komt voor een andere passende vervoersvoorziening. Deze kan bestaan uit een vergoeding voor (rolstoel)taxikosten, kosten voor vervoer met eigen auto, het aanpassen van de eigen auto. Bij de tegemoetkoming is het uitgangspunt dat deze betrekking heeft op vervoersmogelijkheden van maximaal 1500 kilometer per jaar.

Autoaanpassing

Een cliënt komt voor een autoaanpassing in aanmerking als blijkt dat er geen gebruik kan worden gemaakt van het openbaar vervoer en het aanvullend openbaar vervoer en de verstrekking van de autoaanpassing de goedkoopste of enige oplossing is om het vervoersprobleem op te lossen. De maximale hoogte van het persoonsgebonden budget wordt bepaald aan de hand van de laagst uitgebrachte offerte om de noodzakelijke aanpassingen te realiseren.

Persoonsgebonden budget omzetten in zorg in natura (en andersom)

Als in de praktijk blijkt dat een persoonsgebonden budget geen gepaste leveringsvorm is voor de cliënt kan de gemeente ZIN als alternatief aanbieden. De cliënt kan één keer per jaar wisselen tussen het persoonsgebonden budget en een verstrekking in natura (of andersom). Als de cliënt een voorziening in natura (bijv. scootmobiel) omgezet wil zien in een persoonsgebonden budget wordt de voorziening ingenomen en wordt een persoonsgebonden budget verstrekt.

Artikel 5.4, vijfde lid (nadere regels)

Besteding persoonsgebonden budget in het buitenland

Er bestaat geen recht op persoonsgebonden budget voor zover het is bestemd voor besteding in het buitenland, tenzij het college hiervoor vooraf expliciet toestemming verleent. De cliënt dient uiterlijk 6 weken voor het verblijf in het buitenland om toestemming te vragen bij de gemeente. Als de cliënt niet tijdig aan het verblijf in het buitenland toestemming van de gemeente heeft gekregen, wordt de maatwerkvoorziening ingetrokken en eventueel wordt tot terugvordering overgegaan.

Als het nodig is kan de gemeente extern advies vragen over de wenselijkheid en noodzaak van het verblijf in het buitenland. Bij verleende toestemming dient de hoogte van het persoonsgebonden budget heroverwogen te worden. Een maximale termijn van 13 weken wordt aangehouden als termijn dat in het buitenland verbleven kan worden met een persoonsgebonden budget. Na 13 weken wordt de beslissing voor de maatwerkvoorziening ingetrokken. De eisen uit de wet, verordening en deze beleidsregels gelden ook voor besteding van het persoonsgebonden budget in het buitenland, denk daarbij bijvoorbeeld aan de kwaliteit van dienstverlening en verantwoording van het persoonsgebonden budget.

De hoogte van het persoonsgebonden budget in het buitenland wordt afgestemd op het land waar de cliënt tijdelijk verblijft.

De hoogte van het persoonsgebonden budget wordt her-berekend aan de hand van de aanvaardbaarheidspercentages zoals genoemd in het Wlz-kompas persoonsgebonden budget van het Zorginstituut Nederland. De hoogte van het persoonsgebonden budget geldt voor materiële en immateriële voorzieningen.

Het recht op persoonsgebonden budget vervalt per definitie als de cliënt geen hoofdverblijf meer heeft in de gemeente Borne.

Artikel 5.5 Persoonsgebonden budget niet mogelijk

Het college verstrekt geen persoonsgebonden budget voor ondersteuning door een aanbieder die fraude heeft gepleegd of wanneer er twijfels zijn over de integriteit van een aanbieder. (Zie Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2022 art. 5.5)

Artikel 5.6 Onderscheid formele en informele hulp

Eerste tot en met derde lid

Bij het bepalen van de diverse pgb-tarieven wordt uitgegaan van het goedkoopste ZIN-tarief. Koopt men de zorg in bij een officiële organisatie dan geldt 100% van het tarief. Voor een zzp-er geldt 80% van het tarief. Daarbij geldt de voorwaarde dat de zzp-er aan dezelfde kwaliteitseisen voldoet als de zorgorganisatie. Voor informele hulp vanuit het sociale netwerk geldt een tarief van maximaal 125 procent van het laatst vastgestelde minimum uurloon, inclusief vakantiebijslag zoals bedoeld in de Wet minimumloon en minimum vakantiebijslag voor een persoon van 21 jaar of ouder met een 36-urige werkweek. Het vastgestelde pgb-tarief blijft gedurende de looptijd van de beschikking ongewijzigd en wordt niet tussentijds geïndexeerd.

Artikel 5.7 Hoogte persoonsgebonden budget

Eerste lid tot en met het derde lid

Een persoonsgebonden budget:

- a. wordt vastgesteld aan de hand van het gespreksverslag (ondersteuningsplan) dat door de consulent samen met de cliënt wordt opgesteld, en
- b. wordt berekend op basis van een prijs of tarief waarmee redelijkerwijs is verzekerd dat het persoonsgebonden budget toereikend is om veilige, doeltreffende en kwalitatief goede diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen die tot de maatwerkvoorziening behoren, van derden te betrekken, en wordt indien nodig aangevuld met een vergoeding voor onderhoud en verzekering, en
- c. bedraagt niet meer dan de kostprijs van de in de betreffende situatie goedkoopst compenserende in de gemeente beschikbare maatwerkvoorziening in natura.

De situatie waarin het door de cliënt beoogde aanbod duurder is dan het aanbod van de gemeente betekent niet bij voorbaat dat het persoonsgebonden budget om die reden geheel geweigerd wordt. Cliënten kunnen zelf bijbetalen wanneer het tarief van de door hen gewenste aanbieder duurder is dan het door de gemeente voorgestelde aanbod.

Roerende woonvoorzieningen

Voor roerende woonvoorzieningen geldt voor de voorzieningen waarvoor:

- een contract bestaat tussen de leverancier en de gemeente: de prijs die de gemeente heeft afgesproken met de gecontracteerde leveranciers, eventueel verhoogd met een bedrag voor onderhoud en reparatie;
- geen contract met een leverancier is afgesloten: de kostprijs op basis van de door de gemeente geaccepteerde offerte, eventueel verhoogd met een bedrag voor onderhoud en reparatie.

In het Besluit maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne staan de pgb-bedragen genoemd.

Hoofdstuk 6. Bijdrage in de kosten

Artikel 6.1 Hoogte bijdrage in de kosten

Op grond van de Wmo 2015 geldt per 1 januari 2021 het abonnementstarief. De gemeente heeft de vrijheid om te bepalen of een deel van de algemene voorzieningen onder het abonnementstarief gaat vallen.

Gemeente Borne heeft besloten om het abonnementstarief niet te laten gelden voor algemene voorzieningen, ook niet als daarbij een duurzame hulpverleningsrelatie wordt aangegaan. Dit is in de verordening vastgelegd.

Er wordt voor enkele algemene voorzieningen echter wel een bijdrage in de kosten gevraagd, het gaat hierbij om kosten die inwoners normaliter ook zelf zouden maken. Het gaat hierbij om de was- en strijkservice, de groepsgerichte begeleiding (inwoners betalen zelf hun kopje koffie of thee, een maaltijd en eventuele materiaalkosten) en de vrijwillige vervoersdienst.

Bijdrage

Een cliënt is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een maatwerkvoorziening. De hoogte van de bijdrage in de kosten voor één of meerdere algemene voorzieningen en / of maatwerkvoorzieningen en / of persoonsgebonden budgetten is gebaseerd op het maximale bedrag als bedoeld in artikel 2.1.4a, vierde lid, van de wet.

Voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen gelden andere regels. Voor Beschermd Wonen wordt de hoogte van de eigen bijdrage vastgesteld door het CAK op basis van de persoonlijke gegevens van de cliënt en het geïndiceerde leveringsbudget dat door de gemeente aan het CAK is doorgegeven.

Gezamenlijke huishoudens (meerpersoonshuishoudens) waarin iemand nog niet de AOW-leeftijd heeft bereikt, hoeven geen eigen bijdrage te betalen. Dit geldt ongeacht de hoogte van het inkomen en/of vermogen. In het geval dat beide partners in de loop van het jaar de AOW-leeftijd bereiken, dan wordt de eigen bijdrage het maximale bedrag zoals bedoeld in artikel 2.1.4a, vierde lid van de wet, per maand. Maken meer personen in één huishouden gebruik van Wmo-voorzieningen, dan betalen zij samen het maximale bedrag.

De gemeente bepaalt zelf de startdatum van de eigen bijdrage voor inwoners die gebruik maken van de ondersteuning die onder deze regeling valt.

Gemeente Borne hanteert de datum van beschikking als ingangsdatum voor het abonnementstarief. Het CAK start met innen in de maand volgend op de maand van de startdatum. Alleen bij een startdatum gelegen op de eerste van de maand, wordt wel al de volledige maand geïnd.

Alleen de startdatum van de eerste verstrekking wordt naar het CAK gestuurd. Voor een aanvullende verstrekking wordt geen nieuwe startdatum gestuurd. De gegevensuitwisseling vindt dus niet plaats op toewijzingsniveau (per verstrekking) maar op persoonsniveau. De Wmo-bijdrage kan 'aan' en 'uit' gezet worden. In het geval een cliënt gedurende een periode geen ondersteuning (dienst), bijvoorbeeld huishoudelijke ondersteuning, heeft gehad wegens opname ziekenhuis (minimaal 1 maand), dan voor die maand geen eigen bijdrage verschuldigd is? Wel wordt bij de zorgaanbieder nagegaan of de dienst daadwerkelijk tijdelijk is stopgezet.

Artikel 6.2 Kostprijs

Het abonnementstarief is van toepassing op alle verstrekkingen, zolang de cliënt ervan gebruik maakt of kan maken. Uitzonderingen hierop zijn hulpmiddelen en woningaanpassingen, daarvoor geldt de kostprijs als maximum eigen bijdrage.

Kostprijsbewaking voor hulpmiddelen en woningaanpassingen (verstrekt in eigendom en bruikleen) vindt centraal bij het CAK plaats:

- Het CAK stopt niet bij het bereiken van de kostprijs maar signaleert vooraf aan de gemeente. De gemeente kan vervolgens beslissen om de eigen bijdrage te stoppen;
- Het CAK bewaakt de kostprijs van hulpmiddelen en woningaanpassingen;
- Alleen de langst lopende kostprijs wordt aangeleverd bij het CAK. Om die te kunnen bepalen moet de gemeente de virtuele einddatum van de kostprijs per verstrekking berekenen.
- Het rapporteren/signaleren van aflopende kostprijzen verloopt niet via iWmo berichtenverkeer;
- Het nationaal tarief (geldend bij de startdatum) wordt gebruikt in de berekening voor (looptijd) kostprijbewaking;
- Het CAK bouwt de kostprijs af tegen nationaal tarief;
- Als de gemeente een stopbericht heeft gestuurd worden (rest)bedragen minder dan het maximale bedrag zoals bedoeld in artikel 2.1.4a, vierde lid van de wet, per maand niet gefactureerd;
- Voorzieningen verstrekt in bruikleen met een maandbedrag van meer dan het maximale bedrag zoals bedoeld in artikel 2.1.4a, vierde lid van de wet, per maand kunnen de kostprijs niet overschrijden en daarmee wordt de kostprijs niet meegegeven in het berichtenverkeer. Voor huur en leaseconstructies met een kostprijs van minder dan het maximale bedrag zoals bedoeld in artikel 2.1.4a, vierde lid van de wet, per maand kunnen gemeenten een fictieve kostprijs (bijvoorbeeld gebaseerd op de marktwaarde) doorgeven aan het CAK;
- De afbouw van kostprijs vindt ook plaats als de cliënt is vrijgesteld van het betalen van de eigen bijdrage;

De eigen bijdrage wordt beëindigd als de termijn van de toekenning is afgelopen of de toekenning wordt beëindigd.

Artikel 6.3 Ritbijdrage en opstaptarief

Dit artikel bepaalt dat de cliënt wel een ritbijdrage en een opstaptarief verschuldigd is. De hoogte van de ritbijdrage is gebaseerd op het reguliere OV-tarief die een ieder verschuldigd is ongeacht het hebben van beperkingen. De bedragen liggen vast in het Financieel besluit (waarbij jaarlijks de indexering wordt meegenomen).

Hoofdstuk 7. Herziening, intrekking, misbruik en niet-gebruik van een maatwerkvoorziening

Artikel 7.1 Bestrijding oneigenlijk gebruik, misbruik en niet-gebruik van een voorziening

Artikel 7.1 van de Verordening beschrijft de mogelijkheden die de gemeente heeft ter voorkoming en bestrijding van fraude.

Bij het voorkomen van fraude staat de voorlichting aan de cliënt centraal. Deze moet vooraf weten wat zijn of haar rechten en plichten zijn en wat de consequenties zijn bij het overtreden van de regels. In de aanpak van fraudepreventie maakt gemeente Borne gebruik van de principes van het hoogwaardig handhaven:

- Vroegtijdig informeren: hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor de consultants. De consultants informeren cliënten vroegtijdig over hun rechten en plichten;
- Vroegtijdig detecteren en afhandelen: de consultants zijn ook alert op fraudesignalen. Bij twijfels over de rechtmatigheid, organiseren zij een huisbezoek; dit doet een beroep op de professionaliteit van het consultants. Intercollegiaal overleg over het bepalen van de te nemen stappen vindt zo nodig plaats.
- Optimaliseren van de dienstverlening: bij de inrichting van de werkprocessen wordt ook gekeken naar het effect van de werkprocessen op de bereidheid van cliënten om de regels na te leven.

Daadwerkelijk sanctioneren: gemeente Borne gaat er van uit dat de voorzieningen op rechtmatige wijze worden ingezet en verantwoord worden. Zodra er signalen zijn over onrechtmatig gebruik, wordt de nodige expertise ingezet binnen de gemeente om nader onderzoek te doen. De gemeente hanteert een krachtige consequent sanctiebeleid en een effectief opsporingsbeleid.

Deze principes worden in samenhang uitgevoerd, zo kunnen ze elkaar versterken. Er is aandacht voor bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van individuele maatwerk voorzieningen. Van de cliënt wordt verwacht dat zij mededeling doet van wijzigingen in hun omstandigheden waarvan redelijkerwijs is in te schatten dat deze consequenties heeft voor de verstrekte voorziening. Ook wordt verwacht dat de cliënt meewerkt aan onderzoek in geval van (vermoedens van) onrechtmatigheden.

Voor wat betreft de beheersing van de risico's zijn onder andere goede voorlichting/ communicatie, onderlinge samenwerking, eenduidige werkwijze en het persoonsgebonden budget-trekkingsrecht belangrijke maatregelen.

Voor alle medewerkers van gemeente Borne geldt dat zij zich aan de wet moeten houden. Zodra er fraude geconstateerd wordt, moet daar op ingegrepen worden. Dit verwachten we ook van de consultants. Dit vertaalt zich er in eerste instantie in dat de consultant bij (vermoedens van) fraude met de betrokken cliënt in gesprek gaat. De cliënt heeft de plicht dit te melden bij de betrokken instantie.

Wanneer aan deze oproep geen gehoor wordt gegeven zal de betreffende medewerker hiervan zelf melding moeten maken. In uitzonderlijke gevallen kan een uitzondering worden gemaakt. Dit wordt dan opgeschaald naar het college.

Artikel 7.2 Verrekening

Dit artikel regelt de bevoegdheid van het college om te verrekenen.

Hoofdstuk 8. Afstemming met andere voorzieningen

Artikel 8.1 Afstemming met gezondheidszorg

Zie hetgeen vermeld staat bij artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub g.

Artikel 8.2. Veilig Thuis

Zie hetgeen vermeld staat bij artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub g.

Artikel 8.3 Afstemming met jeugdhulp

Zie hetgeen vermeld staat bij artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub g.

Artikel 8.4 Afstemming met voorzieningen werk en inkomen

Zie hetgeen vermeld staat bij artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub g.

Hoofdstuk 9. Waarborgen verhouding prijs en kwaliteit

Artikel 9.1 Kwaliteitseisen maatschappelijke ondersteuning

Eerste lid

Geen toelichting.

Tweede lid (nadere regels)

1. De gecontracteerde aanbieder voldoet aan de kwaliteitseisen voortvloeiend uit de van toepassing zijnde wet- en regelgeving, waaronder de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling;
2. De gecontracteerde aanbieder draagt er zorg voor dat de cliënt laagdrempelig en thuis of op een locatie zo dicht mogelijk bij waar de cliënt woont wordt behandeld of begeleid;
3. De gecontracteerde aanbieder werkt met de informatiestandaard in de Zorg en ondersteuning via Vecozo/Gegevensknooppunt en verstrekt daarbij 'start zorg'- en 'stop zorgberichten';
4. Voor het in te zetten personeel wordt door de gecontracteerde aanbieder de van toepassing zijnde CAO gehanteerd. Dit personeel beschikt over de gangbare competenties en vaardigheden, die in overeenstemming zijn met de in de branche vastgestelde basisprofielen;
5. De gecontracteerde aanbieder is wettelijk verplicht is een cliëntenraad te hebben, is cliëntparticipatie bij de aanbieder ingebed in het beleidsproces;
6. De gecontracteerde aanbieder beschikt over een vastgestelde klachten- en medezeggenschapsregeling. Op verzoek van de gemeente kunnen hierover rapportages worden opgevraagd;
7. De gecontracteerde aanbieder stelt de uitkomsten van door haar gehouden klanttevredenheidsonderzoeken, en het jaarverslag van de aanbieder openbaar beschikbaar via haar website;
8. Indien de Verwijzing opgestart wordt door een andere Verwijzer dan de Gemeente/consulent, dan brengt de gecontracteerde aanbieder Gemeente binnen een maand hiervan op de hoogte.

Derde lid

Geen toelichting.

Artikel 9.2 Verhouding prijs en kwaliteit voorziening door derden

Geen toelichting.

Artikel 9.3 Meldingsregeling calamiteiten en geweld

Geen toelichting.

Hoofdstuk 10. Waardering mantelzorgers

Artikel 10.1 Jaarlijkse waardering mantelzorgers

Eerste lid

Geen toelichting.

Tweede lid (nadere regels)

Het college bepaalt jaarlijks de invulling van de activiteit die als waardering voor mantelzorgers wordt geboden.

Hoofdstuk 11. Klachten en medezeggenschap

Artikel 11.1 Klachtregeling

Geen toelichting.

Artikel 11.2 Medezeggenschap

Geen toelichting.

Artikel 11.3 Betrekken van ingezetenen bij het beleid

Geen toelichting.

Hoofdstuk 12. Hardheidsclausule, inwerkingtreding en citeertitel.

Artikel 12.1 Hardheidsclausule

1. Het college beslist in alle voorkomende gevallen waarin de Nadere regels en Beleidsregels niet voorzien.
2. Indien, gelet op het doel en de strekking van de Nadere regels en Beleidsregels, de toepassing van de Nadere regels en Beleidsregels kunnen leiden tot onbillijkheden van overwegende aard in niet precies te voorziene gevallen of groepen van gevallen, is het college bevoegd om van de Nadere regels en Beleidsregels af te wijken.

Artikel 12.2 Inwerkingtreding en citeertitel

1. De Nadere regels en Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2026 treden met terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2026 in werking.
2. Gelijktijdig worden de Nadere regels en Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2025 ingetrokken.
3. De nadere regels en beleidsregels worden aangehaald als Nadere regels en Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Borne 2026.

Aldus vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Borne in zijn vergadering van 3 februari 2026.

Het college van burgemeester en wethouders van Borne,

De secretaris,

J. Meijerink

de burgemeester,

drs. J.H.R. Pierik

Bijlage 1 Ervaren Druk door Informele Zorg

Ervaren Druk door Informele Zorg (Ontwikkeld door prof. dr. Anne Margriet Pot, 1995)

Instructie:

Overhandig dit formulier aan de mantelzorger en laat deze zelf invullen.

Er volgt nu een aantal uitspraken over de zorg die u aan uw naaste geeft. De bedoeling is dat u bij elk van deze uitspraken aangeeft, in hoeverre die op u van toepassing is. U heeft hierbij de volgende antwoordmogelijkheden: nee! nee min-of-meer ja ja!

Als een uitspraak helemaal op u van toepassing is, zet u een kruisje bij 'ja!'. Wanneer een uitspraak helemaal niet op u van toepassing is, zet u een kruisje bij 'nee!'. Of iets er tussenin.

Vragen	Nee!	Nee	Min of meer	Ja	Ja!
1. Door de situatie van mijn ... kom ik te weinig aan mijn eigen leven toe	☐	☐	☐	☐	☐
2. Het combineren van de verantwoordelijkheid voor mijn ... en de verantwoordelijkheid voor mijn werk en/of gezin valt niet mee	☐	☐	☐	☐	☐
3. Door mijn betrokkenheid bij mijn ... doe ik anderen tekort	☐	☐	☐	☐	☐
4. Ik moet altijd maar klaarstaan voor mijn ...	☐	☐	☐	☐	☐
5. Mijn zelfstandigheid komt in de knel	☐	☐	☐	☐	☐
6. De situatie van mijn ... eist voortdurend mijn aandacht	☐	☐	☐	☐	☐
7. Door mijn betrokkenheid bij mijn ... krijg ik conflicten thuis en/of op mijn werk	☐	☐	☐	☐	☐
8. De situatie van mijn ... laat mij nooit los	☐	☐	☐	☐	☐
9. Ik voel me over het geheel genomen erg onder druk staan door de situatie van mijn	☐	☐	☐	☐	☐

Instructie berekenen score

Deze vragenlijst is ontwikkeld in Nederland door Anne Margriet Pot en is wetenschappelijk gevalideerd (Pot e.a., 1995). De EDIZ wordt door meerdere zorginstellingen gebruikt. Let op dat je de zinnen niet mag veranderen. Verandering van de vragen betekent dat de uitslag niet meer klopt

Je laat de mantelzorg zelf het blad invullen met vragenlijst Ervaren Druk door Informele Zorg (EDIZ). Dit duurt slechts vijf minuten.

De antwoorden met "ja" "ja" of "min of meer" geef je de score "1", hetgeen betekent dat de mantelzorg druk ervaart. "Nee!" en "nee" geef je een "0", hetgeen betekent dat de mantelzorg geen druk ervaart. Zo ontstaat een totaalscore variërend van 0 tot 9. In de onderstaande figuur kun je zien wat de score betekent.

Rood: 7-9 keer "ja" of "min of meer". Deze mantelzorg ervaart veel druk.

Oranje: 4-6 keer "ja" of "min of meer". Deze mantelzorg ervaart matige druk.

Groen: 0-3 keer "ja" of "min of meer". Deze mantelzorg ervaart (nog) weinig druk.

Hou er rekening mee dat het gaat om een globale inschatting en dat er sprake is van een momentopname. Bij langdurige zorg kun je de mantelzorg regelmatig de vragenlijst laten invullen. Hierdoor krijg je zicht op de belasting op de langere termijn.

Waar wordt de EDIZ gebruikt?

De EDIZ wordt naast wetenschappelijk onderzoek ook gebruikt bij interventies, onder andere bij de POM-methodiek (voor meer informatie: Trimbos Instituut) afdeling Geriatrie in het UMC Utrecht en de werkgroep Familiebegeleiding van de afdeling Geriatrie in het UMC Utrecht.

Is de EDIZ wetenschappelijk gevalideerd?

Ja

Literatuur

Pot, A.M., van Dyck, R., en D.J.H. Deeg (1995). Ervaren druk door informele zorg; constructie van een schaal. In: Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie (1995) 26, p. 214-219.

Bijlage 2 behorend bij artikel 5.1, eerste en tweede lid, sub d. Voorbeelden algemeen gebruikelijke voorzieningen

Hieronder volgen enkele voorbeelden van voorzieningen die als algemeen gebruikelijk beschouwd kunnen worden (dit is geen uitputtende opsomming):

Voorziening	Toelichting
Fiets	Zie memorie van toelichting Wmo 2015 (kamerstuk 33 841) pag. 148
Schoonmaakmiddelen	Zie memorie van toelichting Wmo 2015 (kamerstuk 33 841) pag. 148
Wandelstok	Zie memorie van toelichting Wmo 2015 (kamerstuk 33 841) pag. 148
Eenvoudige rollator	Zie memorie van toelichting Wmo 2015 (kamerstuk 33 841) pag. 148
Stalling driewiel fiets	ECLI:NL:CRVB:2011:BT2789
Bakfiets	ECLI:NL:RBSGR:2011:BQ5651
Aanrechtblad	ECLI:NL:CRVB:2008:BD6234
Hendelmengkraan	Rechtbank 's-Hertogenbosch 5-11-2012, nr. AWB12/496
Keukenapparatuur	Rechtbank Gelderland 19-7-2016, nr. 15/5214
Vervanging van stoffen meubilair door glad meubilair	ECLI:NL:CRVB:2017:3574
Stofzuiger met HEPA-filter	ECLI:NL:CRVB:2017:3574
Tandem	ECLI:NL:RBMNE:2013:7402
Tandem met hulpmotor	ECLI:NL:CRVB:2005:AU4217 Schulinck zegt hierover: 'Het is de vraag of deze jurisprudentie stand zal houden met de meeste recente criteria die de CRVB heeft gesteld aan het algemeen gebruikelijk zijn van een voorziening. Vooral een tandem met hulpmotor is kostbaar en zal dus niet zomaar gedragen kunnen worden met een inkomen op minimumniveau.'
Snorfiets/bromfiets/Spartamet	CRvB 17-12-1996, nr. 95/7818 WVG
Fiets met trapondersteuning en lage instap	ECLI:NL:CRVB:2009:BK5657 ECLI:NL:CRVB:2005:AT8647
Fiets met trapondersteuning	ECLI:NL:CRVB:2010:BN1265 Schulinck zegt hierover: 'Met de aangescherpte criteria kan de vraag rijzen of een elektrische fiets wel financieel draagbaar is met een inkomen op minimumniveau. De auteurs van Schulinck verwachten dat de CRVB zal oordelen van wel en dat een fiets met trapondersteuning derhalve nog steeds algemeen gebruikelijk zal worden geacht (behalve wanneer het gaat om een fiets met extra zware hulpmotor). Het is afwachten hoe de jurisprudentie zich verder zal gaan ontwikkelen op dit punt.'
Maaltijdservice, mits deze daadwerkelijk beschikbaar is en een passende bijdrage levert	ECLI:NL:CRVB:2018:2182 ECLI:NL:CRVB:2014:82 ECLI:NL:CRVB:2012:BY2147 ECLI:NL:CRVB:2011:BQ1178 ECLI:NL:CRVB:2011:BR6634
Kreuk-/strijkvrije kleding	Rechtbank Oost-Brabant 26-2-2014, nr. SHE 13/2847
Boodschappendienst, mits deze daadwerkelijk beschikbaar is en een passende bijdrage levert.	ECLI:NL:CRVB:2019:3690 ECLI:NL:CRVB:2019:397 ECLI:NL:CRVB:2017:1302
Vaatwasser, Condensdroger	ECLI:NL:CRVB:2005:AT8015 Hierbij werden wel de oude criteria gehanteerd. Omdat de cliënt meer dan met minimumloon verdiende, was de condensdroger algemeen gebruikelijk.
een losse douchestoel	In de nieuwsbrief jurisprudentie 2019/14 van Schulinck wordt de uitspraak van de CRVB van 22 mei 2019 over de afwijzing van een douchestoel en het verwijderen van een douchedrempel besproken (HYPERLINK " https://www.gripopwmo.nl/jurisprudentie/uitspraak-

	<p>ongekoppeld/162698" CRVB 22-5-2019, ECLI:NL:CRVB:2019:1691). Hierbij gingen we ervan uit dat de CRVB in deze uitspraak de rechtbank Rotterdam en het college volgt in het standpunt dat een losse douchestoel algemeen gebruikelijk is.</p> <p>Inhoudelijk oordeel CRVB ontbreekt</p> <p>Uit nadere bestudering van de uitspraak is echter gebleken dat de CRVB de aangevallen uitspraak weliswaar bevestigt, maar hierbij inhoudelijk niet oordeelt over de vraag of een losse douchestoel algemeen gebruikelijk is. Dit komt doordat de cliënt niet de juiste hoger beroepsgronden heeft ingebracht.</p> <p>De noot is daarom aangepast op dit punt. Zie voor de juiste versie van de noot: CRVB 22-5-2019, ECLI:NL:CRVB:2019:1691. Ongewijzigd is de bespreking of een losse douchestoel voldoet aan de criteria die de CRVB eerder heeft vastgesteld om te kunnen beoordelen of een voorziening algemeen gebruikelijk is. De verwachting van de redactie van Schulinck is dat dit niet zo is. Maar een oordeel van de CRVB hierover ontbreekt dus nog.</p>
Zonwering:	<p>Kan zonwering onder de compensatieplicht van de Wmo 2015 vallen?</p> <p>Ja, maar alleen als dit noodzakelijk is om de beperkingen van cliënt te compenseren. Er moet dus wel sprake zijn van beperkingen bij het normale gebruik van de woning. Als de zonwering alleen prettiger is, maar niet noodzakelijk, valt deze niet onder de compensatieplicht. Indien blijkt dat er een noodzaak bestaat, betekent dit nog niet dat het college gehouden is een voorziening te verstrekken. Het is namelijk de vraag of de zonwering die noodzakelijk is, algemeen gebruikelijk is.</p> <p>Met het criterium algemeen gebruikelijk wordt volgens de CRVB beoogd te voorkomen dat het college een voorziening verstrekt waarvan, gelet op de omstandigheden van betrokken gehandicapte, aannemelijk is te achten dat deze daarover, ook als hij of zij niet gehandicapt was, zou (hebben kunnen) beschikken (zie o.a. CRVB 03-07-2001, nr. 00/764 WVG, CRVB 16-04-2008, nr. 06/4668 WVG, CRVB 14-07-2010, nr. 09/562 WVG en Rechtbank Arnhem 16-08-2012, nr. AWB 11/5564).</p> <p>Normale standaard gangbare zonwering (zoals (rol)gordijnen, luxaflex, lamellen e.d.) is in principe algemeen gebruikelijk. Indien dit een compenserende voorziening is, dan hoeft het college niets te verstrekken. Speciale zonwering zal echter niet algemeen gebruikelijk zijn.</p>
Drempelhulp:	ECLI:NL:RBDHA:2022:5272

Bijlage 3. Normenkader Huishoudelijke ondersteuning 2025

INLEIDING

Bureau HHM heeft veel gemeenten geholpen bij het aanpassen van de regelgeving en het beleid rond de Huishoudelijke Ondersteuning¹. Dit begon na de uitspraken van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) in mei 2016 met empirisch onderzoek naar normtijden en de objectieve en onafhankelijke onderbouwing daarvan, in collegiale samenwerking met KPMG Plexus. De uitkomsten daarvan toetsten we binnen een groot aantal gemeenten aan de lokale situatie.

Hieruit is een normenkader tot stand gekomen dat alle gemeenten kunnen gebruiken bij het toekennen van Huishoudelijke Ondersteuning op maat voor cliënten die dit nodig hebben. In haar uitspraken van december 2018 bevestigde de CRvB dat dit normenkader voldoet aan de eisen (onderbouwing met objectief, onafhankelijk en deskundig onderzoek) die in mei 2016 werden gesteld aan de onderbouwing van normtijden. In december 2024 heeft de CRvB bepaald dat de normtijden voor het resultaat wasverzorging moesten worden bijgesteld, eveneens op basis van de eerder uitgevoerde onderzoeken in 2016. Daarmee zijn ook deze normtijden geaccordeerd door de CRvB.

Het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning is bedoeld om cliënten ondersteuning op maat te bieden. Onderzocht is hoeveel tijd per week van een professional nodig is voor volledige overname van het huishouden in een 'gemiddelde cliëntsituatie' ofwel de 'ijk-cliënt'. Waarbij ook is onderzocht in welke situaties hoeveel tijd minder of meer mogelijk of nodig is om ondersteuning op maat van de persoon te bieden. Door de situatie van een (nieuwe) cliënt goed te onderzoeken en te vergelijken met de ijk-cliënt uit dit kader, leidt toepassing van het normenkader tot ondersteuning op de individuele maat voor deze cliënt. Dit normenkader is in principe in elke gemeente en voor elke cliënt toe te passen. Waarbij het normenkader niet allesbepalend is, maar wel een zwaarwegende leidraad vormt voor de Wmo-consulent².

Aan de hand van 13 vragen geven we inzicht in het normenkader voor Huishoudelijke Ondersteuning en de mogelijkheden voor toepassing daarvan door gemeenten. Het staat gemeenten vrij deze handreiking te gebruiken. Bronvermelding wordt op prijs gesteld, net als reacties van gemeenten die deze handreiking gebruiken.

De eerste versie van het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning hebben we in 2019 uitgebracht: het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2019.

In september 2022 hebben we een 'aangevulde' versie van het normenkader uitgebracht, het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2019 (met aanvullingen 2022). Deze versie is wat normtijden betreft volledig gelijk aan de eerste versie van 2019. In bijlage 1 zijn aanvullende instructies opgenomen voor de toepassing van het normenkader.

In januari 2025 hebben we naar aanleiding van een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (ECLI:NL:CRVB:2025:46) de normtijden voor het resultaat Wasverzorging met enkele minuten aangepast. Daarmee is een nieuwe versie van dit normenkader ontstaan, met ook een bijgestelde naam: het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025. Dit kader is onverminderd gebaseerd op de onderzoeken die in 2016 zijn uitgevoerd door KPMG Plexus en bureau HHM.

De instructies uit bijlage 1 zijn tot stand gekomen op basis van de vele tientallen gesprekken die we over de details en instructie van de toepassing van het normenkader hebben gevoerd. Met name tijdens en naar aanleiding van de vele trainingen die we in het veld hebben verzorgd en voorgelegde praktijk-casussen over hoe dit normenkader te gebruiken bij het indiceren.

Veel succes!
Bureau HHM

NB. Wij hebben geprobeerd deze tekst geheel voor zichzelf te laten spreken. Hierbij is geen (verder) extern onderzoek of advies noodzakelijk. Heeft u toch vragen, opmerkingen of verbeter-suggesties voor deze handreiking, dan horen wij die uiteraard graag: info@hhm.nl | telefoon 053 433 0548

1) De terminologie varieert in het land. Veelgebruikte termen zijn Huishoudelijke Ondersteuning, Hulp bij het Huishouden, Huishoudelijke Hulp en Huishoudelijke Verzorging. Wij gebruiken het begrip Huishoudelijke Ondersteuning.

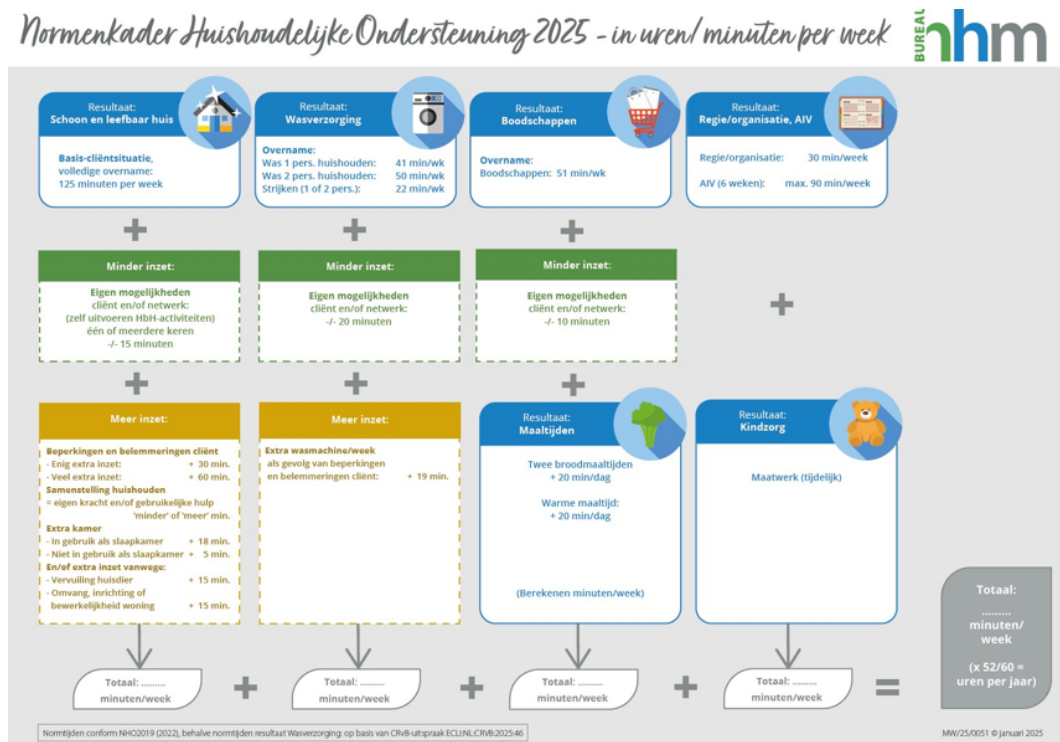
2) Voor de benaming Wmo-consulent kan ook een andere lokaal gehanteerde benaming worden gelezen of een medewerker van een aanbieder als de indicatiestelling/bepaling van de omvang van de ondersteuning onderdeel uitmaakt van de opdracht van aanbieders.

1 Hoe ziet het normenkader eruit?

De volgende pagina geeft het normenkader voor de Huishoudelijke Ondersteuning weer. Per resultaatgebied is uitgewerkt hoeveel professionele inzet nodig is voor volledige overname van deze taken, voor een cliënt die wat situatie betreft overeenkomt met de 'gemiddelde cliëntsituatie' ofwel de 'ijk-cliënt', waarbij deze ondersteuning op wekelijkse basis wordt geboden. En wat het effect hierop is van factoren die het mogelijk maken minder ondersteuning in te zetten (eigen kracht van de cliënt, netwerk, andere voorliggende mogelijkheden) of die het nodig maken meer ondersteuning in te zetten (als gevolg van beperkingen of belemmeringen van de cliënt of overige relevante aspecten). Zodat uiteindelijk individuele ondersteuning op maat van de cliënt tot stand komt. Er is dus geen sprake van een standaard inzet of 'one size fits all', het gaat om ondersteuning op maat van het individu.

De normtijden zijn in navolgend 'blokkenschema' weergegeven in 'uren/minuten per week'. Daarmee komen we tegemoet aan de wettelijke plicht om de omvang van de te bieden ondersteuning concreet inzichtelijk te maken in tijd voor de cliënt.

In bijlage 2 is dit blokkenschema ook in 'uren per jaar' opgenomen.

2 Hoe moet ik het normenkader toepassen?

De Wmo-consulent van de gemeente doet naar aanleiding van de hulpvraag van een cliënt integraal onderzoek. Hierbij volgt de consulent de vijf stappen zoals voorgeschreven door de CRvB. De Wmo-consulent onderzoekt eerst welke ondersteuning de cliënt naar aard en omvang (bruto) nodig heeft. Vervolgens onderzoekt deze wat de mogelijkheden zijn vanuit eigen kracht, netwerk of andere voorliggende opties/ voorzieningen om invulling te geven aan deze ondersteuningsvraag. Daaruit volgt welke (netto) ondersteuning vanuit de Wmo nodig is, in de vorm van een maatwerkvoorziening voor ondersteuning bij het huishouden.

De Wmo-consulent gebruikt dit normenkader als hulpmiddel, als leidraad, om te komen tot een professionele afweging over de benodigde ondersteuning op maat van de individuele cliënt. Dit wordt per subresultaat (schoon en leefbaar huis, wasverzorging, etc.) bekeken en daarna opgeteld tot de totaal te indiceren tijd. Hierbij wordt de situatie van de cliënt vergeleken met de 'gemiddelde cliëntsituatie' ofwel de 'ijk-cliënt'. Dit leidt tot dezelfde of 'meer' of 'minder' inzet van ondersteuning dan de volledige overname die voor de ijk-cliënt aan de orde is. Het resultaat is dan ondersteuning op maat van de individuele cliënt, die wordt vastgelegd in de indicatie (beschikking).

Het normenkader wordt op de volgende manier geïnterpreteerd:

1. De ondersteuningstijd in het normenkader voor de 'gemiddelde cliëntsituatie' of 'ijk-cliënt', betreft volledige professionele overname van alle activiteiten. De situatie van de cliënt wordt hier tegen afgezet/hiermee vergeleken.

2. Het normenkader is in voorgaand blokkenschema weergegeven in uren/minuten per week. In bijlage 2 is dit omgerekend naar uren per jaar. Dit kan uiteraard ook per kwartaal of maand of anderszins worden uitgedrukt.
3. De professionele hulp maakt, in samenspraak met de cliënt, een planning wanneer welke werkzaamheden worden gedaan, binnen de gegeven omvang van de indicatie. Zo worden in de tijd uiteindelijk alle activiteiten zoals opgenomen in het ondersteuningsplan uitgevoerd. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de activiteiten en frequentie van uitvoering hiervan waarop het normenkader is gebaseerd, uitgaande van volledige professionele overname van alle werkzaamheden, op wekelijkse basis, waarbij geen bijzonderheden spelen in de cliëntsituatie die minder inzet mogelijk of meer inzet nodig maken.
4. Het normenkader betreft de voor de hulp beschikbare totale tijd. Er is geen sprake van 'instructietijden' per activiteit. In ieder huishouden, in iedere situatie, is op maat sprake van net weer wat andere verdelingen van activiteiten en van de tijd die dit vergt per activiteit.
5. In het normenkader is naast directe tijd ook indirecte tijd opgenomen. Dit is tijd die nodig is voor binnenkomen, afspraken maken, interactie met de cliënt en bijvoorbeeld het pakken en opruimen van schoonmaakmiddelen. Hierin kan eventueel ook een snel kopje koffie zitten, á la de 'Italiaanse espresso aan de bar'. Deze indirecte tijd is even noodzakelijk als de directe tijd om de beoogde resultaten te behalen.
6. De totale tijd die wordt geïndiceerd, is te zien als een totaal over het jaar heen voor alle te bereiken resultaten. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat deze totaalijd toereikend is om te doen wat nodig is in de gemiddelde cliëntsituatie (zie vraag 12). Voorwaarde hiervoor is wel dat goed onderzoek wordt gedaan naar de individuele situatie van de cliënt (keukentafelgesprek) om te komen tot een individuele afweging op maat.
7. In de totale tijd zoals weergegeven in het blokkenschema in geval van volledige overname, zit tijd voor wekelijks en niet-wekelijks uit te voeren activiteiten. De tijd per week voor niet-wekelijks uit te voeren activiteiten (die ene week doet de hulp dit, de andere week dat) maakt in de norm 20 minuten uit van de totale tijd (gebaseerd op het onderzoek uit 2016 in Utrecht).
8. Als een cliënt zodanig veel eigen kracht heeft (of inzet vanuit het netwerk of andere voorliggende mogelijkheden) dat sprake kan zijn van ondersteuning op maat door niet wekelijks, maar één maal per twee weken ondersteuning bij het huishouden te bieden, dan is dit voor deze cliënt gewoon een passende oplossing. Een oplossing die ook al sinds jaar en dag gebruikelijk is bij een deel van de HO-clieñten. In bijlage 1 is hier een nadere instructie over opgenomen.
9. Met dit normenkader kan een verantwoord niveau van een schoon, opgeruimd en georganiseerd huishouden worden gerealiseerd. Aandachtspunt is dat persoonlijke opvattingen van cliënten of hulpen soms anders zijn dan waarop dit normenkader is gebaseerd. In deze is het normenkader leidend, omdat dit op basis van onderzoek bij en met vele cliënten en in afstemming met verschillende deskundigen tot stand is gekomen.

3 Is het normenkader toe te passen in mijn gemeente?

Iedere gemeente kan het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning gebruiken door het te verankeren in het beleid. De gemeente bepaalt uiteraard haar eigen beleid ten aanzien van de Huishoudelijke Ondersteuning voor haar inwoners (cliënten). Dat doet zij op grond van de Wmo 2015.

Dit normenkader is gebaseerd op algemene beleidsuitgangspunten die veel gemeenten hanteren (zie ook bij vraag 4).

Als een gemeente er voor kiest substantieel af te wijken van de uitgangspunten die onder het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning liggen, dan kan dat tot gevolg hebben dat in bezwaar en beroep wordt geconstateerd dat het normenkader niet meer van toepassing is (het beleid van de gemeente rust dan niet meer op objectief, onafhankelijk en deskundig uitgevoerd onderzoek).

4 Welke uitgangspunten verankeren in het beleid?

Het normenkader is gebaseerd op de navolgende uitgangspunten. Die moeten in het beleid worden vastgelegd.

Deze teksten zijn *voorbeelden* die we in meerdere gemeenten zijn tegengekomen.

1. Definitie van het resultaat:
Een huis is schoon en leefbaar indien het normaal bewoond en gebruikt kan worden en voldoet aan basale hygiëne-eisen.
Schoon staat voor: een basishygiëne borgen, waarbij vervuiling van het huis en gezondheidsrisico's van bewoners worden voorkomen.
Leefbaar staat voor: opgeruimd en functioneel, bijvoorbeeld om vallen te voorkomen.
2. De afbakening van de ruimtes waarop de voorziening betrekking heeft:
De cliënt moet gebruik kunnen maken van een schone woonkamer, slaapvertrekken, keuken, sanitaire ruimtes en gang/trap/overloop.
3. De afbakening van activiteiten die onder de voorziening vallen en welke niet:

Het schoonmaken van de buitenruimte bij het huis (ramen, tuin, balkon, etc.) maakt geen onderdeel uit van de ondersteuning bij het huishouden.

4. De normering van de voorziening:
Voor de onderbouwing van de maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp, maken we gebruik van het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025 (2025, bureau HHM).
5. Maatwerk, ondersteuning op maat:
Het normenkader ziet op maatwerk voor de individuele cliënt. In het normenkader is aangegeven hoeveel tijd nodig is als sprake is van volledige overname van het huishouden bij de omschreven 'gemiddelde cliëntsituatie' (ofwel 'ijkcliënt') en op grond waarvan minder als mogelijk of meer als nodig ondersteuning wordt geboden.

5 Bekostiging in relatie tot het normenkader?

Voor de bekostiging van de Huishoudelijke Ondersteuning zijn verschillende modellen denkbaar. Die hebben in de kern steeds twee componenten: een 'p' (een reëel uurtarief) en een 'q' (het aantal uren dat bekostigd wordt). Doorgaans wordt de 'p' eenmalig bepaald en periodiek bijgesteld. Over de 'q' kunnen verschillende afspraken worden gemaakt, variërend van declaratie van feitelijk geleverde inzet, tot een normatief bepaalde omvang van de ondersteuning, bijvoorbeeld gebaseerd op het gepresenteerde normenkader.

Reëel uurtarief (p)

De gemeente is gehouden om voor de maatschappelijke ondersteuning een reëel tarief te betalen. De AMvB 'Reële Prijs Wmo 2015' die sinds de zomer van 2017 van kracht is, beschrijft op basis van welke parameters (kostprijsbestanddelen) het tarief tot stand komt. Het begrip 'reëel' weerspiegelt daarbij de (goede) prijs- kwaliteitverhouding. Wanneer een tarief 'reëel' is, is niet in de AMvB bepaald, dat is en blijft een keuze van de gemeente. Belangrijke toetssteen hierbij is dat het tarief tot stand komt in een transparant proces naar/met de aanbieders en dat het tarief herleidbaar en herkenbaar is.

Op grond van onze ervaringen, denken wij dat de discussie over de juiste parameters van een kostprijsmodel voor Huishoudelijke Ondersteuning en de passende waarden daarbij, inmiddels is uitgekristalliseerd. Ook op dit punt is naar ons inzicht, net als bij normtijden, geen aanvullend onderzoek nodig.

Aantal uren (q)

Hierbij ligt het voor de hand om aan te sluiten bij het normenkader en daarmee bij de uren die de cliënt krijgt toegekend. Daardoor ontstaat balans tussen het belang van de aanbieder en dat van de cliënt en is er volstrekte duidelijkheid over de omvang van de inzet en daarmee over de rechtspositie van de cliënt.

6 Wat is het doel van het normenkader?

Met dit normenkader willen we gemeenten helpen om inwoners (cliënten) die dit nodig hebben, passende Huishoudelijke Ondersteuning op maat van de cliënt te bieden. Deze handreiking maakt de daarvoor benodigde kennis toegankelijk voor iedereen.

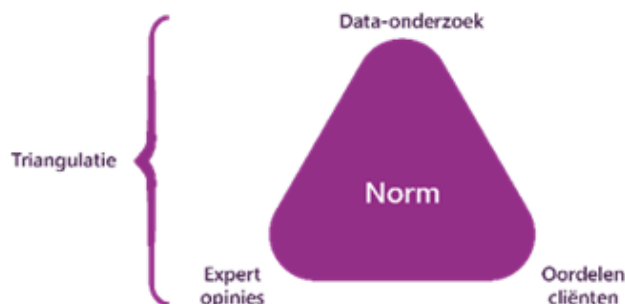
Het is een hulpmiddel voor de Wmo-consulenten om te komen tot een zorgvuldige professionele afweging voor ondersteuning op maat van de individuele cliënt.

Gemeenten kunnen met dit normenkader komen tot Huishoudelijke Ondersteuning op maat die voldoet aan de eisen die de Centrale Raad in mei 2016 stelde aan de onderbouwing van normtijden.

7 Hoe is het normenkader tot stand gekomen?

Gemeenten bieden hun inwoners (cliënten) ondersteuning in de vorm van Huishoudelijke Ondersteuning op grond van de Wmo 2015. De Centrale Raad van Beroep (CRvB) deed op 18 mei 2016 vier uitspraken waarin zij kritisch was over de keuzes die gemeenten hierbij tot dan toe maakten. Dit had betrekking op de onderbouwing van de omvang van de ondersteuning en op de positie van de inwoner (cliënt) ten opzichte van de professional.

Naar aanleiding van deze uitspraken herzagen veel gemeenten hun beleid. Bureau HHM en KPMG Plexus onderbouwden met onderzoek de benodigde omvang van de ondersteuning. De kern van deze onderzoeken is het uitgangspunt van triangulatie: het grondig onderzoeken van een vraagstuk vanuit meerdere perspectieven. Dit betreft de oordelen van cliënten, expert-oordelen en onderbouwing met data vanuit de uitvoeringspraktijk.

Zowel gezamenlijk als apart hebben beide bureaus een groot aantal gemeenten geadviseerd op basis van deze onderzoeken. Met name het onderzoek dat we hebben uitgevoerd voor de gemeente Utrecht is in veel gemeenten overgenomen als basis voor het eigen beleid.

De CRvB heeft op 10 december 2018 (ECLI:NL:CRVB:2018:3835) het onderzoek dat door bureau HHM en KPMG Plexus is uitgevoerd, beoordeeld als 'objectief, onafhankelijk en deugdelijk'. De laatste uitspraak daarover is gedaan in januari 2025, waarmee ook de normtijden voor de Wasverzorging definitief zijn vastgesteld (ECLI:NL:CRVB:2025:46).

Daarmee voldoet het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning aan de criteria die eerder door de Raad zijn gesteld. En kan het worden benut voor onderbouwing van de in te zetten omvang van de Huishoudelijke Ondersteuning door een gemeente.

Bureau HHM en KPMG Plexus ontwikkelden in opdracht van verschillende gemeenten een nieuwe actuele maatstaf voor de Huishoudelijk Ondersteuning, passend bij het beleidskader van de betreffende gemeenten³. De kern van de aanpak was steeds de combinatie van tijdbestedingsonderzoek, professionele ervaringen, onafhankelijk experts en cliëntinterviews. Hiermee bepaalden we de benodigde activiteiten, frequentie van uitvoering en de tijdbesteding hieraan die nodig zijn voor het behalen van de resultaten die met de voorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning worden beoogd⁴.

Voor enkele activiteiten, die in de praktijk zeer weinig voorkomen en die we daarom in de onderzoeken in 2016/2017 niet in voldoende aantallen hebben kunnen onderzoeken, blijven we gebruik maken van de normtijden zoals die in de CIZrichtlijn uit 2006 zijn opgenomen. Ook omdat de deskundigen in de verschillende expertgroepen hebben aangegeven dat voor deze onderdelen nog steeds sprake is van relevante normtijden vanuit de CIZ-richtlijn. Dit betreft het voeren van de regie over het huishouden, advies/instructie/voorlichting (AIV) en de verzorging van maaltijden.

In het verlengde van deze onderzoeken hebben wij vanuit HHM in de periode najaar 2016 tot op heden voor vele gemeenten en regio's de uitkomsten in de lokale praktijk getoetst. Op basis van het onderzoek in meerdere gemeenten en toetsing van de uitkomsten in een groot aantal andere gemeenten en regio's, concluderen wij dat de tijdnormen die we in deze handreiking beschrijven, breed toepasbaar zijn en daarmee de CIZ-richtlijn uit 2006 op die onderdelen kunnen vervangen.

8 Houdt dit stand bij bezwaar en beroep?

Als gemeenten de in deze handreiking gepresenteerde norm voor de toekenning van huishoudelijke hulp onder de Wmo 2015 onverkort overnemen en verankeren in hun beleid, verwachten wij dat dit normenkader juridisch stand zal houden in geval van bezwaar en beroep. Zie in dit verband ook de hiervoor bij vraag 7 genoemde bepalende uitspraken: (ECLI:NL:CRVB:2018:3835) en (ECLI:NL:CRVB:2025:46).

Bureau HHM biedt geen definitieve juridische zekerheid, daarvoor kunnen individuele zaken te veel onvoorzien omstandigheden bevatten. Bureau HHM kan op generlei wijze aansprakelijk worden gesteld door de gebruiker van deze norm c.q. deze handreiking.

9 Is lokaal aanvullend onderzoek nodig?

3) Het empirisch onderzoek is uitgevoerd in Utrecht, Amsterdam, Haarlem, Hoorn, Emmen en nog een grote gemeente (naam wordt niet genoemd omdat deze gemeente niet formeel heeft gepubliceerd, de inhoud van het onderzoek mogen we wel gebruiken t.b.v. dit normenkader). Het rapport dat we voor Utrecht hebben opgesteld, is door de CRvB als 'deugdelijk' bestempeld. De onderzoeken in andere gemeenten zijn op overeenkomstige wijze uitgevoerd.

4) Een uitgebreide beschrijving en toelichting op de uitgevoerde onderzoeken is desgewenst beschikbaar.

Gemeenten kunnen dit normenkader overnemen als het aansluit op het lokale beleid. Aanvullend onderzoek is dan ook niet noodzakelijk. Het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning wordt inmiddels in het grootste deel van de gemeenten in Nederland gebruikt. Het blijkt als kader overall toepasbaar te zijn. Op cliëntniveau is uiteraard zorgvuldig onderzoek vereist en moet, met gebruikmaking van dit kader, de afweging worden gemaakt die leidt tot passende ondersteuning op maat van de individuele cliënt.

10 Kan ik het normenkader toepassen per jaar?

Ja, dat kan. Bij vraag 2 presenteerden wij het normenkader uitgedrukt in uren en minuten per week. Gemeenten kunnen kiezen om een andere tijdseenheid te hanteren (zoals uren per maand, kwartaal of jaar). Bijlage 2 bevat het normenkader in een tabel op basis van uren per jaar. Iedereen kan met deze informatie het normenkader ook terugrekenen naar elke andere denkbare variant.

Daarbij moet wel worden bedacht dat door afronding verschillen kunnen ontstaan. Een normenkader uitgedrukt in decimalen lijkt ons niet wenselijk. Daarom zijn beide tabellen afgerond op hele uren of minuten per week of per jaar. Wij adviseren te rekenen vanuit de tabel in 'minuten per week'. Indien bij doorrekenen naar andere eenheden decimalen ontstaan, is ons advies om naar boven af te ronden. Daarmee wordt een eventuele marge in het voordeel van de cliënt toegepast.

11 Kan ik losse onderdelen uit het normenkader gebruiken?

Dit kan alleen als bedoeld wordt op de verschillende resultaatgebieden uit de Huishoudelijke Ondersteuning. Alle activiteiten en beïnvloedende factoren zijn per resultaatgebied gebundeld onderzocht. Zij vormen een logisch en samenhangend geheel. Dus een gemeente kan ervoor kiezen om alleen het normenkader voor het resultaat 'schoon en leefbaar huis' over te nemen, zonder het kader voor het resultaat 'wasverzorging'. Bijvoorbeeld omdat hiervoor een algemene voorziening/centrale wasservice is ingericht. Dit kan wanneer deze keuze in het beleid is verankerd. Voor alle onderdelen van het normenkader moet de gemeente op een of andere wijze in mogelijkheden van ondersteuning voorzien voor cliënten die dit nodig hebben, als er geen andere voorliggende oplossingen zijn.

In dit normenkader presenteren we totaaltijden. Die zijn bepaald op grond van de triangulatie-aanpak die we eerder hebben benoemd. In de onderliggende onderzoeken zijn ook onderzoektijden per activiteit uitgewerkt. Het gebruik van tijden per activiteit (stofzuigen woonkamer, dweilen gang, nat afnemen, etc.) als los te indiceren onderdelen raden wij af en dit is ook door de CRvB aangegeven als niet toegestaan. Dit betreft onderzoektijden die samengevoegd leiden tot een passende omvang van ondersteuning op maat voor de cliënt. Hierbij is dus ook sprake van middeling van tijden.

Individuele situaties verschillen altijd wat van elkaar, dit maakt in dit normenkader dat het grote geheel klopt, maar er is geen sprake van 'instructietijden of uitvoeringsnormen per activiteit'. Het zijn de totaaltijden die de Wmo-consulent helpen om te komen tot passende ondersteuning op maat waarmee de gestelde doelen als geheel kunnen worden gerealiseerd.

12 Is het normenkader voor elke cliënt op maat?

Het vertrekpunt bij het ontwikkelen van dit normenkader was 'hoe veel tijd is nodig voor volledige professionele overname van het huishouden bij een gemiddelde cliëntsituatie'. Deze gemiddelde cliëntsituatie dient als ijkpunt, waaraan cliënten worden gespiegeld. Het normenkader geeft richtlijnen voor het maken van een afweging door de Wmo-consulent, die leidt tot ondersteuning op maat van de individuele cliënt (gelijk aan, minder als mogelijk of meer als nodig dan bij de ijk-clieënt).

Door de vele individuele casuïstiek die we in de verschillende onderzoeken hebben gezien, hebben we een duidelijk beeld van wat deze 'gemiddelde cliëntsituatie' of 'ijk-clieënt' inhoudt. Op basis van deze gemiddelde cliëntsituatie krijgen de normtijden een algemeen karakter en wordt voorkomen dat op alle mogelijk denkbare uitzonderingen apart beleid moet worden ontwikkeld. De gemiddelde cliëntsituatie of ijk-clieënt is als volgt omschreven:

Gemiddelde cliëntsituatie:

1. een huishouden met 1 of 2 volwassenen zonder thuiswonende kinderen;
2. wonend in een zelfstandige huisvestingssituatie, gelijkvloers of met een trap;
3. er zijn geen huisdieren aanwezig die extra inzet van ondersteuning vragen;
4. de cliënt kan de woning dagelijks op orde houden (bijvoorbeeld aanrecht afnemen, algemeen opruimen) zodat deze gereed is voor de schoonmaak;
5. de cliënt heeft geen mogelijkheden om zelf bij te dragen aan de activiteiten die moeten worden uitgevoerd;
6. er is geen ondersteuning vanuit mantelzorgers, netwerk en vrijwilligers bij activiteiten die moeten worden uitgevoerd;

7. er zijn geen beperkingen of belemmeringen aan de orde bij de cliënt die maken dat de woning extra vervuult of dat de woning extra schoon moet zijn;
8. de woning heeft geen uitzonderlijke inrichting en is niet extra bewerkelijk of extra omvangrijk.

Cliënten passen zeker niet altijd precies in deze omschrijving van 'de gemiddelde cliëntsituatie'. Er is sprake van invloedsfactoren die minder of juist meer ondersteuning nodig maken (eigen kracht e.d. versus vaker of beter moeten schoonmaken). Door een zorgvuldige afweging te maken hiervan voor iedere cliënt, komt de Wmo-consulent tot individuele ondersteuning op maat (maatwerk).

De volgende drie groepen invloedsfactoren maken dat inzet van minder ondersteuningstijd mogelijk is of inzet van meer ondersteuningstijd nodig is:

Kenmerken cliënt

1. **Mogelijkheden cliënt zelf**: de fysieke mogelijkheden van de cliënt om bij te dragen aan de uit te voeren activiteiten. Dit hangt af van het kunnen bewegen, lopen, bukken en omhoog reiken, het vol kunnen houden van activiteiten, het kunnen overzien wat moet gebeuren en daadwerkelijk tot actie kunnen komen. Ook speelt hier de trainbaarheid en leerbaarheid van de cliënt mee.
2. **Beperkingen en belemmeringen van de cliënt**, die gevolgen hebben voor de benodigde inzet. De hoeveelheid extra ondersteuning die nodig is, is leidend, niet de problematiek als zodanig. Voorbeelden zijn Huntington, ALS, Parkinson, dementie, visuele beperking, revalidatie, bedlegerig, psychische aandoeningen, verslaving/alcoholisme e.d. Dit kan op twee manieren uitwerken:
  - a. Het kan nodig zijn extra vaak schoon te maken of te wassen, doordat meer vervuiling optreedt. Bijvoorbeeld als gevolg van rolstoelgebruik, ernstige incontinentie, overmatig zweten, (ernstige) tremors, besmet wasgoed (bijvoorbeeld bij chemokuur of Norovirus).
  - b. Het kan nodig zijn de woning extra goed schoon te maken. Ter voorkoming van problemen bij de cliënt voortkomend uit bijvoorbeeld allergie, astma, longemfyseem, COPD.
3. **Ondersteuning vanuit mantelzorgers, netwerk en vrijwilligers**: de hoeveelheid ondersteuning die wordt geboden vanuit mantelzorgers, het netwerk van de cliënt en eventuele vrijwilligers, waardoor minder professionele inzet vanuit de gemeente noodzakelijk is omdat een deel activiteiten door niet-professionals wordt gedaan.

Kenmerken huishouden

1. **Samenstelling van het huishouden**: het aantal personen en de leeftijd van leden in het huishouden. Als sprake is van een huishouden van twee personen, is niet persé extra inzet nodig. Dit is bijvoorbeeld wel het geval als zij gescheiden slapen, waardoor een extra slaapkamer in gebruik is. Het kan ook betekenen dat er minder ondersteuning nodig is, omdat de partner een deel van de activiteiten uitvoert (gebruikelijke hulp⁵). De aanwezigheid van een kind of kinderen kan leiden tot extra noodzaak van inzet van ondersteuning. Dit is mede afhankelijk van de leeftijd en leefstijl van de betreffende kinderen en van de bijdrage die het kind levert in de huishouding (leeftijdsafhankelijk, gebruikelijke hulp). Als er kinderen zijn, zijn er vaak ook meer ruimtes in gebruik. Een kind kan eventueel ook een bijdrage leveren in de vorm van mantelzorg en daarmee de benodigde extra inzet beperken of opheffen. Bij een kind kan ook sprake zijn van bijzonderheden (ziekte of beperking) die maken dat extra inzet van ondersteuning nodig is.
2. **Huisdieren**: door de aanwezigheid van een of meer huisdieren in het huishouden, kan eventueel door meer vervuiling extra inzet nodig zijn dan in de norm is opgenomen. Verzorging van huisdieren valt niet onder huishoudelijke ondersteuning. Een huisdier veroorzaakt niet altijd extra benodigde inzet (goudvis in een kom, een niet verharende hond, etc.). Een huisdier heeft vaak ook een functie ten aanzien van participatie en eenzaamheidsbestrijding. Met de cliënt moet in voorkomende gevallen overleg plaatsvinden over aantal of aard van huisdieren en welke gevolgen hiervan wel of niet 'voor rekening' van de gemeente/samenleving komen.

Kenmerken woning

1. **Inrichting van de woning**: extra inzet nodig door bijvoorbeeld extra veel beeldjes of fotolijstjes in de woonkamer of een groot aantal meubelstukken in de ruimte. Het gaat in dit geval om de extreme situaties, waarin de inrichting een aanzienlijke extra ondersteuning vergt. Ook hierbij kan nader overleg met de cliënt zijn aangewezen over wie wat doet in het huishouden.
2. **Bewerkelijkheid van de woning**: extra inzet nodig door bouwkundige en externe factoren, bijvoorbeeld de ouderdom van het huis, de staat van onderhoud, de aard van de wand- of vloerafwerking,

5) Gebruikelijke hulp is de normale, dagelijkse hulp die partners, ouders, inwonende kinderen en/of andere huisgenoten elkaar geven.

de aard van de deuren, schuine wanden, hoogte van de plafonds, tocht en stof, eventuele gangetjes en hoekjes.

3. **Omvang van de woning** : een grote woning kan, maar hoeft niet persé meer inzet te vragen. Een extra grote oppervlakte van de in gebruik zijnde ruimtes kan meer tijd vergen om bijvoorbeeld stof te zuigen, maar kan het stofzuigen ook makkelijker maken omdat je makkelijk overal omheen kunt werken. Een extra slaapkamer die daadwerkelijk in gebruik is als slaapkamer vergt wel extra tijd.

N.B. Er zijn cliëntsituaties denkbaar die niet passen in het normenkader. Deze zijn zo uitzonderlijk dat hiervoor geen algemene normstelling mogelijk is. Wij adviseren daarom bij de indicatiestelling in gezamenlijk overleg te bepalen welke ondersteuningsbehoefte er in deze cliëntsituaties is. Dit normenkader is daarbij veelal wel ondersteunend.

13 Is 'x' minuten voor 'dweilen' wel voldoende?

In dit normenkader presenteren we totaal tijden voor verschillende onderdelen. Deze zijn bepaald op grond van de triangulatie-aanpak die we eerder hebben benoemd bij vraag 7. In de onderzoeken die ten grondslag liggen aan dit normenkader zijn ook onderzoektijden per activiteit uitgewerkt. Het gebruik van tijden per activiteit (stofzuigen woonkamer, dweilen gang, nat afnemen, etc.) als los te indiceren onderdelen raden wij af en is ook door de CRvB niet toegestaan. Dit betreft onderzoektijden die samengevoegd leiden tot een passende omvang van ondersteuning op maat voor de cliënt. Hierbij is sprake van middeling van tijden.

Individuele situaties verschillen altijd van elkaar. Dit maakt in dit normenkader dat het grote geheel zeker klopt, maar er is geen sprake van 'instructietijden of uitvoeringsnormen per activiteit'. Het zijn de totaal tijden die de Wmo-consulent helpen om te komen tot passende ondersteuning op maat waarmee de gestelde doelen als geheel kunnen worden gerealiseerd.

Bijlage 1. Aanvullende instructie toepassing Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025

In deze bijlage hebben we nadere instructies uitgewerkt voor het toepassen van het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025.

Deze instructies zijn uitgewerkt op basis van:

1. De bedoeling van de onderliggende onderzoeken waar het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025 op is gebaseerd;
2. De vele gesprekken met en praktijkvoorbeelden van Wmoconsulenten van gemeenten en van deskundigen van aanbieders Huishoudelijke Ondersteuning tijdens de tientallen trainingen die door bureau HHM zijn verzorgd over het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning sinds 2019.

Tijdens de trainingen over het normenkader voor gemeenten/de Wmoconsulenten geven we de instructies uit deze bijlage mondeling al mee.

Deze instructies zijn te zien als een inhoudelijke verrijking of inkleuring van het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025.

Deze instructies hebben geen invloed op de tijdnormen uit het normenkader, de eerder uitgevoerde onderliggende onderzoeken vormen hiervoor de basis.

Onderwerpen in deze bijlage:

1. Minder inzet dan volledige overname/afschalen
2. Enige extra inzet of veel extra inzet (30 of 60 minuten)
3. Kamer wel/niet in gebruik (als slaapkamer!)
4. Wanneer ruimtes wel of niet als 'extra kamer' aanmerken
5. Samenstelling huishouden (= eigen kracht + gebruikelijke hulp)
6. Huisdieren (die extra inzet van ondersteuning noodzakelijk maken)
7. Overige kenmerken woning: omvang, bewerkelijkheid, inrichting
8. Strijken en boodschappen (beide meestal voorliggend op te lossen)
9. Regie en organisatie; Advies-instructie-voorlichting
10. Algemeen (activiteiten en -onderzoektijden)
11. Afronding van de indicatie (op 5 minuten of per kwartier)
12. Herindicaties

1. Minder inzet dan volledige overname/afschalen

We krijgen regelmatig vragen over het 'afschalen' of 'minderen' ten opzichte van de in de norm aangegeven minuten per week in geval van volledige overname. De vragen die worden gesteld, gaan over waarop dit 'afschalen' is gebaseerd en of het mogelijk is om verder af te schalen dan de mogelijkheden die in het normenkader staan benoemd.

Hierbij geldt:

1. We hebben in 2016 de uitvoerders HO gevraagd hoeveel cliënten, die géén volledige overname nodig hebben zoals beschreven in de 'gemiddelde cliëntsituatie', gemiddeld zélf doen onder het resultaat Schoon en Leefbaar huis. Zij gaven aan dat dit zo'n 15 minuten is. Dat betreft dan schoonmaken op middenniveau (afstoffen en nat afnemen) en algemeen opruimen. Afstoffen middenniveau = zonder bukken of klimmen/hoog reiken. Dit komt feitelijk overeen met de 'lichte activiteiten' van het CIZ 2006.
2. Als de cliënt nog duidelijk meer kan doen en ook werkelijk duurzaam doet dan afstoffen op middenniveau, bijvoorbeeld t.a.v. het sanitair schoonmaken of de keuken of stofzuigen, dan kan zeker nog één of eventueel zelfs tweemaal een extra mindering met 15 minuten plaatsvinden. Mits dit duidelijk wordt toegelicht/gemotiveerd.
3. Bovenop of in plaats van de mindering vanwege de mogelijkheden van de cliënt zelf, kan ook nog aftrek plaatsvinden vanwege ondersteuning vanuit het netwerk of door inwonende personen op basis van het beleid gebruikelijke hulp. Dit kan 15 minuten zijn, maar dit kan ook meerdere keren 15 minuten zijn. Vaak is dat dan vanwege gebruikelijke hulp.
4. De taak van de gemeente op grond van de Wmo 2015 is ondersteuning op maat te bieden. Als dat bij een cliënt ook 1 x per 2 weken kan zijn, dan kan dit zeker worden geïndiceerd. Dit komt ook al lange tijd algemeen voor.

Toelichting normtijd Huishoudelijke Ondersteuning 1 x per 2 weken:

- a. Als eerste is van belang de eigen mogelijkheden van de cliënt te onderzoeken om af te wegen of 1 x per 14 dagen passend is:
    - i. de cliënt moet tussen de momenten dat de hulp weer komt in staat zijn om de 'algemene hygiëne' in huis op orde te houden;
    - ii. dat betekent dat deze 'op middenhoogte' een aantal zaken in huis voldoende bij moet kunnen houden: wastafel, aanrecht, toilet(ten) en stof afnemen op middenniveau;
    - iii. de cliënt moet de vloeren kunnen bijhouden: zelf, bijvoorbeeld met een (steel)stofzuiger, Swiffer of met een robotstofzuiger of door iemand anders, etc.
    - iv. er is geen sprake van verzwarende factoren/beperkingen.
  - b. Uitgangspunt passende inzet = **2,5 uur per 2 weken**.
  - c. Verklaring opbouw van deze 2,5 uur:
    - i. 1 x het volledige reguliere 'week-werk' = 125 minuten;
    - ii. plus: 1 x de 'niet-wekelijkse werkzaamheden' = 20 minuten(o.b.v. onderzoek Utrecht, 2016); iii. plus: 1 extra kamer niet in gebruik als slaapkamer = 5 minuten; iv. totaal = 125 + 20 + 5 = 150 minuten = 2,5 uur per 2 weken.
  - d. In gemeenten wordt ook wel overwogen hierbij extra rekening te houden met eigen kracht, mits deze er ook echt is bij de cliënt, en de inzet te bepalen op 2 uur per 2 weken. Wij adviseren daar voor nu terughoudend mee om te gaan. Dat kan alleen als dit duidelijk zo is en niet ten laste gaat van de hulp.
5. Het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025 is gebaseerd op volledige professionele overname op wekelijkse basis. Maar het normenkader staat niet in de weg dat een andere oplossing (minder uren per week) de best passende ondersteuning is voor de cliënt. Dit kan dan ook worden geïndiceerd.
  6. Zeker bij de wasverzorging is vaak ruimte voor eigen inzet door de cliënt. Daarom staat hierbij ook een aftrekooptie voor de helft van de omvang (-/- 20 minuten). Je ziet vaak dat de cliënt de zware/grote stukken was niet meer kan hanteren, maar de kleine stukken nog wel, zoals kleding, ondergoed e.d.
Met de invoering van centrale wasservices in steeds meer gemeenten, wordt ook steeds opnieuw weer duidelijk dat ergens tussen de 10 en 20% van de HO-clieënten ondersteuning bij de wasverzorging nodig heeft. De overige cliënten kunnen dit in de praktijk zelf of op een andere wijze voorliggend regelen.
  7. Bij alle punten hierboven bedoelen we specifiek: het betreft inzet van de cliënt zelf of diens netwerk of overige voorliggende oplossingen, waardoor dit werk niet door de huishoudelijke hulp hoeft te worden gedaan.

2. Enige extra inzet of veel extra inzet (30 of 60 minuten)

Wanneer moet ik enige extra inzet of juist veel extra inzet indiceren? Dit gaat over situaties waarin door beperkingen of belemmeringen van de cliënt extra goed of extra vaak moet worden schoongemaakt.

We zien dit in de volgende situaties:

1. Oorzaak 1: allergieën/COPD en dergelijke waardoor het huis beter stofvrij moet blijven.

2. Oorzaak 2: incontinentie, overmatig zweten, specifieke medicijnen met lichamelijke reacties, rolstoelgebruik binnen-buiten (en geen stofzuigrobot mogelijk voor het zand opzuigen) en dergelijke, waardoor het huis sneller vervuult.
3. Tot 30 minuten extra inzet is vooral aan de orde als uitbreiding op het ene bezoek/werkmoment per week van de hulp nodig is. Vanwege extra vaak of extra goed moeten schoonmaken.
4. Tot 60 minuten extra inzet is in het algemeen aan de orde als een tweede bezoek/werkmoment per week van de hulp nodig is. Vanwege extra vaak of extra goed moeten schoonmaken.
5. Aandachtspunt: inzetten van medisch advies kan eventueel nodig zijn om duidelijk te krijgen wat op objectieve medische gronden noodzakelijk is om aan extra ondersteuning in te zetten.
6. In geval van een tweede keer moeten komen vanwege stof of zand/haren op de vloer vanwege huisdieren, vanwege allergie, vanwege rolstoelgebruik et cetera: overweeg of het mogelijk is dat de cliënt zelf een eenvoudige (basis) robotstofzuiger aanschaf en gebruikt, als algemeen gebruikelijke voorziening.

3. Kamer wel/niet in gebruik (als slaapkamer!)

Binnen het normenkader rekenen we extra tijd voor extra kamers. Er is een verschil tussen de tijd die wordt gerekend wanneer een extra kamer 'wel of niet in gebruik' is. Maar wanneer moeten we als gemeente een kamer aanmerken als 'in gebruik' en wanneer als 'niet in gebruik'?

Instructie:

1. De terminologie waar deze instructie op rust is: een extra kamer 'in gebruik als slaapkamer' of een extra kamer 'niet in gebruik als slaapkamer'. Als het geen feitelijke slaapkamer is, dan is het dus voor 'iets anders' in gebruik. Het maakt in principe niet uit waarvoor dat is.
2. Extra (slaap)kamers in de woning, naast de hoofdslaapkamer van de cliënt (die in de standaardtijd is opgenomen), moeten worden schoongemaakt om de woning uiteindelijk niet te laten vervuilen.
3. Als een extra kamer daadwerkelijk als slaapkamer in gebruik is, dan vergt dat 18 minuten per week zoals genoemd in het normenkader (bijv. voor een stel dat altijd apart slaapt, twee mensen -geen stel- die samen een huis bewonen, een kind, mits geen gebruikelijke hulp mogelijk is: betekent zelf schoonmaken door het kind), et cetera.
4. Voor de niet-slaapkamers indiceer je 5 minuten per week. Dat is in principe onafhankelijk waar deze andere kamer voor wordt gebruikt. Van leeg tot logeerkamer tot strijkkamer tot computerkamer etc. Want: met 20 minuten per maand heeft de hulp genoeg tijd om die kamer een keer te kunnen stoffen en stofzuigen e.d. en blijft deze acceptabel schoon. Wmo-consulenten kunnen op basis van hun professionele oordeel in een uitzonderlijke situatie zo nodig een uitzonderlijke beslissing nemen en toch 18 minuten toekennen.
5. Een zolder en dus ook een eventuele helemaal leegstaande zolderkamer: die neem je in principe niet mee, behalve als er duidelijke redenen zijn om dit wel te doen. Het eventueel eens per jaar een stofzuiger door de zolder halen, lost zich in de praktijk eigenlijk altijd wel op.
6. De 18 minuten voor een kamer in gebruik als slaapkamer komen voort uit het moeten verschonen van het bed en de extra benodigde tijd voor stoffen en schoonmaken vanwege de aard van het gebruik van de kamer.
7. Een logeerkamer die (zeer) incidenteel wordt beslapen: die kan in principe door de logee weer schoon worden opgeleverd. Of door de ouders van het kleinkind dat komt logeren. Het is niet aan de gemeente om dit soort zaken altijd te moeten oplossen. In principe blijft dan de genoemde 5 minuten per week (20 minuten per maand) toereikend om die kamer voldoende schoon te houden. Ook hier geldt weer: uitzonderingen daargelaten, zoals bijvoorbeeld: twee kleinkinderen logeren enkele dagen per week bij opa en oma om het gezin te ontlasten waar al jeugdzorg in zit: dan is HO inzetten een betere optie dan meer jeugdzorg inzetten.
8. Het professionele oordeel van de consulent is uiteindelijk leidend, deze kan zo nodig de hardheidsclausule benutten.

4. Wanneer ruimtes wel of niet als 'extra kamer' aanmerken

Binnen het normenkader rekenen we extra tijd voor extra kamers. Er is een verschil tussen de tijd die wordt gerekend wanneer een extra kamer wel of niet in gebruik is als slaapkamer. Maar wanneer merk je een extra ruimte nu ook aan als extra kamer? Hier kan sprake zijn van interpretatieverschillen, vooral als het meer om een 'overige ruimte' gaat en niet zozeer een extra kamer.

Instructie:

1. Grote bijkeuken: een bijkeuken is in principe onderdeel van 'de keuken'. Het kan natuurlijk voorkomen dat sprake is van een serieus grote keuken in combinatie met een serieus grote bijkeuken: dan kan opplussen op basis van 'extra kamer niet in gebruik als slaapkamer' of op basis van de factor 'omvang van de woning' aan de orde zijn. Dat kan spelen als de hele woning duidelijk bovengemiddeld groot is.
2. Tweede badkamer: kern: bespreken met de cliënt dat deze in principe niet wordt gebruikt als badkamer en deze dan aanmerken als 'extra kamer niet zijnde een slaapkamer': plus 5 minuten/week.

3. Separaat toilet boven: als er geen toilet in de badkamer zit: zien als onderdeel van 'het sanitair boven': vergt geen extra tijdsinzet.
4. Kantoor: als het echt een kantoor is en niet een slaap/logeerkamer die als werkplek wordt gebruikt: deze moet zakelijk schoongemaakt en dan is het geen Wmo. Als het een thuiswerkplek betreft, dan is het een kamer 'niet in gebruik als slaapkamer'.
5. Grote kelder: afwegen op basis van het werkelijke gebruik hiervan. Geen extra tijd toekennen, net zoals de zolder of eventueel meenemen als 'extra kamer niet in gebruik als slaapkamer'.

5. Samenstelling huishouden (= eigen kracht + gebruikelijke hulp)

In het normenkader is de mogelijkheid benoemd om extra tijd toe te kennen op grond van de 'samenstelling van het huishouden'. Hiervoor hanteren we een aanvullende instructie, gebaseerd op de uitgangspunten van eigen kracht en het beleid gebruikelijke hulp van de gemeente.

1. De instructie voor deze regel in het normenkader:
  - a. beoordeel de eigen kracht van de cliënt(en)
  - b. beoordeel de situatie op grond van het beleid gebruikelijke hulp van de gemeente.
2. Als sprake is van meer personen in het huishouden, dan zijn eigen kracht en gebruikelijke hulp bepalend of er minder dan volledige overname of meer dan volledige overname moet worden ingezet.
3. Heb aandacht voor wat vanuit de gemeente wordt verwacht van kinderen tussen de 18 en 21 (soms 23) jaar vanuit het beleid gebruikelijke hulp. Volgens de indicatierichtlijn van het CIZ uit 2006 kunnen kinderen een 'eenpersoons huishouden' voeren. Effectief betekent dit dat er nagenoeg geen ondersteuningstijd meer over blijft wanneer het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning wordt toegepast.
Het is van belang goed af te wegen of dit een realistische eis is ten aanzien van deze jongeren, vooral omdat zij veelal ook nog meerdere mantelzorgtaken kennen.

6. Huisdieren (die extra inzet van ondersteuning noodzakelijk maken)

Omdat huisdieren een extra bron van vervuiling kunnen zijn binnen een huishouden, kan het nodig zijn vanwege de noodzaak van extra vaak of extra goed schoonmaken 15 minuten extra ondersteuningstijd toe te kennen.

Instructie:

1. Er zijn gemeenten die uitsluiten dat er extra ondersteuningstijd nodig kan zijn vanwege de aanwezigheid van huisdieren, omdat dit een 'eigen keuze van de cliënt' is. Andere gemeenten zien juist de belangrijke rol die huisdieren in het leven van mensen kunnen hebben en komen hier zo nodig in tegemoet als dit nodig is.
2. Voor hulpdieren kan extra inzet van ondersteuning noodzakelijk zijn.
Dat zijn namelijk 'hulpmiddelen' en geen huisdieren.
3. De verzorging van huisdieren is eigen verantwoordelijkheid van de cliënt, hier indiceer je geen extra inzet voor.
4. Zolang sprake is van een 'gewone situatie', dus één of twee katten of honden/hondjes: dan kan het aan de orde zijn dat je extra tijd indiceert, als daadwerkelijk sprake is van extra bewerkelijkheid/werk voor de hulp (bijvoorbeeld stofzuigen moet sowieso al gebeuren).
5. Als sprake is van keuzen van de cliënt die boven het 'gewone' uitstijgen, dan is gesprek nodig over wat aan de cliënt zelf is en wat aan de gemeente/samenleving is.
Ofwel: als de cliënt ervoor kiest meer vervuiling te laten ontstaan door huisdieren dan als algemeen redelijk is aan te merken, dan wordt dat vervolgens niet door de gemeente opgelost.

Want: in het beleid van de gemeente staat dat de cliënt is gehouden om niet meer ondersteuning te vragen of noodzakelijk te maken dan in redelijkheid nodig is.

Voorbeelden: meerdere honden die vrij door het hele huis mogen lopen of losvliegende vogels die veel troep maken. Cliënten met COPD die binnen roken en binnen 20 parkieten houden en vervolgens om extra vaak schoonmaak vragen.

In dezelfde lijn: cliënten met zware allergie of COPD, die weigeren de woning te saneren, maar wel extra ondersteuning vragen.

7. Overige kenmerken van de woning: omvang, bewerkelijkheid, inrichting

Op basis van het normenkader is het mogelijk om 15 minuten extra ondersteuningstijd toe te kennen op basis van 'overige kenmerken'.

Wat zijn deze overige kenmerken?

1. Pas dit alleen toe in heel duidelijke gevallen.
2. Omvang van het huis: alleen in uitzonderlijke situaties neem je een kwartier extra op vanwege een heel groot huis. Dit aspect wordt namelijk mede gedekt door de mogelijkheid van toekennen van extra ondersteuningstijd voor 'extra kamers wel of niet in gebruik als slaapkamer'.

3. Bewerkelijkheid: idem. Alleen in uitzonderlijke situaties hiervoor extra ondersteuningstijd opnemen.
4. Inrichting: idem. Eerste verantwoordelijkheid ligt bij de cliënt om niet meer inzet nodig te maken dan redelijkerwijs nodig is. In uitzonderlijke situaties kun je het meenemen.
5. Voor deze drie items apart dan wel gezamenlijk ken je in principe 1 x 15 minuten extra toe.

8. Strijken en boodschappen (meestal voorliggend op te lossen)

De afgelopen jaren zijn er diverse ontwikkelingen geweest rondom strijken en boodschappen. Deze hebben invloed op het indiceren van hulp bij het huishouden:

1. Strijken wordt over het algemeen niet meer geïndiceerd, hier zijn in de vorm van strijkvrije kleding voorliggende oplossingen voor beschikbaar.
2. Boodschappen halen wordt in het algemeen niet meer geïndiceerd. Hier zijn veelal boodschappenservices voor beschikbaar als voorliggende oplossing.

9. Regie en organisatie; Advies-instructie-voorlichting

Het kan zijn dat een cliënt niet meer zelf (volledig) de regie kan voeren over het huishouden. Als het zo is dat een hulp daardoor aantoonbaar extra werkzaamheden moet doen of bijvoorbeeld door het gedrag van de cliënt extra tijd nodig heeft, dan kun je hiervoor 30 minuten per week structureel extra indiceren. Van hulpen mag worden verwacht dat deze zelfstandig hun werkzaamheden kunnen plannen. Het gegeven dat een cliënt de hulp niet kan instrueren, betekent dus niet automatisch inzet van extra ondersteuningstijd. Er moet wel sprake zijn van extra werk.

Advies-instructie-voorlichting heeft betrekking op het, op tijdelijke basis, aanleren van praktisch vaardigheden in het huishouden aan een cliënt. Bijvoorbeeld als een partner net is weggefallen en een cliënt zelf wil kunnen bijdragen aan het huishouden, het schoonmaken, het leren koken van enkele basismaaltijden, et cetera. Soms is het dan praktisch hiervoor aan de dan in het algemeen al langere tijd vertrouwde huishoudelijke hulp voor een aantal weken extra tijd toe te kennen. Dit is dus altijd tijdelijk en is te onderscheiden van de inzet van Wmo-begeleiding.

10. Algemeen (activiteiten en -onderzoektijden)

Het normenkader is gebaseerd op uitgebreid onderzoek, waarin we ook gemiddelde tijden in kaart hebben gebracht van de verschillende activiteiten.

In het algemeen is het advies: indiceer niet gedetailleerd in minuten op activiteitsniveau. Deze zijn in het Normenkader ook niet opgenomen. Uiteraard staan deze wel in de onderliggende onderzoeksrapporten, zoals dat van Utrecht. Waarom dan niet per activiteit een tijd indiceren?

Hiervoor zijn twee redenen.

1. Ten eerste: de tijden per activiteit in deze onderzoeksrapporten zijn gemiddelde onderzoektijden over een grote situaties waarin tijd is gemeten. Dit zijn zeker géén instructietijden op activiteitsniveau. Door de verschillende activiteiten en tijden bij elkaar op te tellen, hebben we een totaaltijd verkregen. Deze totaaltijd is toereikend om het resultaat te schoon en leefbaar huis te behalen in veel verschillende situaties. Maar de uitvoeringstijd per activiteit varieert altijd per individuele situatie. En dat is prima, dat is de praktijk, maar de totaaltijd als geheel is uiteindelijk toereikend.
2. Ten tweede: er is ook sprake van tijd die nodig is om schoonmaakspullen te pakken en op te ruimen, even met de klant af te stemmen, etc., dat is allemaal opgenomen in de 'indirecte tijd'. Zou je alleen tijden per activiteit indiceren, dan mis je dus een deel van de tijd.

Een optie is om te werken met een totaaltijd in uren per jaar: dan kun je meer flexibiliteit bieden aan aanbieder en cliënt om bijvoorbeeld in de zomer wat te minderen en een grote schoonmaak in het voorjaar in te bouwen of mee te bewegen met een variabele gezondheidstoestand van de cliënt. Dit is een nu (nog) niet algemeen gebruikelijke keuze.

Het kan wel handig zijn voor consultants als zij een lijst met activiteiten en frequenties met de cliënt kunnen bespreken, zoals deze in de bijlagen van het Normenkader staan. Zodat er aan verwachtingenmanagement kan worden gedaan, omdat de cliënt een beeld krijgt van welke activiteiten nodig zijn voor het resultaat 'schoon en leefbaar huis' en welke frequentie gemiddeld genomen verwacht mag worden. Puur om een idee te hebben van de orde van grootte, kunnen de consultants de onderzoektijden uit het rapport van Utrecht een keer bekijken. We raden niet aan dit op cliëntniveau te doen, laat staan dit samen met de cliënt te doen.

11. Afronding van de indicatie (op 5 minuten of per kwartier)

Bij het indiceren komen consultants soms op een 'bijzonder' aantal minuten. Hoe ronden we dan af? Afronding van de indicatie kan het beste per 5 minuten of per kwartier. Het is verstandig hierover met de aanbieders te overleggen. We horen frequent dat wordt gekozen voor afronding per 5 minuten, op kwartierniveau afronden is zeker ook een optie.

Spreek goed af hoe je de afronding met elkaar wilt doen. Indiceer niet op de minuut nauwkeurig, zoals '2 uur en 23 minuten'. Het normenkader is niet bedoeld om met zo'n precisie te kunnen indiceren en dit veroorzaakt verwarring bij cliënten.

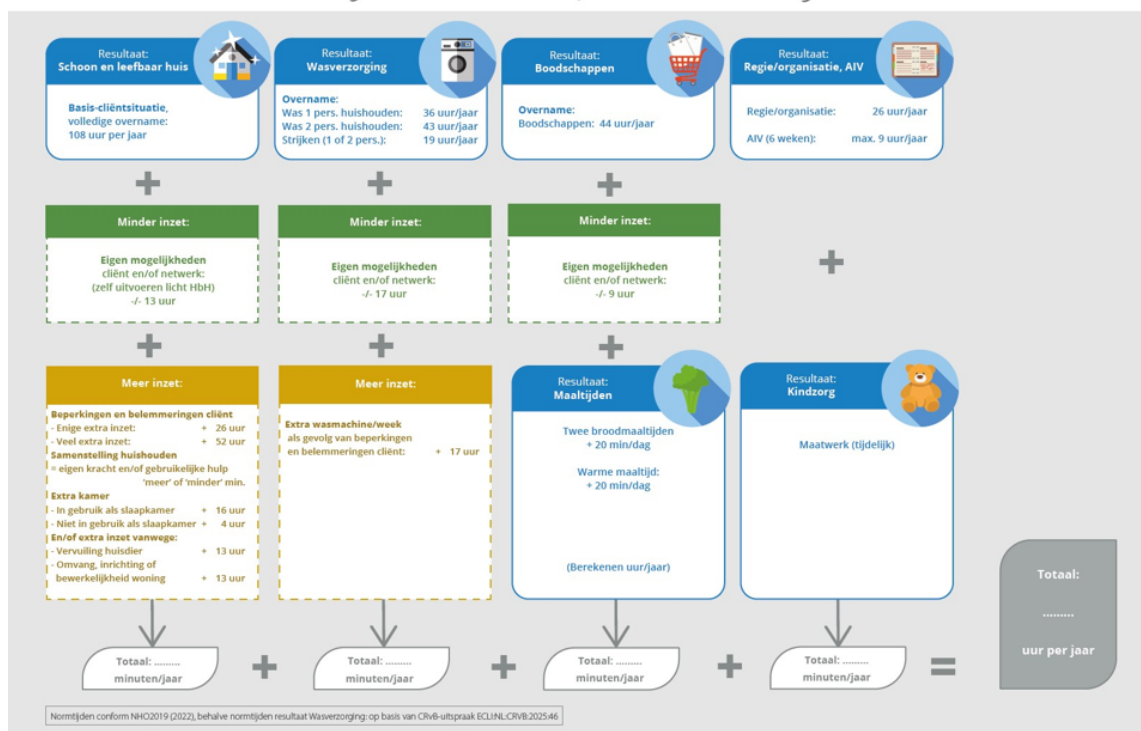
12. Herindicaties

Gemeenten die het normenkader gaan gebruiken, maken verschillende keuzen ten aanzien van het wel/niet herindiceren van cliënten.

1. Veel gemeenten kiezen bij invoeren van het normenkader voor geleidelijk herindiceren, bij afloop van indicaties. Er zijn ook gemeenten die kiezen voor volledige herindicatie of gedeeltelijke herindicatie van met name de (heel) hoge indicaties. Herindicaties vergen optimale zorgvuldigheid, zeker als lopende indicaties vanwege nieuw beleid worden herzien.
2. Wanneer wordt overgegaan op het Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025 en zeker ook wanneer een herindicatietraject wordt opgestart, is het noodzakelijk vroegtijdig en uitgebreid met de gecontracteerde aanbieders van HO de ontwikkelingen te bespreken.
3. Bij een herindicatie constateert de cliënt vaak dat diens situatie de afgelopen jaren achteruit is gegaan, maar dat de indicatie nu plots omlaag gaat. Dit roept dan vragen op bij de cliënt. *Mogelijke reactie 1:* 'het klopt dat uw situatie achteruit is gegaan, dat begrijpen wij. Maar uw woning raakt daardoor niet meer vervuild dan voorheen. Daarom is geen extra inzet van HO nodig.' (als dit het geval is uiteraard. En als er geen gevolgen zijn vanwege vermindering van eigen kracht). *Mogelijke reactie 2:* 'de gemeente hanteert nieuw beleid, met een actueel en algemeen geaccepteerd normenkader voor het indiceren van HO. Met dit normenkader indiceren wij 'zinnig en zuinig', in overeenstemming met hedendaagse normen en opvattingen over het huishouden en wat we als schoon en leefbaar aanmerken. We begrijpen dat het verlagen van uw indicatie vervelend is. Wij houden contact met u en met uw aanbieder om in de gaten te houden of het met deze nieuwe indicatie lukt om uw woning schoon en leefbaar te houden.' Dit alles laat onverlet: als de situatie van de cliënt het noodzakelijk maakt juist meer te indiceren, dan moet dat uiteraard ook gebeuren.
4. Ook mogelijk en soms noodzakelijk: bij herindicaties van grote indicaties vooraf met de aanbieder (en de huishoudelijke hulp) afstemmen over wat nu echt nodig is bij deze cliënten. En wat de hulp allemaal doet in de 5-6-7 uur die beschikbaar is. En of dat allemaal wel de bedoeling is vanuit de Wmo en of dit in lijn is met het beleid en de inzichten bij de gemeente en de aanbieder. Een indicatie met veel uren is in voorkomende gevallen ook gewoon heel hard nodig, dus zorgvuldigheid is vereist.
5. Cliënten kunnen verbonden zijn met hun huishoudelijke hulp. Voor de hulp kan het lastig zijn om uren kwijt te raken. De cliënt kan het vervelend vinden als een verandering van indicatie gevolgen heeft voor de hulp. Ook dit pleit voor zorgvuldige communicatie met aanbieders en cliënten.

Bijlage 2. Normenkader in uren per jaar

Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2025 - in uren per jaar

Bijlage 3. Normenkader: activiteiten en frequenties

		Woonruimten				
Schoon en leefbaar huis		 Woonkamer	 Slaapkamer(s)	 Keuken	 Badkamer en toilet	 Hal
Categorie schoonmaakactiviteiten	Afnemen nat en droog 	<ul style="list-style-type: none"> • Stof afnemen laag/midden/hoog incl. tastvlakken en luchtfilter • Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten • Zitmeubels afnemen (droog/nat) • Radiatoren reinigen 	<ul style="list-style-type: none"> • Stof afnemen laag/midden/hoog incl. tastvlakken en luchtfilter • Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten • Radiatoren reinigen 	<ul style="list-style-type: none"> • Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten • Radiatoren reinigen 	<ul style="list-style-type: none"> • Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten • Radiatoren reinigen 	<ul style="list-style-type: none"> • Stof afnemen laag/midden/hoog incl. tastvlakken en luchtfilter • Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten • Radiatoren reinigen
	Stofzuigen en dweilen 	<ul style="list-style-type: none"> • Stofzuigen • Dweilen 	<ul style="list-style-type: none"> • Stofzuigen • Dweilen 	<ul style="list-style-type: none"> • Stofzuigen • Dweilen 		<ul style="list-style-type: none"> • Stofzuigen • Dweilen • Trap stofzuigen (binnenshuis)
	Ramen en gordijnen 	<ul style="list-style-type: none"> • Gordijnen wassen • Lamellen/jaloezieën reiniging • Ramen binnenzijde wassen 	<ul style="list-style-type: none"> • Gordijnen wassen • Lamellen/luxaflex reiniging • Ramen binnenzijde wassen 	<ul style="list-style-type: none"> • Gordijnen wassen • Lamellen luxaflex reiniging • Ramen binnenzijde wassen 	<ul style="list-style-type: none"> • Gordijnen wassen • Lamellen/jaloezieën reiniging • Ramen binnenzijde wassen 	
	Bed verschoenen 		<ul style="list-style-type: none"> • Bed verschoenen • Matras draaien 			
	Keuken schoonmaken 			<ul style="list-style-type: none"> • Keukenblok en -apparatuur (buitenzijde) • Afval opruimen • Keukenkastjes (binnenzijde) • Koelkast (binnenzijde) • Oven/magnetron • Vriezer los reinigen binnenzijde (ontdooit) • Afzuigkap reinigen (binnenzijde) • Bovenkant keukenkastjes • Tegelwand (los van keukenblok) 		
	Sanitair schoonmaken				<ul style="list-style-type: none"> • Badkamer schoonmaken (incl. 	

					stofzuigen en dweilen) • Toilet schoonmaken • Tegelwand badkamer afnemen
	Opruimen 	• Opruimen	• Opruimen		

Tabel 1. Activiteiten benodigd voor een schoon en leefbaar huis.

Ruimte	Basisactiviteit	Frequenties
Woonkamer (en andere kamers) 	Stof afnemen hoog incl. luchtfilters	1 x per 2 weken
	Stof afnemen midden	1 x per week
	Stof afnemen laag	1 x per week
	Opruimen	1 x per week
	Stofzuigen	1 x per week
	Dweilen	1 x per week
Slaapkamer(s) 	Stof afnemen hoog incl. tastvlakken en luchtfilters	1 x per 6 weken
	Stof afnemen midden	1 x per week
	Stof afnemen laag	1 x per week
	Opruimen	1 x per week
	Stofzuigen	1 x per week
	Dweilen	1 x per 2 weken
Keuken 	Stofzuigen	1 x per week
	Dweilen	1 x per week
	Keukenblok (buitenzijde) inclusief tegelwand, kookplaat, spoelbak, koelkast, eventuele tafel	1 x per week
	Keukenapparatuur (buitenzijde)	1 x per week
	Afval opruimen	1 x per week
	Afwassen (= onderdeel van 'maaltijden')	
Sanitair 	Badkamer schoonmaken (inclusief stofzuigen en dweilen)	1 x per week
	Toilet schoonmaken	1 x per week
Hal 	Stof afnemen hoog incl. tastvlakken en luchtfilters	1 x per week
	Stof afnemen midden	1 x per week
	Stof afnemen laag	1 x per week
	Stofzuigen	1 x per week
	Trap stofzuigen (binnenshuis)	1 x per week
	Dweilen	1 x per week

Tabel 2. Frequenties benodigd voor een schoon en leefbaar huis (basisactiviteiten).

Ruimte	Incidentele activiteit	Frequenties
Woonkamer (en andere kamers)	Gordijnen wassen	1 x per jaar
	Reinigen lamellen/luxaflex	2 x per jaar
	Ramen binnenzijde wassen	4 x per jaar

	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten	2 x per jaar
	Zitmeubels afnemen (droog/nat)	1 x per 8 weken
	Radiatoren reinigen	2 x per jaar
Slaapkamer(s)	Gordijnen wassen	1 x per jaar
	Reinigen lamellen/luxaflex	2 x per jaar
	Ramen binnenzijde wassen	4 x per jaar
	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten	2 x per jaar
	Radiatoren reinigen	2 x per jaar
	Matras draaien	2 x per jaar
Keuken	Gordijnen wassen	2 x per jaar
	Reinigen lamellen/luxaflex	3 x per jaar
	Ramen binnenzijde wassen	4 x per jaar
	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten	2 x per jaar
	Radiatoren reinigen	3 x per jaar
	Keukenkastjes (binnenzijde)	2 x per jaar
	Koelkast (binnenzijde)	3 x per jaar
	Oven/magnetron (grondig schoonmaken)	4 x per jaar
	Vriezer los reinigen binnenzijde (ontdooid)	1 x per jaar
	Afzuigkap reinigen (binnenzijde) – vaatwasserbestendig	2 x per jaar
	Afzuigkap reinigen (binnenzijde) - niet vaatwasserbestendig	2 x per jaar
	Bovenkant keukenkastjes	1 x per 6 weken
	Tegelwand (los van keukenblok)	2 x per jaar
Sanitair	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten	2 x per jaar
	Radiatoren reinigen	2 x per jaar
	Ruimte	Incidentele activiteit
	Tegelwand badkamer afnemen	4 x per jaar
	Gordijnen wassen	1 x per jaar
	Ramen binnenzijde wassen	4 x per jaar
	Reinigen lamellen/luxaflex	3 x per jaar
Hal	Deuren/deurposten nat afdoen incl. deurlichten	2 x per jaar
	Radiatoren reinigen	2 x per jaar

Tabel 3. Frequentie benodigd voor een schoon en leefbaar huis (incidentele activiteiten).

	Activiteit	Frequenties*
	Wasgoed sorteren	1x per week
	Behandelen van vlekken	5x per 2 weken (indien nodig)
	Was in de wasmachine stoppen (incl. wasmachine aanzetten)	5x per 2 weken
	Wasmachine leeghalen	5x per 2 weken
	Sorteren naar droger of waslijn	5x per 2 weken
	Was in de droger stoppen	5x per 2 weken
	Droger leeghalen	5x per 2 weken
	Was ophangen	5x per 2 weken
	Was afhalen	5x per 2 weken
	Was opvouwen	5x per 2 weken
	Was strijken	1x per week

Was opbergen/opruimen	5x per 2 weken
-----------------------	----------------

Tabel 4. Activiteiten en frequenties benodigd voor de wasverzorging

* In een tweepersoonshuishouden wordt uitgegaan van een frequentie van 5x per 2 weken voor de was, in een eenpersoonshuishouden is dat 2x per week.

Onderdeel	Activiteit	Frequentie
Boodschappen 	Het opstellen van boodschappenlijst	1x per week
	Het doen van de boodschappen	1x per week
	Het opruimen van de boodschappen	1x per week

Tabel 5. Activiteiten en frequenties benodigd voor de boodschappen

Onderdeel	Activiteit	Frequentie
Maaltijden 	Broodmaaltijden: tafel dekken, eten en drinken klaarzetten (1 maaltijd op tafel, 1 maaltijd in de koelkast), afruimen, afwassen of vaatwasser inruimen/uitruimen	1x per dag*
	Opwarmen maaltijd: maaltijd opwarmen, tafel dekken, eten en drinken klaarzetten, afruimen, afwassen of vaatwasser in/uitruimen	1x per dag*

Tabel 6. Activiteiten en frequenties benodigd voor de maaltijden

* Of minder als de cliënt hierin een deel van de week zelf of met behulp van het netwerk kan voorzien.

Onderdeel	Activiteit
Verzorgen van minderjarige kinderen 	Was verzorgen
	Kamers opruimen
	Eten maken
	Tasjes school
	Aankleden
	Wassen
	Eten geven
	Structuur bieden
	Meer tijd huishoudelijke taken
	Brengen naar school/crèche
	Naar bed brengen
	Afstemming met andere hulp/informele zorg
	Afstemming/sociaal contact (aankomst, vertrek, administratie, contact met cliënt)

Tabel 7. Activiteiten voor verzorgen van minderjarige kinderen

Onderdeel	Activiteit
Advies, instructie en voorlichting 	Aanleren van activiteiten en samen uitvoeren van de activiteiten gericht op een schoon en leefbaar huis en de wasverzorging
	Aanleren van activiteiten en samen uitvoeren van activiteiten gericht op boodschappen en maaltijden

Tabel 8. Activiteiten voor advies, instructie en voorlichting

Bijlage 4. Uitwerking kenmerken begeleiding individueel basis en plus

Basis	Plus
<p>De inwoner heeft in <u>enige mate</u> activering en/of stimulans nodig</p> <ul style="list-style-type: none"> • Met een positieve en motiverende benadering en aanmoediging komt de inwoner tot resultaat en neemt verantwoordelijkheid voor de eigen vooruitgang. • Met een herinnering, een voorbeeld, oefenen of een instructie kan de inwoner een taak volbrengen of een haalbare vaardigheid eigen maken. • De inwoner kan door middel van informatieverstrekking, verkennen van opties en ondersteunende gesprekken tot juiste beslissingen komen 	<p>De inwoner heeft in <u>grote mate</u> activering en/of stimulans nodig</p> <ul style="list-style-type: none"> • Met een intensieve en proactieve benadering komt de inwoner tot resultaat door middel van motiveren, inspireren en ondersteunen. Intensief gaat over de methodische benadering en niet over de frequentie. • De inwoner heeft bij herhaling aanmoediging, positieve feedback en ondersteuning nodig om verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen vooruitgang. • De inwoner heeft in grote mate sturing/toezicht nodig om een taak te volbrengen. • Het aanleren van vaardigheden vraagt van zowel de inwoner als professional veel geduld en doorzettingsvermogen. De leermethodes die gebruikt worden zijn afgestemd op de inwoner. • De inwoner heeft in grote mate ondersteuning nodig om tot een juiste beslissing te kunnen komen. Zonder ondersteuning overziet de inwoner de risico's niet en maakt de inwoner beslissingen die een negatieve invloed kunnen hebben op zijn of haar functioneren of dat van de omgeving.
<p>De inwoner kan de behoefte/ondersteuningsvraag <u>voldoende begrijpelijk</u> maken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onder begrijpelijk maken wordt ook verstaan dat de inwoner de ander begrijpt. • De inwoner kan aangeven wat hij of zij bedoelt. Dit kan ook non-verbaal of met een hulpmiddel (spraakcomputer). • Alleen een taalbarrière is geen reden voor inzet vanuit de Wmo. 	<p>De inwoner kan de behoefte/ondersteuningsvraag <u>onvoldoende begrijpelijk</u> maken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hier wordt ook onder verstaan dat de inwoner moeite heeft om de ander te begrijpen. • Het is moeilijk voor de inwoner om aan te geven wat hij of zij bedoelt, of wat hij of zij nodig heeft. Er wordt een extra beroep gedaan op de professional, want er moet met grote regelmaat een vertaalslag gemaakt worden. • Alleen een taalbarrière is geen reden voor inzet vanuit de Wmo.
<p>De inwoner is <u>gemotiveerd</u> om aan de ondersteuningsvraag te werken</p> <ul style="list-style-type: none"> • De inwoner is gemotiveerd om te werken aan de ondersteuningsvraag en staat open voor feedback van de professional. • De inwoner komt afspraken voldoende na om de resultaten te behalen. 	<p>De inwoner is <u>wisselend gemotiveerd</u> om aan de ondersteuningsvraag te werken</p> <ul style="list-style-type: none"> • De inwoner vindt het moeilijk om afspraken na te komen en feedback van de professional aan te nemen. De inwoner trekt bijvoorbeeld alles in twijfel en legt de verantwoordelijkheid buiten zichzelf. Dit is een terugkomend kenmerk. De professional moet beschikken over methodische kennis en vaardigheden om samen met de inwoner de resultaten te halen.
<p>De inwoner heeft <u>redelijk inzicht</u> in de eigen (on)mogelijkheden</p> <ul style="list-style-type: none"> • De inwoner heeft een (beperkt) realistisch beeld van eigen problematiek. Het staat het behalen van de gestelde resultaten nauwelijks in de weg. Hij of zij staat open voor feedback om overschatting of onderschatting te kunnen bijsturen. 	<p>De inwoner heeft <u>beperkt of geen inzicht</u> in de eigen (on)mogelijkheden</p> <ul style="list-style-type: none"> • De inwoner heeft geen of beperkt realistisch beeld van de eigen problematiek. De inwoner is tot minder in staat dan wat hij denkt (overschatting) of inwoner kan op eigen kracht of in samenwerking met anderen meer dan hij denkt (onderschatting). Hierdoor blijft de inwoner in de problemen komen. De professional moet dit tekort compenseren om escalatie en/of verwaarlozing te voorkomen.

<p>Er kan sprake zijn van <u>matige gedragsproblematiek</u> bij de inwoner</p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner vertoont soms gedrag dat onvoorspelbaar of niet passend kan zijn. De professional moet alert zijn op signalen en kunnen bijsturen. Het gedrag kan negatieve invloed hebben op de persoon zelf of zijn of haar omgeving. Er is geen/gering risico op escalatie. 	<p>De inwoner vertoont zeer regelmatig onvoorspelbaar gedrag. Er is vaak sprake van <u>ernstige gedragsproblematiek</u></p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner is moeilijk te lezen waardoor het gedrag onvoorspelbaar of ongepast is De professional moet alert zijn op signalen en direct actie ondernemen om escalatie te voorkomen. Ernstige gedragsproblematiek kan gericht zijn op de omgeving of op de persoon zelf. De risico's van het gedrag zeggen iets over de ernst. De ernst wordt bepaald door de combinatie van hoe vaak het voorkomt (frequentie) en de omvang van het risico (impact). Zeer regelmatig is niet alleen in aantallen vast te leggen, maar het gaat ook om de mate waarin het ontregelend is.
<p>De leefsituatie is <u>redelijk stabiel</u>. Er is geen of slechts een <u>geringe kans</u> op risicovolle situaties en/of escalatie</p> <ul style="list-style-type: none"> Er is problematiek op één of meerdere leefgebieden zoals bijvoorbeeld financiën, sociale contacten, dag invulling, persoonlijke zelfzorg. Er is geen acute interventie noodzakelijk om escalaties te voorkomen. 	<p>De leefsituatie is <u>niet stabiel</u> en/of er is een <u>grote kans</u> op risicovolle situaties en/of escalaties</p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner is niet stabiel in zijn leefsituatie, denk hierbij aan zaken die de bestaanszekerheid raken. Bijvoorbeeld financiële problematiek, dreigende uithuiszetting, dakloosheid, werkloosheid en verwaarlozing. Er zijn interventies noodzakelijk om escalaties te voorkomen. De dynamiek van het gezin/netwerk en de complexiteit van problematiek van verschillende gezinsleden kan hierin een rol spelen.
<p>De inwoner is in staat tot het uitstellen van de <u>ondersteuningsvraag</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Er zijn afgesproken contactmomenten met de professional en hoe er eventueel tussendoor gecommuniceerd wordt (bijvoorbeeld een telefoontje of berichtje). Voor de inwoner is dit voldoende om de resultaten te behalen zonder dat er aanvullende interventies noodzakelijk zijn. 	<p>De inwoner is niet in staat tot het uitstellen van de <u>ondersteuningsvraag</u></p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner heeft aanvullende interventies nodig naast de afgesproken contactmomenten met de professional en afspraken over hoe er eventueel tussendoor gecommuniceerd wordt. Dit is noodzakelijk om niet vast te lopen in het dagelijks leven. Dit is een structureel terugkerend patroon van de inwoner.

Bijlage 5. Uitwerking kenmerken dagbesteding individueel basis en plus

Basis	Plus
<p>De inwoner heeft in enige mate activering en/of stimulans nodig</p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner heeft een positieve benadering en aanmoediging nodig om tot activiteit te komen. Een gestructureerd programma aangevuld met een instructie of voorbeeld is voldoende voor de inwoner om een taak te volbrengen. De inwoner heeft een aanmoediging nodig om mee te doen in het groepsproces. Door middel van oefenen, herhaling en aanmoediging kan de inwoner een haalbare vaardigheid eigen maken. 	<p>De inwoner heeft in grote mate activering en/of stimulans nodig</p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner heeft om tot activiteit te komen een intensieve en proactieve benadering nodig, die gericht is op motiveren, inspireren en activeren. Bij het uitvoeren van een taak (die gekoppeld is aan de te behalen resultaten) is bij herhaling sturing en/of toezicht nodig. De inwoner heeft moeite om mee te doen met het groepsproces. Dit heeft een negatieve invloed op het groepsproces en de inwoner zelf. De inwoner heeft gedurende de dag meerdere momenten ondersteuning nodig. Het aanleren van vaardigheden vraagt van zowel de inwoner als professional veel geduld en doorzettingsvermogen. Dit is een terugkerend patroon bij de inwoner. De leermethodes die gebruikt worden zijn afgestemd op de inwoner.
<p>De inwoner kan de behoefte/ondersteuningsvraag voldoende begrijpelijk maken</p> <ul style="list-style-type: none"> Onder begrijpelijk maken wordt ook verstaan dat de inwoner de ander begrijpt. De inwoner kan aangeven wat hij of zij bedoelt. Dit kan ook non-verbaal of met een hulpmiddel (spraakcomputer). Alleen een taalbarrière is geen reden voor inzet vanuit de Wmo. 	<p>De inwoner kan de behoefte/ondersteuningsvraag onvoldoende begrijpelijk maken</p> <ul style="list-style-type: none"> Hier wordt ook onder verstaan dat de inwoner moeite heeft om de ander te begrijpen. Het is moeilijk voor de inwoner om aan te geven wat hij of zij bedoelt, of wat hij of zij nodig heeft. Er wordt een extra beroep gedaan op de professional, want er moet met grote regelmaat een vertaalslag gemaakt worden. Alleen een taalbarrière is geen reden voor inzet vanuit de Wmo.
<p>De inwoner kan beperkt of geen inzicht in de eigen beperkingen hebben, maar dit zorgt niet voor belemmeringen</p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner heeft een realistisch of beperkt realistisch beeld van eigen problematiek. Het staat het behalen van de gestelde resultaten nauwelijks in de weg. Hij of zij staat open voor feedback om overschatting of onderschatting te kunnen bijsturen. 	<p>De inwoner heeft beperkt inzicht in de eigen beperkingen, wat zorgt voor belemmeringen en intensievere ondersteuning.</p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner heeft beperkt of geen realistisch beeld van de eigen problematiek. De inwoner is tot minder in staat dan wat hij denkt (overschatting) of inwoner kan op eigen kracht of in samenwerking met anderen meer dan hij denkt (onderschatting). Hierdoor blijft de inwoner in de problemen komen. De professional moet dit tekort compenseren om escalatie en/of passiviteit te voorkomen.
<p>De inwoner vertoont redelijk constant gedrag. Er kan sprake zijn van matige gedragsproblematiek.</p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner vertoont soms gedrag dat onvoorspelbaar of niet passend kan zijn. Het gedrag kan negatieve invloed hebben op de persoon zelf of zijn/haar omgeving. Er is geen/gering risico op escalatie. Gedragsproblematiek matig van aard is bij te sturen middels interventies van de professional op de dagbesteding en heeft weinig tot geen consequenties voor de deelname van de inwoner aan de dagbesteding. De inwoner verstoort het groepsproces niet of nauwelijks. 	<p>De inwoner vertoont zeer regelmatig onvoorspelbaar gedrag; er is vaak sprake van ernstige gedragsproblematiek.</p> <ul style="list-style-type: none"> De inwoner is moeilijk te lezen waardoor het gedrag onvoorspelbaar of ongepast is. De professional moet alert zijn op signalen en direct actie ondernemen om escalatie te voorkomen. Ernstige gedragsproblematiek kan gericht zijn op de omgeving of op de persoon zelf. De risico's van het gedrag zeggen iets over de ernst. De ernst wordt bepaald door de combinatie van hoe vaak het voorkomt (fre-

	<p>quentie) en de omvang van het risico (impact). Zeer regelmatig is niet alleen in aantallen vast te leggen, maar het gaat ook om de mate waarin het ontregelend is.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ernstige gedragsproblematiek heeft consequenties voor de deelname van de inwoner en/of groepsleden. Er is ondersteuning nodig om dit te compenseren.
	<p>De inwoner is snel (psychisch) uit balans en kan moeilijk omgaan met veranderingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij een inwoner ontstaan grote problemen door kleine (dagelijkse) veranderingen buiten de vaste structuur. Het lukt de inwoner niet om zich aan te passen aan deze kleine veranderingen. Hierdoor raakt de inwoner bijvoorbeeld in de stress, wordt emotioneel, of kan zich op een andere manier niet meer beheersen